

Jadra v jesenski burji

Zmagovalec 47. Barcolane je Tržačan Vasco Vascotto z jadrnico Robertissima III, Mitja Kosmina in Furio Benussi sta se z Jeno No Border zadovoljila z drugim mestom

Foto Manuel Demori

Večkulturnost in medkulturnost

V naslovu omenjeni tematiki, ki sta v sodobnem času vse prej kot neaktualni, je v vrstah naše narodne skupnosti veliko težje načenjati. Najbrž zaradi dejstva, da je sam obstoj naše stvarnosti utemeljen na pojmih, kot so narodna pripadnost, navezanost na prostor, zvestoba jeziku, zgodovinskiemu izročilu in še bi lahko naštevali. Našeta dejstva posameznika in skupnost velikokrat pogojujejo do take mere, da se je tega pogojevanja pravzaprav zelo težko otresti. Izkušnje pa venomer kažejo, da je vsako tabuiziranje nesmiselno. Čeprav se morda večkrat lahko zazdi, da se z rušenjem mitov odpira prenekatera Pandorina skrinjca, sem prepričan, da se v tej marsikaj kopiči tudi in predvsem tedaj, ko bi to želeli zakriti.

Za uvod naj napišem, da spodbudo za ta zapis dolgujem prof. dr. Vesni Mikolič s Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem, pri kateri sem letos spomladi v sklopu študijskih habilitacij za poučevanje na višjih srednjih šolah med drugimi hodil tudi na njena predavanja. Naslov predmeta se je glasil *Didaktika slovenske književnosti*, predavateljica pa je med srečanj, ki so marsikdaj postala prava debatna delavnica, velikokrat naglaševala medkulturni pristop k poučevanju, ki je danes še kako aktualen, posebej pri nas. Prof. Mikoličeva je namreč trdila, da se samozadostnosti oziroma etnocentrizma enostavno ne moremo več iti, saj je vsak tak poskus slej ko prej obsojen na to, da se – z manjšo ali večjo kolateralno škodo – sesuje vase. Preden nadaljujem, moram seveda bralcem razčleniti oba pojma, ki sta ključna za razumevanje tega izvajanja. Izraz večkulturnost (tudi multikulturnost) je družbena danost, ki se pojavi tam, kjer na istem prostoru sobiva več kultur. Tak primer lahko zasledimo že v Svetem pismu, in sicer pri gradnji Babilonskega stolpa.

/ str. 9
Primož Sturman

POGOVOR G. Valter Milocco

“Nismo klicani, da bi ljudi spraševali za osebno izkaznico...”

Vprašanje beguncev na Goriškem še vedno buri duhove. V nedeljo je o našem mestu, skozi katerega prihajajo na Zahod preko Balkana zlasti Pakistanci in Afganistanci, pisal celo dnevnik *Corriere della Sera*. Skozi ta “italijanska vrata” naj bi jih šlo že na tisoče. Vsaj 500 jih je v ostalo, piše dnevnik. Precej jih je v središču Cara v Gradišču, okrog 150 jih je v nekdanjem samostanu sester Previdnosti Nazareno v ul. Brigata Pavla ali na sedežu Karitas na Placuti, ki so ga že prekrstili v “Piazzuttistan”. Okrog 170 jih nima strehe nad glavo in živijo (tudi spijo) na bregovih Soče ali v Spominskem parku. V pričakovanju, da krajevne uprave kaj ukrenejo, v mestu narašča napetost, saj se naglo iztekajo še zadnji kolikor toliko topli jesenski dnevi. O zapletenem vprašanju priseljencev na Goriškem smo se pogovorili z duhovnikom, ki ima vsak dan opraviti z njimi. G. Valter Milocco, ki skupno z g. Paolom Zuttionom vodi škofijsko Karitas, je župnik v Ločniku in v predmestni župniji Madonnina, poleg tega pa še ravnatelj škofijskega urada Migrantes. Pred kratkim je pri jutranji nedeljski maši pri Madonini, blizu Podgore, jasno spregovoril vernikom o tem, zakaj sprejema priseljence. Proti večeru

je namreč na igrišču ob oratoriju videti lepo število teh, ki prihajajo od daleč. Igrajo odbojko ali košarko, družijo se s prostovoljci in se učijo italijanskih besed, skupaj večerjajo, saj je menza pri kapucinih zvečer zaprta.

Zakaj naj kristjani sprejemamo begunce?

V župniji sem spregovoril, ker me je k temu spodbudil pastoralni svet. Ne gre samo za “moje” župnije: na splošno se med ljudmi - tudi in predvsem med kristjani - širi nezaupanje, težava sprejemati. In vendar tega, kar delam jaz ali g. Paolo, ne počenjam v svojem imenu, temveč v imenu Cerkve. Poverila naju je Cerkev v imenu celotne krščanske skupnosti.

/ str. 16
Danijel Devetak

POGOVOR Janez Potočnik

Nov gospodarski model mora odgovorno ravnati z viri

Državni inštitut za oceanografijo in eksperimentalno geofiziko (OGS) je pred nedavnim povabil na predavanje v dvorano Tessitori v Trstu nekdanjega evropskega komisarja in slovenskega ministra za evropske zadeve v času Ropove vlade, Janeza Potočnika, da bi kot soprodsedujoči Mednarodnega foruma za upravljanje z viri (International Resource Panel - IRP), ki deluje v okviru Okoljskega programa Združenih narodov (UNEP), spregovoril o prihodnjih premikih glede gospodarskega razvoja, ki je po eni strani vezan na znanstveno raziskovanje, po drugi pa na trajnosten in vzdržljiv vidik gospodarskega sistema.

IRP je eden najuglednejših strokovnih in znanstvenih forumov s področja upravljanja z naravnimi viri, ki je bil ustanovljen leta 2007 s ciljem, da ljudi vodi od prevelike porabe, odpadkov in ekološke škode do bolj trajnostne prihodnosti. V času načelovanja okoljskega resorja v Evropski komisiji si je Potočnik namreč vselej prizadeval, da bi okoljske tematike povzdignil na vrh evropske politične agende. Organizacija združuje skupino strokovnjakov, ki se ukvarja z analizo virov, s posledicami določene proizvodne politike in daje priporočila, kako v prihodnje voditi učinkovitejšo energetskego po-

litiko. “Delovanje foruma je usmerjeno v to, da sistemsko povezuje različna vprašanja in daje odgovore na zadeve, ki so izjemno kompleksne. Dejstvo je, da so z vprašanjem virov povezane ključne človeške tematike: pomislimo le na dejstvo, da je večina vojn v zgodovini nastala zaradi želje in potrebe po nadzorovanju virov, na primer po nafti, zemeljskih površinah, še prej vodi itd”, nam je povedal po predavanju, ko so ga “oblegali” kar trije mikrofonni manjšinski medijev. V Evropi moramo danes posebno pozornost nameniti enegetskimi dinamikam, saj smo v proizvodnji naleteli na določene meje, ki nas postavljajo pred dejstvo, da razpolagamo z vedno manjšo količino virov.

/ str. 3
Igor Gregori

Oseben pogled čez "lužo" (8)

Skupnosti v Chicagu, Jolietu in Milwaukeeju

Povod za moje potovanje v zvezni državi Illinois in Wisconsin je bila konvencija Slovenske (ženske) zveze – Slovenian (women) union of

pak je bila vsaka noša zelo podrobno opisana in predstavljena. Temu so sledili še slavnostna večerja, ples z lokalnim sloven-

dobrodelna zavarovalniška organizacija; leta 1891 slovenska župnija sv. Jožefa; leta 1895 pa tudi prva slovenska župnijska šola v ZDA. Pred dobrim desetletjem so žal izgubili zadnjega slovenskega duhovnika in cerkev danes ni več slovenska (še vedno so sicer v vsakem kotičku vidne slovenske sledi), zdaj enkrat mesečno prihajajo iz Lemonta sem maševati slovenski fran-

čiskani. Prav na drugi strani ceste od cerkve z dvema veličastnima zvonikoma je sedež Slovenske ženske zveze, ki ima tudi manjši muzej, kjer človek res začuti Slovenijo v malem. Kot sem doživel tudi v toliko drugih ameriških mestih, pa je tudi tukaj največ slovenskega na pokopališču. Dobesedno več tisoč nagrobnikov s slovenskimi imeni človeka res pusti brez besed. Za ostala mesta velja, da so prevladovali rojaki z enega konca, tukaj pa se prepletajo tako primorski kot prekmurski primki pa tudi dolenski. Relativno blizu Jolietu, tudi v predmestju Chicaga, najdemo najpomembnejši slovenski center v tem delu države. Gre za Slovenski kulturni center v Lemontu. Lemont je v slovenski javnosti danes najbolj poznan kot začasni kraj počitka škofa Rožmana, do njegovega prepoka v ljubljansko stolnico, a središče ima veliko daljšo zgodovino. Slovenski frančiškani so prišli v Lemont leta 1923, ko je p. Kazimir Zakrajšek iz New Yorka to ocenil kot primerno lokacijo za slovensko semenišče, kjer bogoslovci zaradi odmaknenosti ne bi bili tako podvrženi ameriški kulturi in bi lažje ohranili slovenski jezik. Že leto kasneje so iz Slovenije prinesli podobo Brezjanske Marije, kateri je posvečena cerkev. Lemonta se tako še danes drži ime Ameriške Brezje. Isto leto so poleg milostne podobe iz današnje Slovenije v Lemont prinesli tudi nekaj matic kranjskih čebel, katerih rod še danes uspeva. Marsikdo je zagotovo že slišal za mesečnik *Ave Marija*, ki ga p. Bernard Sušnih ureja in izdaja prav v Lemontu.

/str. 16
Dejan Valentinčič

Narodne noše skupaj

America, ki se zgodi le vsaka štiri leta. Za kakšno organizacijo gre in zakaj sem pridevnik "ženska" dal v oklepaj?

Slovenska ženska zveza je bila ustanovljena leta 1926, njen namen pa je bil na eni strani ohranjanje slovenske kulture in dediščine, na drugi strani pa medsebojna pomoč članic za lažje vključevanje v ameriško družbo. Ali se je poslanstvo organizacije v letih kaj spremenilo? Ena izmed članic mi je to slikovito opisala takole: "Ženska zveza je bila ustanovljena, da bi naredila Slovenke bolj ameriške, danes pa se trudimo Američanke narediti bolj slovenske". V tej šaljivi izjavi pa se skriva globoka resnica, da je bila zaradi družinskih obveznosti integracija žensk v novo okolje včasih še težja, kot je bilo to pri moških. Danes teh težav seveda ni, opaziti pa je manjšanje interesa za ohranjanje slovenstva (ne v smislu angažiranosti tistih, ki to počnejo, ampak v številu članstva), zato so potrebni povsem novi prijemi. Ena izmed teh sprememb je tudi, da so iz imena organizacije umaknili besedo "ženska" in organizacija postaja vse bolj odprta tudi za moške. Na letošnji konvenciji se je tako tudi prvič zgodilo, da je bil v ožje vodstvo zveze imenovan tudi en pripadnik "robatejšega" spola. Konvencijo ženske zveze lahko mirno opišem kot veličastno. Po uradnih sestankih se je zadnji dan več sto žensk (in moških) zbralo v osrednji dvorani, kjer so priredili modno revijo... slovenskih narodnih noš..., ki so bile posebej za to priložnost pripeljane iz Slovenije. Razlog za to seveda ni bil ta, ker tam noš ne bi imeli, ampak ker so si želeli slavnost trenutka poudariti s povsem novimi nošami. Zajeli so celotno slovensko etnično ozemlje in prikazali vse slovenske tipične kose oblačil. Nikakor pa ni šlo le za malo zabave, am-

skim narodno-zabavnim ansamblov ter predvsem veliko veselja ob možnosti druženja rojakinj in prijateljic z vseh koncev ZDA, ki jim srce utripa za enake vrednote, a se le poredko lahko tudi osebno srečajo. Kmalu je že sledilo poslavljanje in še v prijateljskem duhu ob objemanju in poljubljanju čustveno ponavljanje uradnih sklepov s konvencije: da bodo še naprej izdajali revijo *Zarja*, ki izhaja že od leta 1929, da bodo še naprej nudili štipendije mladim, še naprej

Kraška in istrska narodna noša na modni reviji

bodo omogočali nezgodna in življenjska zavarovanja članicam (ki so nekoč imela vitalni pomen, če so zaradi delovnih nesreč ženske ostale vdove z otroki, in jim je to omogočalo preživeti; danes pa gre predvsem za simbolni pomen in podporo), da enaka ostaja tudi organizacija zveze, ki temelji na številnih lokalnih društvih. Dogodek je bil v predmestju Chicaga v zvezni državi Illinois (vsaka štiri leta je konvencija na drugem koncu ZDA), le dobre pol ure od mesteca Joliet, kjer je tudi uradni sedež Slovenske ženske zveze. Priložnosti seveda nisem smel zamuditi in obiskal sem tudi Joliet, ki je ena najbolj poznanih starejših slovenskih naselbin v celotni ZDA. Tukaj je bila že leta 1894 ustanovljena Kranjsko-slovenska katoliška jednota, še danes druga največja

skolnica, a središče ima veliko daljšo zgodovino. Slovenski frančiškani so prišli v Lemont leta 1923, ko je p. Kazimir Zakrajšek iz New Yorka to ocenil kot primerno lokacijo za slovensko semenišče, kjer bogoslovci zaradi odmaknenosti ne bi bili tako podvrženi ameriški kulturi in bi lažje ohranili slovenski jezik. Že leto kasneje so iz Slovenije prinesli podobo Brezjanske Marije, kateri je posvečena cerkev. Lemonta se tako še danes drži ime Ameriške Brezje. Isto leto so poleg milostne podobe iz današnje Slovenije v Lemont prinesli tudi nekaj matic kranjskih čebel, katerih rod še danes uspeva. Marsikdo je zagotovo že slišal za mesečnik *Ave Marija*, ki ga p. Bernard Sušnih ureja in izdaja prav v Lemontu.

Tržaška prefektinja sprejela predsednika Sveta slovenskih organizacij Zaščito je potrebno v celoti izvajati in jo uokviriti v sedanji čas

Na temelju vsega tega, kar se je do danes udeležilo, lahko nadaljujemo izvajanje tistih določil iz zaščitnega zakona 38/2001, ki so še delno ali v celoti neizpolnjena. To pa mora biti, ob spoštovanju načelnih pravic, uokvirjeno v današnji čas. Zaradi tega in na podlagi dosedanje izkušnje se kaže potreba po nekaterih spremembah v zaščitnem zakonu, da bo izvajanje doseglo večjo učinkovitost. To je povzetek prvega srečanja med deželnim predsednikom Sveta slovenskih organizacij Walterjem Bandljem in vladno komisarko ter tržaško prefektinjo Francesco Adelaide Garufi, ki je potekalo v četrtek, 8. oktobra 2015, v vladni palači v Trstu. Sprejema so se udeležili še namestnica vodje kabineta Beatrice Musolino, pokrajinski predsednik SSO Igor Švab ter odbornik Ivo Corva.

Predsednik SSO Bandelj se je uvodoma zahvalil prefektinji Garufi za razpoložljivost in pozornost do slovenske narodne skupnosti v deželi FJK, še posebno kar se tiče izvajanja zaščitnega zakona 38/2001. V nadaljevanju pogovora pa so se dotaknili posameznih področij zaščite. Glede toponomastike in uporabe šumnikov so ugotovili, kaj je bilo narejeno in kaj je še treba urediti. Na tem področju je bilo še posebej izpostavljeno nadaljevanje dogovarjanja z agencijo za prihodke, da se uveljavi pravilno zapisovanje imen in priimkov. Predstavniki Sveta slovenskih or-

ganizacij so tržaški prefektinji predstavili potek vračanja Narodnega doma pri Sv. Ivanu in dogovarjanja s tržaško univerzo o uporabi prostorov v Narodnem domu v ul. Filzi. Glede uvedbe slovenske sekcije pri tržaškem konservatoriju Tartini - zakonsko izvajanje se je v bistvu zaustavilo -, pa bi bilo treba opredeliti prioritete za poučevanje glasbe in instrumentov.

in Enri ter priprav na njuno nadgradnjo v novem programskem obdobju.

Na srečanju je bil govor tudi o prihodnjem zasedanju vladnega omizja, ki se bo sestalo v Rimu proti koncu leta. Predsednik SSO Bandelj je ob pripravah na to zasedanje predlagal, da se poleg vprašanja o nadaljnjem financiranju slovenske manjšine na po-

W. Bandelj, prefektinja Francesca A. Garufi, I. Švab, I. Corva

Prefektinjo Garufi je še posebej zanimalo izvajanje evropskih projektov. Ivo Corva je tržaški prefektinji orisal izkušnje, ki si jo je na tem področju pridobil Svet slovenskih organizacij tako samostojno kot v sodelovanju z drugo krovno organizacijo SKGZ in Unijo Italijanov. Prefektinja je še prisluhnila predstavitvi doseženih ciljev v sklopu evroprojektov Jezik/Lingua

dlagi zakona 38/2001 v dnevni red vključita tudi nov volilni zakon in izvajanje deželne reforme za krajevne uprave.

Ob koncu so predstavniki Sveta slovenskih organizacij v spomin na to prvo srečanje prefektinji podarili trijezično knjigo *Moje korenine* slovenskega slikarja Bogdana Groma, ki je izšla pri tržaški založbi Mladika.

Sedež društva Cernet

Združenje Don Mario Cernet vabi na odprtje novega društvenega sedeža, ki bo v soboto, 24. oktobra, ob 15. uri v prostorih nekdanjega župnišča v Ovčji vasi. V organizacijo dogodka so aktivno vključeni Svet slovenskih organizacij, Združenje don Eugenio Blanchini in ZSKP.

Ob nepričakovanem slovesu ljubega očeta

RADOTA SIBELIE

globoko sočustvujemo z našo drago kolegico
Maido in izrekamo vso našo bližino
njej in njenim domačim

UREDNIŠTVO IN UPRAVA NOVEGA GLASA, PASTIRČEK IN
UPRAVNI ODBOR ZADRUGE GORIŠKA MOHORJEVA

Povejmo na glas

Ljubeča svetloba Marinke Batič

Ob odhodu osebe, kakršna je bila Marinka Batič, se v nas ranjeno dvigne želja, da smrti sploh ne bi bilo in da nihče ne bi umrl in bi že tukaj vsi skupaj živeli večno življenje. Ob resnici konca naših dni pa ta želja nemo in v bolečini zastane. Toda v okviru te težke danosti toliko bolj v nas zaživi podoba naše Marinke, in to v neskončno močni luči, nad katero strmimo, smo od nje prevzeti in v srcu celo potolaženi. Potolaženi smo, ker je ta enkratna oseba živela med nami, nas spremljala in nam delila svoje bogate darove. Bili smo na neki način izbrani, da smo jo poznali, se z njo pogovarjali in bili osupli ob njeni dobroti, ki se je prelivala v nas. Spominjam se, da sem izvedel za njeno hudo bolezen pred mnogo leti, in čeprav tedaj Marinko še nisem osebno poznal, sem jo imel potem dolgo časa v mislih tudi zato, ker je bila bližnja sorodnica mojega prijatelja. Njeno zdravstveno stanje se je izboljšalo, dokler ni ponovno prišlo do dramatičnega poslabšanja. Tedaj sem jo poklical, se predstavil in jo nagovoril s prepričanjem, da bo gotovo spet vse v redu, naj nikar ne bo zaskrbljena in naj v dober iztek kar najbolj verjame. Bila je enkratno vesela mojega klica in od tedaj, bilo je približno petimi leti, sva ostala v stiku. Nikoli nisem nanjo pozabil, in kadar sem čutil, da se ji moram oglasiti, sem to storil, navadno vsaka dva meseca. Vedno sva se čudovito pogovarjala, povedala mi je svojo stisko v zvezi z boleznijo, toda že naslednji trenutek je v njej zaživela si-

joča vera, da bo kmalu spet dobro. Nekajkrat sem jo obiskal na domu, kjer je vdano skrbela za svojo družino Tommasijevih, moža, otroka in predvsem vnuke, ob katerih je čutila žareč smisel svojega življenja in spodbudo, da se ne sme prepustiti tesnobi in grožnjam ves čas prisotne bolezni. In če so ji kje nemara pomagale moje spodbude, so bila to njena trenutna omagovanja, ki si jih je težko odpuštila in si jih je nekako zamerila. Toda s pomočjo vere v božjo dobroto se je hitro ponovno dvignila v duševno svetlobo in v hvaležnost tistemu, ki ji milost olajšanja spet in spet zanesljivo daje. In tako so bili vsi najini pogovori odkrivanja nepopisno lepe božje narave, do takšne mere ljubeče, da ji nikdar ne pridemo do dna. Spet in vedno globlje sva odkrivala lepoto božje dobrote, ki se želi podarjati vsakomur, kdor vanjo verjame. In Marinka je bila tej dobroti neskončno hvaležna, sprejela je, da je njene pozornosti vredna, in bila nad tem dejstvom vedno na novo vzneta in srečna. In tako je to srečo prenašala tudi na druge in nekega dne opazila, da ima v svojem kraju vse več iskrenih prijateljev, ki kot da so postali del njene povečane družine - tega je bila pretresljivo vesela. Ni čudno, da ji je Bog zaradi vsega tega na hitro odprl pot in ji skrajšal trpljenje, čeprav bo med nami zavezala velika praznina. A kadar koli se bo Marinke kdo spomnil in si zaželel njene bližine, bo v tej praznini začutil sij njene blage svetlobe, ki nas ne bo nikoli zapustila.

Janez Povše

S 1. strani

Nov gospodarski model mora ...

“Tak položaj postavlja vse bolj pod vprašaj našo prihodnost, našo proizvodnjo, naš model zaposlovanja, našo konkurenčnost. Če ta problem obravnavamo s tega gledišča, so nekateri odgovori na težka vprašanja lažji”.

Energetska tematika je prisotna v našem vsakdanu, resno razmišljanje o učinkih dosedanjega gospodarsko-industrijskega modela pa še ni postal sestavni del naše zavesti. Ali to sploh drži? Kaj torej storiti?

Ključnega pomena je predvsem to, da se stanja zavedamo in da na pravi način razčlenimo probleme, s katerimi se soočamo: le tako bomo imeli primerno sliko položaja, v katerem se nahajamo, in šele na tem temelju bomo lahko sestavili učinkovito strategijo, na podlagi katere je treba razrešiti obstoječe probleme. Vsaka vlada, vsak odločevalec v politiki bi se moral zato danes na neki način zavedati učinkov, ki jih v 21. stoletju ima globalizacija na okolje in na naše zdravje; zavedati bi se morali tudi, da ti učinki niso bili doslej upoštevani v dovoljšni meri. Učinkovitih akcijskih ukrepov bi se morala lotiti vsaka resna vlada, predvsem zaradi tega, ker nam sami gospodarski premiki kažejo, da je to edina prava smer. Spremembe v načinu proizvodnje in v načinu potrošnje so namreč nujne in prav te nove dinamike bi lahko privedle do dodatnega zaposlovanja in celo do večje rasti v prihodnosti. Prepričan sem, da, če sami ne bomo znali izvesti nekaterih sprememb v sedanjem gospodarskem modelu, bo naš razvojni vzorec v bližnji prihodnosti utrpel resne omejitve. Evropa je celina, ki je gosto naseljena in je še v veliki meri strukturno zasnovana na prevladi tistih gospodarskih panog (in znotraj teh tistih podjetij), ki neučinkovito ravna z viri. Hkrati opažamo, da so stroški teh virov v strukturi potrošnje vedno pomembnejši. Že danes v nemški industriji predstavljajo 47%, delo pa samo 18%. Evropska industrija je po drugi strani še vedno močno odvisna od uvoza ključnih surovin, ki jih vgrajujemo v naše visoko tehnološke proizvode. Zato moramo proizvajati tako potrošno blago, ki temelji na obnovljivih virih, ki jim – denimo – lahko tudi podaljšamo življenjsko dobo. To je ekonomsko povsem logično, če želimo zares obdržati nekatere proizvodne industrijske vzode znotraj evropskih meja. To je navsezadnje želja vseh, ker po tovrstnih pristopih je mogoče povečati konkurenčnost evropske industrije.

S katerimi orodji razpolaga evropska politika, da se v prihodnje postavi proti temu negativnemu razvojnemu modelu?

Že v času zadnje Barosove Evropske komisije je naša ekipa sprejela predlog o t. i. krožnem gospodarstvu. Ta predlog je zelo široko zajel celotno problematiko in se ni ukvarjal le z vprašanjem samega recikliranja odpadkov, ampak je poskušal

to tematiko vstaviti v kontekst širših gospodarskih dogajanj. S tem je povezana sama geneza nekega proizvoda in njegovo trženje: vključno z davčno politiko in informiranostjo potrošnika glede učinkov proizvoda. To so namreč vprašanja, ki si jih moramo postaviti, če želimo preiti iz nekega gospodarskega modela, ki neodgovorno ravna z viri, v neki proizvodni model, ki pa z viri ravna odgovorno.

Kakšen odnos naj glede tematike virov in učinka nesmotrne gospodarske politike t. i. zahodno industrijsko razviti svet vzpostavi z državami v razvoju, med katere prištevamo nekatere v zelo naglem razvoju, kot so Kitajska, Indija, Rusija, Brazilija, Južna Afrika?

Življenjski standard v Evropi je visok, Evropejci torej dobro živimo, kar je očitno tudi po tem, da je naš okoljski odtis zelo velik. Države na poti razvoja pa se polagoma gibajo k boljšemu življenjskemu standardu. Njihov odtis na okolje se posledično večja. Dejstvo je, da se šele po končani 'razvojni poti' začnemo zavedati, kako močan je bil naš odtis sveta, ki nas obdaja, in kako nesrečni so bili učinki razvoja na naše zdravje: šele takrat se naša zavest prepriča, da je premik proti manjšemu okoljskemu odtisu priporočljiv. Vzorci proizvod-

“Potrebno je podčrtati eno: še naprej bomo zadovoljevali našo potrebo po nečem. Zadovoljevali jo bomo na sicer nekoliko drugačen način, a še vedno bomo. Tovrstni vzorci obnašanja so na neki način nujni, ker ob hitri rasti prebivalstva in potrošnje je nemogoče preslikati podobo sedanosti na celoten svet”.

nje in potrošnje, ki smo jih razvili v našem delu sveta, zaradi fizičnih in 'geo-fizioloških' razlogov preprosto ne morejo biti ponovljeni na celotnem predeleku nerazvitega sveta. To nam nalaga veliko odgovornost, ker

moramo s svojim ravnanjem, z dobrimi idejami in inovativnimi potezami odslej dokazati našim sogovornikom iz manj razvitih geografskih leg, da je neka druga pot mogoča.

Sporočnost tega je v tem, da našega standarda ni več mogoče doseči?

Verjamem, da lahko vsi pridejo na enako raven, ampak vsi moramo spremeniti razmišljanje. Poglejte: nisem govoril o zmanjšanju kakovosti

njnuni, ker ob hitri rasti prebivalstva in potrošnje je nemogoče preslikati podobo sedanosti na celoten svet. Spremembe so nujne in opažam, da se polagoma premikamo v to smer. Veliko ljudi je tak nov način razmišljanja sprejelo, a pot je še dolga. Vzemimo za primer avtomobil. Izumljen je bil zato, da bi nas varno, hitro, učinkovito in hkrati relativno poceni pripeljal od točke a do točke b. Nastal je zato, da bi po-

sem se vedno zavzemal za to, da bi objektivnost ostala neokrnjena tudi na politični ravni. Vsaka odločitev pa gre po drugi strani po demokratičnem procesu in tudi ti so del legitimnega vsakdana, v katerem živimo, in v tem ima raziskovalec posebno odgovornost, da razvija svoje strokovno področje in da zna razumljivo pojasniti, kakšne so posledice določenega obnašanja, določene politike.

preko javnih naročil se unovči povprečno okrog 17% bruto domačega proizvoda vsake evropske države, kar pomeni, da je ta resor ključnega pomena pri usmerjanju gospodarskega sektorja. Odločanje, komu naj kaj gre, je zato izjemnega pomena! Prav tako so pomembne subvencije: danes so v Evropi žal velike podpore še vedno deležna fosilna goriva. To je tudi razlog, da so skladi, ki podpirajo nove vzorce razvoja, finančno šibki. Rekel bi, da gre za širok spekter akcijskih potez na različnih ravneh: tudi od bančnega (kateri razvojni modeli so podprti s krediti) in investicijskega.

Vse pa vendar kaže, da smo še vedno vezani na stare zgrešene navade. Do kdaj bo tako?

Prehod iz ene faze v drugo je vezan na razgradnjo oziroma dogradnjo tega, kar imamo. Država na nizki stopnji razvoja, ki se šele odpravlja na razvojno pot, se lahko še vedno odloči, kam bo usmerila svoj razvoj. Zaradi svojega 'zaostalega' položaja ni vezana na koncept razgradnje, ki se ga razvite države morajo še kako držati. Razvijajoče se države niso niti ujele v stare poslovne vzorce, v nekdanjo infrastrukturo, v preteklo gospodarsko strukturo. Tak sistem šele gradi, kar ne pomeni, da je zanj izpeljava 'kaktusnega koli' gospodarskega načrta lažja, svobodnejša. Ne sooča pa

se z odporom tistih, ki v teh dejavnostih imajo danes svoje službe, svoj dobiček, svoj interes in si logično ne želijo sprememb. Spremembe pa so hkrati mogoče tudi znotraj podjetja s starim modelom proizvodnje: res je, da se spremembe ne zgodijo čez noč, posodobitve se pa vsekakor lahko postopno uvajajo, korak za korakom. Tudi vzorce potrošnje in vzorce proizvodnje moramo navsezadnje polagoma prilagoditi novemu gospodarskemu modelu. Če na to pot ne bomo stopili, se bomo – tokrat pa ja – čez noč znašli v nevzdržnem položaju, ki bo nastal s pomanjkanjem surovin in virov. Prehod iz ene faze v drugo je mogoč le v primeru, da se pristojni (politika) v tej prehodni fazi aktivno ukvarjajo z ljudmi (delavci in ostalimi gospodarskimi dejavniki) in da 'krijejo'časno nastale izgube. Tem osebkom je potrebno nuditi ustrezno pomoč, predvsem pa začeti temeljito prepričevalno akcijo, s katero bo vsem razumljivo, da je ta prehodna faza potrebna za izdelavo novega modela gospodarstva in za rešitev celo našega sveta. Včasih je človeška narava taka, da se novostim raje izogiba. Že leta 2011 sem medijske dejavnike opozarjal, da je z nemškimi velikanim Volkswagen nekaj narobe. Tudi komisija si je velikokrat želela jasnejši pregled nad določenimi proizvodnimi modeli in večji nadzor nemške avtomobilske podjetja niso hotela, da kdo dregne v osje gnezdo...

Kaj se lahko naučimo od afe-re Volkswagena?

Preprosto to: malo več elementarne poštenosti in pripravljenosti na spoznanje, da zadeve lahko premaknemo na boljše.

življenja ali o tem, da bi se morali odpovedati delovnim mestom, in podobno. Prav nasprotno! Govorim namreč o priložnostih, ki jih drugačno razmišljanje ponuja, razmišljam o drugačnih rešitvah, ki so na neki način še bolj delovno intenzivne. Verjetno bomo morali včasih ponovno razmišljati nekoliko bolj 'krajeno', ker je globalizacija dejansko šla predaleč. Pomislimo preprosto na hrano: odtis na okolje, ki ga prevoz hrane ima, sploh ni zanemarljiv problem (ne pozabimo niti na samo kakovost hrane). Za nekatere nujne, a pametne poteze je potrebno najprej storiti korak nazaj. S tem pa bomo dejavnikom razvijajočega sveta preprosto posredovali ustrezne pogoje, ki jim bodo lahko sami sledili in tako v tej svoji razvojni fazi upoštevali zdravje svojih ljudi in negovanje okolja: verjamem, da bodo take poteze zmanjšale tudi količnike revščine. Zelo pomembno pa je, da ta koncept sprejmemo kot možnost novega razvoja, ne pa kot oviro razvoja samega. Naj navedem primer. Vsak prebivalec zemlje mora razpolagati s čisto pitno in sanitetno vodo: v sedanjih ciljih trajnostnega razvoja, ki so bili pred nedavnim sprejeti pri Združenih narodih, je poudarjeno, da je to mogoče samo v primeru, da predhodno vodne vire ščitimo in jih čuvamo. Gre skratka za odgovorno ravnanje, brez katerega nikakor ne bo šlo, saj smo svet zapeljali v način ureditve, ki dolgoročno ni več vzdržna.

Kako se na to načelo navezuje ponovna predelava določenih proizvodov?

Potrebno je podčrtati eno: še naprej bomo zadovoljevali našo potrebo po nečem. Zadovoljevali jo bomo na sicer nekoliko drugačen način, a še vedno bomo. Tovrstni vzorci obnašanja so na neki način

večal našo mobilnost. Danes je pa dejstvo, da je motor z notranjim izgorevanjem zelo neučinkovit. Po drugi strani je prav tako zastopljena izbira električnega avtomobila. Povprečno je vsak avto v Evropi parkiran za 92% časa. Poglejmo na samo vožnjo: ob tej priložnosti moramo pristišeti še 1%, ki ga preživimo ujeti v gneči, 1,6% časa porabimo za iskanje parkirišča: dejansko vozimo le 5% celotne življenjske dobe našega avta. Dalje: navadno gre za pedsedežne avtomobile, v katerih sedita ena ali dve osebi. To so statistični podatki! Prijet je obnem povezan na veliko število nesreč: okrog 30 tisoč je umrlih letno v Evropi, štirikrat več je ljudi, ki zaradi nesreč imajo trajnostne posledice, 95% teh nesreč povzroča človeška roka. To je model, ki je neučinkovit in je daleč od tega, kar smo imeli v mislih takrat, ko smo iskali sredstvo za našo mobilnost... Rešitve obstajajo: omenil sem že vozila z alternativnim pogonom, avte z baterijami, ki bodo vzdržale dalj časa, avtomobile, ki jih lahko razgradite kar na domu, za katere so tehniki že ob njihovi genezi poskrbeli za model razstavljalnega postopka ob koncu življenjske dobe. Gotovo pa moramo še bolj koristiti javne prevoze, spodbujati ljudi k uporabi kolesa. Tudi avta ni potrebno, da si ga lastimo: varianta car shering – delitev avtomobila je že precej razvita. Mobilnost ostaja enaka, hkrati pa je na tak način mogoče prihraniti na virih in na lastnem budgetu.

Kako se s tovrstnimi tematikami soočata znanost in politika?

Znanost izhaja iz dejstev in govori o nečem, kar bi moralo biti objektivno vzeto – resnica. Kot se ta vidik 'prevaja' v svet politike, se večkrat ta objektivni zorni kot spremeni... Osebno

Znanstvenik pa mora opozoriti tudi izvedenca na področju ekonomije, da upošteva te fizikalne zakone... Kaj pa vzgoja?

Prav bi bilo, da bi se tudi ekonomska stroka vzporejala s temi nagnjenji. To se ponekod že

“Včasih se vedemo kot invazivna bitja in smo na neki način agresivni do narave, kar preprosto ne gre skupaj z odgovornostjo, ki jo kot 'inteligentni' del planeta nosimo v sebi”.

pojavlja. Energetske probleme sicer niso še dobili ustrezne sistematične obravnave v dnevni politiki.

Nujno je, da v učni proces že od samega začetka vnesemo te komponente znanja, ki povečujejo odgovornost nas ljudi do lastnega zdravja in okolja. Dojeti moramo preprosto to, da smo del tega planeta, te narave, te danosti, v kateri živimo in do katere se moramo obnašati spoštljivo. Včasih se vedemo kot invazivna bitja in smo na neki način agresivni do narave, kar preprosto ne gre skupaj z odgovornostjo, ki jo kot 'inteligentni' del planeta nosimo v sebi.

Kateri so finančno-gospodarski dejavniki, ki nasprotujejo tej novi viziji?

Marsikaj danes ni še tako, kot bi moralo biti. Če pogledamo na strukturo davkov, na subvencije, na javna naročila. Prav

Delavnice molitve in življenja po vsej Sloveniji in tudi v zamejstvu

Skrb za duhovno zdravje

Človek je nedeljiva telesno-duševno-duhovna celota. Če usiha na enem področju, bo upadel tudi pri drugih. Slabljenje in hiranje duševne, duhovne in religiozne človekove razsežnosti je velikokrat posledica telesne bolezni. Največja težava za bolnika je duhovna bolezen – to je izguba veselja do življenja, do radosti, do bivanja. Pesnik Kosovel pravi: "Naš pogum je trpeti, preboleti temo, z novo silo živeti". Krščanstvo ponuja duhovno oskrbo bolnika, ponuja orodje za krepitev duhovne "moči": to so različni načini molitev – pisna molitev in molitev izročitve (ki je najbolj osvobajajoča), molitev sprejemanja in kontemplativna molitev ter molitev z naravo, ko človek posluša, vsrkava in se potaplja v ubranost celotnega stvarstva.

V Delavnicah molitve in življenja (v 27 letih od ustanovitve je DMŽ obiskalo nad 12 milijonov ljudi po svetu, Larranaga) učijo ljudi, kako bi manj trpeli. Dom duhovnosti v Kančevcih v Prekmurju organizira duhovne dogodke, ki udeležence spodbujajo, okrepijo in navdušijo za veselo življenje. Ponujajo umiritev, razrešitev problemov, ki so se nabrali. Tu bomo našli razumevanje in nekoga, ki nam bo prisluhnil. Omogočen nam bo odmik od utrujajočega vsakdana. Bratje kapucini, ki Dom duhovnosti vodijo, in njihovih sodelavci bodo ustvarili okolje, da bomo to dosegli.

Br. Primož Kovač, generalni vikar reda slovenskih kapucinov, je zapisal o dejavnosti Doma naslednje: "Ponujamo prostor za poglobljanje duhovnega življenja – predstavljam nekatere duhovne dogodke, ki so se že dogodili v letošnjem letu (2015): v aprilu je dr. Marija Sraka vodila Duhovne vaje za dedke in babice, o njihovem poslanstvu in mestu v družini, v maju sta partnerska terapevta Lidija in Jože Kociper vodila seminar za zakonske pare, v juliju je potekal, kot že nekaj let zapored, duhovni tabor s tečajem angleškega jezika, ki se ga je letos udeležilo 120 otrok".

Drugi teden v avgustu 2015 pa se je dogajalo v Domu duhovnosti v Kančevcih, kot že nekaj let zapored, Srečanje izkušnja Boga, ki ga je vodil br. Štefan Kožuh, predsednik višjih predstojnikov bratov kapucinov Srednje in Vzhodne Evrope, ki svoje duhovno poslanstvo opravlja v Rimu. Sodelovali so tudi voditelji DMŽ, posebno predano dolgoletno voditeljice Magda Sever iz Ajdovščine, Nada Kekić iz Divače, Janja Miletić iz Lokavca ter zdravnica Branka Ožek, dr. med..

Brat Štefan Kožuh je enotedenske Delavnice molitve in življenja začel z verzji:

Kako lepo je ustaviti se!

Gospod, ustavi se na rad

prav v tem trenutku.

Zakaj ves ta nemir?

Čemu vse to strastno hitenje?

Ne znam se ustaviti.

Pozabil sem moliti.

Jaz ne morem odrešiti sveta. (Začetnik Delavnic molitve in življenja: Ignacio Larranaga, Srečanje)

Br. Štefan Kožuh, ki je leta 1994 vpeljal Delavnice molitve in življenja (DMŽ) v Slovenijo, je prišel iz Rima v Kančevce, kjer je izredno doživeto posredoval razlago Božje besede in visoko strokovno-pedagoško in metodično vodil celodnevne DMŽ in končal vsakodnevno druženje z večerno sv. mašo. Cilj srečanj je br. Štefan Kožuh predstavil z besedami: "Vsak udeleženec naj bi v času DMŽ stopil v svoje globine, se srečal sam s seboj in s samokritiko poskusil postaviti svojo samodiagnozo, kje pravzaprav duhovno je, in sklenil, kako bo okreplil svojega oslabelega duha, kako bo postal močnejša osebnost, da bo z lastno samodisciplino lahko obvladal svoje razumske moči". Svetle misli je br. Štefan sejal po samotnih poljih duš poslušalcev. Da je lepota čarovnik resnice, je pravil, da je nekje nekdo, ki nas ima rad. Velika vera v lepoto slehernega človeka, tudi bolnika, je vrela iz njegovega srca.

Teden dni so prebili udeleženci v molku, notranjem molku, brez telefona, v tišini so poskušali uzreti sebe in razmišljali.

Naporno v času, ko ima človek samo dve roki, pomagati pa bi moral ti-sočeri, ko hodimo brez cilja, a čemú v tako strastnem hitenju? – V času, ko je človekovo dostojanstvo oskrnjeno, ko posameznik skozi ograjo zre lepe sanje in hrepeni po lepoti, a v očeh ga peče iskanje.

40 udeležencev voditeljic in voditeljev DMŽ iz vse Slovenije je prišlo v Kančevce v Dom duhovnosti; vsak je prišel iz svojega življenjskega boja. Ni bilo lahko sestopiti iz kaosa vsakdanjega življenja v jezero tišine, ko obmolne duša, prevzeta od sijaja, ko misel zatrepeta kot metulj v vesoljstvu, ko duh vzbuja ljubezen. Duh? Pogosto razbit, ubit, ranjen. Nepotešeno hrepenenje je vstalo v duši. Žeja po onstranstvu, po velikem svobodnem prostoru in po svobodnem gibanju duha. Čuteča in doživeta razlaga Božje besede, v kar je br. Štefan dal tudi sebe, svoje srce, misli in prepričanost, kar je še požalnil po retorični plati. Njegovo izvajanje je bilo od začetka do konca ena sama

velika pesem, apoteoza ljubezni, ki zamami kot megla v opojno sanjanje. Udeležence so njegovi nagovori, razlage, meditacije zazibali v zlati sen, jim vlili življenja v srca, da se bodo močnejši vrnili v vsakdanjost in jim bo lažje živeti. Človek namreč ne živi samo, da je, ampak, da ljubi.

Letos septembra se je br. Štefan udeležil svetovnega srečanja vrha gibanja DMŽ v Mehiki.

Ko je br. Štefana voditeljica Magda Sever vprašala, v katerem jeziku moli, je brez premisleka odločno dejal: "Vedno v slovenščini, v materinščini"! Štefan Kožuh, roj. leta 1962, je rimskokatoliški duhovnik, slovenski kapucin, prevajalec in teolog. Otroštvo je preživel v Gostecih pri Škofji Loki. H kapucinom je vstopil leta 1982, teologijo je študiral v Ljubljani. Diplomiral je in leta 1989 je bil posvečen v duhovnika, leta 1990 je opravljal magistrski študij frančiškove duhovnosti v Rimu. Od leta 2008 opravlja poslanstvo predsednika višjih predstojnikov bratov kapucinov srednje in vzhodne Evrope. Veliko potuje, a doma v Sloveniji mu je ljubo. Ohranja vezi, ki jih je stkal, ko je svoje duhovno poslanstvo opravljal v Vipavskem Križu in drugod po slovenski deželi, tke nove vezi v domovini in po svetu.

Cerkvice, posute po Sloveniji in zamejstvu, so tihi simbol naše narodne slovenske umetnosti, po večini niso velike, so pa hrepenenja polne. Iščejo zaklade prejšnjih pokolenj, iščejo jasnost med podzavestno in zavestno polovico duše. Hočemo se urediti sami v sebi. V verojvanju iščejo finejša čutenja: jasnovidenost, jasnoslišnost, jasnočutnost. Za Boga so te lepe bele slovenske cerkvice. Lepota ni ne nežnost in ne dobrot, lepota je žar življenja. Življenje je čudežna legenda duše popotnice. Hoditi po poti tiho in trdno, kot ti ukazuje srce. V molku je nema bolešč. Zakaj modrost je mogoče doseči v tihoti, veri in ljubezni. Če je v človeku svetloba, je tudi okrog njega svetlo.

Nekateri predolgo živijo na robju samega sebe, in ko hočejo stopiti v svoje globine, ugotovijo malodušje, da so ranjeni. Besede br. Štefana so zdravile rane, budile sanje in hrepenenje. Treba je novih sanj. Vse življenje išče prti tišine, s katerim bi si radi pokrili obraz in sanjali. Br. Štefan je s svojim vodenjem srečanj, bitja in žitja vseh in posameznikov, odpiral srca in presvetlil slehernega s sončnim sijajem svojih besed in žarom svojega duha. Nič več niso bile duše splešene, nič več niso bila srca suha. Velikodušnost in nova sila sta postali srčika biti slehernega. Hrepenenje se je dvignilo, hrepenenje slehernega, da najde pravo Pot, Resnico in Življenje. "Ko pride pravo, boste zagotovo vedeli ..." je ponavljal br. Štefan. In je preskočilo kakor električna iskra, v sproščujoči duševni atmosferi je vse v skupnem prostoru tesneje združila ljubezen. S svojo navzočnostjo je voditelj dahnil življenje, in ko je spregovoril, se je v prostoru zganiilo in prisotni so zaznali in ujeli verodostojnost trenutka: upaj, bodi pogumen, živi življenje. In zaveli sta domačnost in radost. V dušah vseh je zavladala magična lepota in sprejemanje. Molčali so, kajti besede bi raztrgale sinji pajčolan, ki ga je predavatelj-voditelj br. Štefan Kožuh, "človek z zlatim srcem na beli piramidi" (Kosovel), razgrnil nad prisotne.

Gospod,

v tišini nastajajočega dneva

te prihajam prosit za mir,

modrost in moč.

Danes hočem gledati na svet z očmi ljubezni;

biti potrpežljiv, razumevajoč,

ponižen, blag in dober. (Molitev po Ignaciu Larranagi)

In so se razšli, da bi vsi duhovno močnejši na vse konce Slovenije ponesli poglobljen ljubeč odnos do soljudi, pripravljene za vsakdanji življenjski boj – in v upanju, da se naslednje leto spet srečajo v Kančevcih, saj je br. Štefan obljubil, da si bo že zdaj rezerviral svoj dragoceni čas, da mu ga ne bi posrkala nedomovina, "obsorej za DMŽ ponovno v moji Sloveniji" – in še dodal, da nosi beseda moja izkušnjo neskončne ljubezni.

Cilj nove religije sonca, ki bo sijala v srca ljudi, je želja uresničiti Jezusov zlati sen, da za dejanji stojijo višje vrednote, kot so: širiti svetlobo v ljudeh, razvijati njihovo sposobnost ljubititi; in zavedanje, da smo ljudje v svojem osebnostnem jedru pri odločitvah vedno sami s svojo odgovornostjo narediti svet lepši in svetlejši.

Pa vendarle se sprašujem: Če premore človek tako silno ljubezen do Boga, kako da take ljubezni ne podari sočloveku? Pogosto se namreč posameznik znajde v civilizaciji brez srca, ko je okrnjeno njegovo človekovo dostojanstvo, v zamejstvu pogosto tudi narodnostno dostojanstvo. Naj končam s Kosovelovimi besedami: "Človek srce si zapira, bistvo presvetlo zatira; bisere svoje tlači v blato, odeva obraz v masko zlato. ... V zlatem čolnu se vozim, iz trpljenja zajemam vse, kar potrebujem".

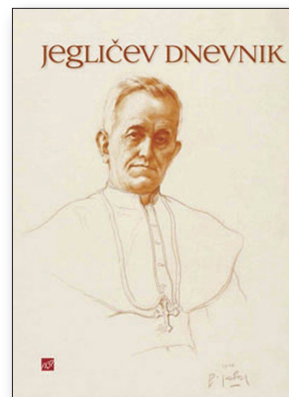
Jožica Planinc

Novost pri Celjski Mohorjevi družbi

Dolgoletni dnevniški zapisi škofa Jegliča

Pri Celjski Mohorjevi družbi so poskrbeli za znanstvenokritično izdajo Jegličevega dnevnika, monumentalnega dokumenta z dnevniškimi zapisi ljubljanskega škofa Antona Bonaventure Jegliča iz časa njegovega opravljanja škofovske službe, med letoma 1899 in 1930. Knjiga s skoraj 2400 rokopisnimi stranmi ponuja vpogled v njegovo življenje in tedanje družbo. Spremni zapis k dnevniku je prispeval ljubljanski nadškof in metropolit Stanislav Zore, ki je ob predstavitvi dela povedal, da je pri prebiranju zapisov razbral Jegličevo globoko vero v Boga, presenetila pa sta ga tudi njegova neizmerna poštenost in iskrenost do drugih in sebe. "Sebe in druge je meril z enakimi vatli", je poudaril

reklamo naredili njegovi nasprotniki s klišejskimi in včasih celo prilehnimi izjavami. Celoten dnevnik tako odstira še zadnje tančice Jegličevega življenja in

delovanja, ki ga, kot meni Dolinar, marsikdo ni zmozel ali hotel razumeti, saj je bil najverjetneje preveč osupel zaradi škofove iskrenosti. Avtorja kritičnega prepisa dnevnika in opomb sta Blaž Otrin in Marija Čipič Rehar. Po njenih besedah je Jeglič pisal dnevnik sproti, ko je imel stisko s časom, pa je

dogodke popisal za nazaj. Ob branju dnevnika se bralec sreča z množico krajev (več kot 1300) in s 3000 osebam. Skozi vsa leta lahko bralec sledi

Udeleženci predstavitve

foto www.radio.ognjišče.si

Zore, ki je prepričan, da bo dnevnik pomembno pripomogel k razumevanju prve polovice 20. stoletja kot tudi današnjega časa. Dnevnik, ki obsega 13 zvezkov, so pripravili v Nadškofijskem arhivu v Ljubljani. Po besedah vodje nadškofijskega arhiva Franceta Dolinarja je bil Jeglič ena najbolj markantnih osebnosti svojega časa. Bil je pronicljiv politik in siva eminenca slovenske ljudske stranke, ki je podpirala Majniško deklaracijo. Pomembno je bilo tudi njegovo prizadevanje za prvo slovensko gimnazijo, v kateri so vse jezike poučevali v izključno slovenskem jeziku, cerkveni zgodovinarji pa med drugim poudarjajo njegov opus. Temu so, kot je povedal Dolinar, največjo

vizitacijam župnij, saj je popisal njihovo versko, socialno in politično stanje. Njegov dan se je navadno začel že ob 4. uri zjutraj s spovedovanjem in končal po vseh obveznostih ob 1. uri ponoči prav tako s spovedovanjem, je kot zanimivost omenila Čipič Reharjeva. Dnevnik je Jegliču služil kot rokovnik, ki mu je pomagal pri načrtovanju pastoralnega delovanja, najpomembnejši razlog zanj pa je bila po Otrinovih besedah njegova osamljenost, kar v dnevniku zapiše tudi sam: "Sam sebi se zdim zapuščen. Nimam ga človeka za svetovanje", zato je bil dnevnik njegov sogovornik in zid objokovanja. V dnevniku pa se niso ohranili vsi zaupni podatki, saj je nekatere stvari izbrisal, kar je zapisal tudi v pismu papežu Piju XI.

GLEDATI SKOZI POGLED (4) Primož Krečič

PRINESTI KRIZE PRED JEZUSOV POGLED

Težki padci, zasvojenost, brezčutnost, strahovi, občutek krivde, lahko presečejo ponavljajoči tek našega vsakdana in nas postavijo pred zid odločitve. Tudi Cerkev nas vabi, da bi postavili svoje krize in bolečine pred Jezusov pogled ljubezni, usmiljenja in resnice. Sebični jaz, ki se je zvezal z grehom, se temu upira. Strah ga je pred naporom izhoda. Kljub temu si želimo, da bi bili osvobodeni in bi obnovili odnos z drugimi in z Bogom. Kriza je dejstvo, ki spremlja življenje. Vedno smo v neki krizi, osebni in družbeni. Nastopi, ko nismo skladni z osebnim jedrom in poslanstvom. Nestvarno je, če si mislimo, da jo bomo rešili s svojimi močmi ali z begom. Rešitev je v tem, da se odpremo Jezusovemu pogledu in mu pustimo, da se sreča z resničnostjo naših polum, grehov in neuspehov. Zato je potrebna puščava, da si najdemo nekaj trenutkov za premislek in izročitev. Tudi nemoč, strah in oddaljenost od Njega, mu moramo darovati. On bo naše uboštvo prežal s svojo ljubeznijo, pozdravil bo naše rane, da

tega ne bomo več premlevali. Pri tem je pomembno, da se naučimo čakati in ne bežimo od Njega. Postopno se bo megla razbistrila, pred njim se bomo znašli taki, kot nas on vidi. Rešeni bomo umetne samopodobe in pogledov drugih.

Za duhovno življenje je pomembno, da ostanemo budni tudi v okoliščinah, ko ne čutimo Jezusovega pogleda in bližine. Zunanji red nam pomaga, da se ne zmedemo in ne podležemo strahu ter grednim skušnjavam. Na tej poti je dobrodošel post, s katerim krotimo telo, misli in čustva. Nedisziplinirano telo razkriva nediscipliniranega duha. Post je sredstvo za očiščenje srca, da ga osvobaja za ljubezen do Boga in ljudi. Cilj naše duhovne poti je skladna oseba, ki se brez strahu odpre v darovanje ljubezni. Ljudje, ki niso doživeli ljubezni, trpijo, prav tako vsi, ki jo zavračajo in delajo greh. Toda Jezusov velikonočni pogled jim odpušča. Pomembna je tudi molitev, ki približa Božji pogled in bližino. Na dnu strahov, depresije, grenkobe in greha se vedno bolj odpirajo bližina Boga, ki zdravi ranjena srca in jih ogreva za nove odnose. V drugih prepoznavamo obraz Gospoda.

Papeževa poslanica za 89. svetovni dan misijonov, 18. oktobra 2015

Dar ljubezni v službi oznanjevanja evangelija

Dragi bratje in sestre! Misijonska nedelja 2015 je umeščena v okvir leta posvečenega življenja, od koder dobiva spodbudo za molitev in razmislek. Če je vsak krščeni poklican pričevati za Gospoda Jezusa tako, da izpoveduje vero, ki jo je prejel kot dar, velja to še prav posebej za posvečeno osebo, saj sta posvečeno življenje in misijonsko poslanstvo zelo tesno povezana. Hoditi za Jezusom, ki je dal prostor posvečenemu življenju znotraj Cerkve, pomeni odgovoriti na klic, da vzamemo svoj križ in gremo za njim, da posnemamo njegovo vdanost Očetu in njegova dejanja služnja in ljubezni, da izgubimo življenje, zato da ga najdemo. In glede na to, da ima vse Kristusovo bivanje misijonski značaj, velja to tudi za moze in žene, ki mu sledijo bolj od blizu.

Misijonska razsežnost, ki sodi v samo naravo Cerkve, je torej neoljudskost vsake oblike posvečenega življenja in je ni mogoče zane-marjati, ne da bi pri tem nastala vrzel, ki bi izmaličila karizmo. Misijonsko poslanstvo ni prozelitizem ali gola strategija, ampak je del "slovnice" vere, nujno potrebna za tiste, ki poslušajo glas Duha, ki šepeta "prijdi" in "pojdi". Kdor hodi za Kristusom, nujno postane misijonar in "ve, da Jezus hodi z njim, govori z njim, diha z njim, dela z njim. Čuti, da je Jezus z njim sredi misijonskega dela". (VE, 266) "Misijon je vnetost za Jezusa in hkrati vnetost za njegovo ljudstvo. Ko smo pred križanim Jezusom, spoznavamo vso njegovo ljubezen, ki nam podeljuje dostojanstvo in nas nosi. Če nismo slepi, začnemo dojemati, da se ta Jezusov pogled razširja in usmerja poln ljubezni in notranjega žara na vse njegovo ljudstvo. Tako na novo odkrijemo, da nas hoče

vzeti kot orodje, da bi se vedno bolj približal svojemu ljubljenemu ljudstvu" (prim. prav tam 268) in vsem tistim, ki ga iščejo z iskrenim srcem. Jezusovo naročilo "pojdi" obsega vedno nove okoliščine in izzive, s katerimi se v evangelizacijskem poslanstvu sooča Cerkve. V njej so k temu, da oznanjajo evangelij s pričevanjem življenja, poklicani vsi, prav posebej pa velja za posvečene, naj poslušajo glas Duha, ki jih kliče, naj gredo na velika obrobja misijonov, med tiste, do katerih evangelij še ni prišel. Petdesetletnica koncilskega odloka o misijonski dejavnosti Cerkve *Ad gentes* (M) nas vabi, naj znova preberemo in preiščujemo ta dokument, ki je v ustanovah posvečenega življenja sprostil močne misijonske pobude. V kontem-

plativnih skupnostih je na novo zasvetil in spregovoril lik sv. Terezije Deteta Jezusa, zavetnice misijonov in navdihovalke globoke notranje povezanosti kontemplativnega življenja in misijonskega poslanstva. Za mnoge kongregacije aktivnega posvečenega življenja se je hrepenenje po misijonih, ki ga je prebudil 2. vatikanski cerkveni zbor, začelo neverjetno široko odpirati misijonskemu poslanstvu *ad gentes*, ki ga je pogosto spremljalo sprejemanje bratov in sester iz dežel in kultur, ki so jih odkrile pri

evangelizaciji, zato lahko danes govorimo o zelo razširjeni medkulturnosti znotraj posvečenega življenja. Prav zato je zelo pomembno, da je ideal misijonskega poslanstva Jezus Kristus in da ta ideal zahteva popolno podaritev sebe za oznanjevanje evangelija. Pri tem ne more biti nobenega izmikanja: kdor po Božji milosti prejme poslanstvo, ga je poklican tudi živeti. Za tiste postane oznanjevanje Kristusa na različnih obrobjih sveta način življenja in način hoje za Kristusom. To poplaca vse napore in odpovedi. Kakršnakoli težnja, da bi se od tega poslanstva oddaljili, pa čeprav iz vzvišenih nagibov, povezanih z mnogimi pastoralnimi, cerkvenimi ali človekoljubnimi potrebami, ni v skladu z Gospodovim klicem, naj bomo osebno v službi evangelija. V misijonskih ustanovah so vzgojitelji poklicani, da jasno in odkrito predstavijo ta vidik življenja in delovanja pa tudi odločno razločujejo pristen misijonski poklic. Obračam se posebno na mlade, ki so še sposobni, da pogumno pričujejo in se velikodušno lotijo junaških del, čeprav plavajo proti toku: ne pustite si vzeti sanj o pristani misijonski poklicanosti, hoji za Kristusom, ki prinaša s seboj popolno podaritev samega sebe. V svoji najgloblji vesti se vprašajte, kaj je razlog, da ste izbrali misijonsko posvečeno življenje, in premerite svojo pripravljenost, da ga boste sprejeli kot to, kar zares je: dar ljubezni v službi oznanjevanja evangelija. Ob tem se zavedajte, da oznanjevanje evangelija ni toliko potreba za tiste, ki evangelija še ne poznajo, ampak bolj nuja za tiste, ki ljubijo Učitelja.

Danes se misijonstvo srečuje s tem, da spoštuje potrebo vseh narodov, da bi izhajali iz lastnih korenin in ohranjali vrednote vsakokratne kulture. Gre za to, da bi razumeli druga izročila in filozofske sisteme, se z njimi spoštljivo srečevali ter vsakemu narodu in vsaki kulturi priznali, da se s pomočjo lastne kulture bliža razumevanju Božje skrivnosti ter sprejemanju Jezusovega evangelija, ki je za te kulture luč in moč, ki spreminja. Ob tej kompleksni dinamiki se moramo

vprašati: "Komu naj bo predvsem namenjeno oznanjevanje evangelija"? Odgovor je jasen in ga najdemo v evangeliju: ubogi, mali, bolni, tisti, ki so pogosto zapostavljeni in pozabljeni, tisti, ki ti ne morejo povrniti (prim. Lk 14,13-14). Evangelizacija, ki se prednostno obrača

k tem ljudem, je znamenje Božjega kraljestva, za katero je prišel Jezus, da nam ga prinese. "Obstaja neločljiva povezava med našo vero in ubogimi. Ubogih nikdar ne pustimo samih". (VE, 48) To mora biti jasno predvsem osebam, ki so se odločile za misijonsko posvečeno življenje: z zaobljubo uboštva izberejo hojo za Kristusom v tej posebni ljubezni do ubogih, in sicer ne ideološko, ampak prav tako kakor on, da se poistovetijo z ubogimi, da kakor oni živijo v negotovosti vsakdanjega življenja in se odpovedo vsakršni oblasti, da tako postanejo bratje in sestre zadnjih med zadnjimi ter jim prinašajo pričevanje evangeljskega veselja in izraz Božje ljubezni.

Da bi posvečene osebe živele krščansko pričevanje in znamenja Očetove ljubezni med malimi in ubogimi, so poklicane, da za služnje v misijonskem poslanstvu pridobivajo tudi verne laike. Že 2. vatikanski cerkveni zbor je trdil, da "laiki sodelujejo pri evangelizacijskem delu Cerkve in imajo kot priče ter hkrati kot živo orodje delež pri njenem odrešilnem poslanstvu" (M, 41). Misijonarji redovniki se morajo vedno bolj pogumno odpirati tistim, ki so - četudi samo za omejeno obdobje - pripravljivi z njimi sodelovati in si pridobiti misijonske izkušnje. Gre

za brate in sestre, ki želijo biti deležni misijonskega poslanstva, ki so ga prejeli pri krstu. Misijonske hiše in ustanove so primerni kraji, kjer jih lahko sprejmemo ter podpremo človeško, duhovno in apostolsko.

Misijonske ustanove in delovanje v Cerkvi so v celoti v službi in na voljo tistim, ki še ne poznajo Jezusovega evangelija. Da bi uspešno dosegale ta cilj, potrebujejo karizmo in misijonsko zavzetost posvečenih, hkrati pa tudi posvečeni potrebujejo v svojem služnju strukturo pomoči, ki je izraz skrbi rimskega škofa zanje, da bo zajamčena koinonia (skupnost prijateljstva) in bosta tako sodelovanje in usklajenost sestavnih del misijonskega pričevanja. Jezus je edinstvo učencev postavil kot pogoj, da bi svet veroval (prim. Jn 17,21). To zblizevanje ni enako temu, da bi se pravno-organizacijsko podvrgli institucionalnim organizmom in ustanovam ali da bi zadušili tisto domišljijo Duha, ki prebujata različnost, ampak naj da evangeljskemu sporočilu večjo učinkovitost in poudarja tisto edinstvo namerov, ki je tudi sad Duha.

Misijonske ustanove Petrovega naslednika imajo vesoljno apostolsko obzorje. Prav zato je potrebno veliko karizem posvečenega življenja, da morejo zaobiti ogromna obzorja evangelizacije in zagotoviti primerno navzočnost na mejah in že doseženih ozemljih.

Dragi bratje in sestre! Misijonar gori za evangelij. Sv. Pavel je dejal: "Gorje meni, če evangelija ne bi oznanjal!" (1 Kor 9,16). Evangelij je izvir veselja, osvobodnosti in odrešenja za vse ljudi. Cerkve se zaveda tega daru, zato se ne utruji nenehno oznanjati vsem tega, "kar je bilo od začetka, kar smo slišali, kar smo na svoje oči videli" (1 Jn 1,1). Poslanstvo služabnikov Besede - škofov, duhovnikov, redovnikov in laikov - je, da vse, brez razlike, pripeljejo do osebnega odnosa s Kristusom. Na širokem področju misijonske dejavnosti Cerkve je vsak krščeni poklican, da svojo zavzetost, v skladu s svojim osebnim položajem, v polnosti živi. Velikodušen odgovor na to splošno poklicanost pa lahko dajo posvečene osebe z intenzivnim molitvenim življenjem ter združenjem z Gospodom in njegovo zveličavno žrtvijo. Mariji, materi Cerkve in vzoru misijonskega poslanstva, izročam vse tiste, ki *ad gentes* ali v svoji domovini v vseh življenjskih stanovih sodelujejo pri oznanjevanju evangelija. Vsem z veseljem podeljujem svoj apostolski blagoslov.

Vatikan, 24. maja 2015,
na slovesni praznik binkošti

Cerkveni in družbeni antislovar (6) E kot EKOLOGIZEM

Velja se ustaviti pri eni od sodobnih ideologij, zlasti je najbrž to primerno ob tem, ko je sveti oče Francišek izdal okrožnico, ki se ukvarja s podobno temo, saj o okolju govori prav "Laudato si". Kot smo že ugotavljali, so papeža mnogi neupravičeno označili za ekologista, kot da bi pripadal okoljski ideologiji, saj sveti oče ne govori tako kot najglasnejši ekološki aktivisti. Zanimivo je bilo pred časom, ko smo prebrali besede enega od ustanoviteljev organizacije "Greenpeace", Patricia Moora, ki je kasneje organizacijo zapustil. Ker se je, kot še druge, spremenila "v protiznanstveno, protitehnološko, protiglobalizacijsko in protikapitalistično organizacijo". Pravzaprav je postal protičloveški, proti temu pa tudi papež opozarja. Ekologizem je močno prisoten v medijih, zato je prav, da skušamo vsaj razmišljati in se kaj vprašati ob tovrstnih zahtevah. Moore, ki je zrasel v gozdu, ki obdaja Vancouver, je velik ljubitelj dreves, ki jih ima za "največji obnovljivi energijski vir in odgovor na mnoge potrebe človeštva, od energetskih, pa do gradbenih", ne prenaša ekologizma, ki je postal praznoverje, brez nikakršne znanstvene podlage, ki v mnogih primerih celo goji sovraštvo do človeštva. Opozarja pred tveganjem, da bi nas "zeleni" lahko pahnili v "mračna stoletja z intelektualnega vidika". Govori celo o

"zločinu proti človeštvu", ko je govor o genetsko spremenjenih organizmih v kmetijstvu: "Vsako leto pol milijona otrok v svetu izgubi vid zaradi pomanjkanja vitamina A, 70% od teh umre. To je pokol, ki bi ga lahko tudi preprečili s plantažami genetsko spremenjenih rastlin, ki pa jih zavirajo". Glede energije in razvoja opozarja Moore na nevarnost, da bi o vsem odločala klimatska politika. V tem tisti protičloveški pristop ekoloških gibanj pride do svojega vrhunca: "Ljudje so del narave, lep in pozitiven del narave. To, da rast prebivalstva pomeni smrt narave, je daleč od resničnosti. Kakor je tudi popolnoma zgrešeno prepričanje, da rast porabe energije na posameznika škoduje okolju. Nasprotno, revščina je tista, ki ima velik vpliv na onesnaženost okolja. Zato je zelo pomembno, da omogočimo razvoj revnih dežel s tehnološkimi izboljšavami". Začeti bi bilo treba prav v kmetijstvu, kjer je mehanizacija ključna za razvoj: "V nerazvitih družbah se kar 80% ljudi ukvarja s poljedelstvom, saj si morajo zagotoviti potrebno za preživetje dan za dnem, ne morejo pa se ukvarjati zaradi tega še s čim drugim, njihov standard pa ostaja vedno isti. Samo mehanizacija omogoča

povečanje produktivnosti in sprostitev moči za druge zadeve. Tako ljudstva lahko izboljšajo svoje razmere. Ekološki pa želijo vsiliti samo biološko pridelavo, na ta način pa zavirajo razvoj". Zelo vprašljiva je tudi obsedenost z globalnim segrevanjem, zlasti zato, ker se, kot smo lahko videli, v zadevo ne gre znanstveno, temveč politično, ideološko, celo tako, da se potvarjajo grafi in podatki. Jasno je,

znanstveno dokazano, da je bilo precej vroče obdobje nekje do leta 1250 ali še malo, potem pa je prišlo do prave male ledene dobe, kakor lahko beremo v zadnjem delu Rodneyja Starka. Tudi Moore tako pravi: "Drži, v zadnjih 130 letih se je temperatura povečala, a zgolj zato, ker smo izšli iz zelo mrzlih stoletij. V vsakem primeru smo v obdobju med dvema le-

denima dobama, tako da bo zemlja v prihodnosti šla neustavljivo proti novi polledenitvi - čez tisoč ali dva tisoč let, tega ne vemo natančno. Vsekakor ni nobenega znanstvenega dokaza, da je za to segrevanje kriv človek. Poleg tega pa, odkrito povedano, ne razumem te bojazni pred povišanjem temperatur, saj je človek tropska in ne polarna vrsta. Saj vendar nismo pingvini, ampak so naši predniki izšli iz ekvatorialnih krajev, narejeni smo za toploto. Dokazano je, da bi, če ne bi bili oblečeni, ne mogli preživeti pri temperaturi v senci okrog 20°C. Zakaj bi se torej bali segrevanja"? V bistvu pa se lahko ekološki gibanjem zahvalimo tudi za to, da še vedno tako pridno vztrajamo pri fosilnih gorivih, saj se po robu postavljajo vsakršni alternativni - od jedrske pa do geotermičnih črpalk in tistih zares obnovljivih virov, ki sta les in voda. Ta dva elementa predstavljata kar 90% obnovljivih virov. Najboljši obnovljivi viri so namreč tisti, ki jih je moč skladiščiti in so na voljo povpraševalcem. Hidroelektrarne so npr. izrednega pomena, a okoljevarstveniki ne dovoljujejo postavitve jezov. To je absurdno. Pravijo, kako uničujejo ekosistem, res pa je ravno obratno - postanejo pravi raj biotske raznovrstnosti, poleg tega, da zadoščajo človekovim potrebam". Kaj pa sonce in veter? "Teh virov ni mogoče skladiščiti, poleg tega pa sta neverjetno draga v primerjavi z drugimi energetskimi viri. Zato je tisti, ki pritiska na vetrno in sončno energijo, v resnici za uporabo fosilnih goriv".

Andrej Vončina

Gorica, sv. Ivan

Nedeljske sv. maše ob začetku veroučnega in pastoralnega leta v duhovnjiki sv. Ivana v Gorici se je 11. oktobra udeležilo razveseljivo veliko ljudi. G. Marijan Markežič je zbrane vernike povabil, da bi skupaj prosili za božjo modrost, da bi po Božjih navodilih urejali naše življenje; da bi to, kar se naučimo pri verouku in slišimo pri oltarju, nesli v življenje in množili, da bi se božja modrost tudi po nas množila med ljudmi. "Bog za nas želi večno srečo, da bi imeli velike zaklade!" V homiliji je mašnik poudaril, da smo - kot bogati mladenič - klicani, da naredimo nekaj več. Jezus nas vabi, da njegovo vabilo vzamemo zares. Bogastvo ni samo denar, bogastvo je tudi veselje, ki ga lahko delimo z drugim; bogastvo je zdravje, telesna moč, čas, modrost, zdrava pamet, nadarjenost za glasbo, sposobnost vodenja, gostoljubnost, prijaznost, čut za urejeno okolje itd. "Vse to deli s tistimi, ki jim ni dano!" Že Einstein je dejal, da "živimo preveč od laboratorijev, premalo pa od oratorijev", to je od krajev molitve in duhovnosti. Zato bodo v teh tednih pri sv. Ivanu skupine otrok in mladih začele verouk, "da bi razumeli, kaj Bog želi od nas, da bi se učili božje modrosti, da bi to tudi prenesli v življenje in po njej živeli". Na nedeljo, ko se je župnijska skupnost s hvaležnostjo spomnila predragega župnika Cvetka Žbogarja ob prvi obletnici njegove smrti, so se mladi zbrali v skupinah s katehizirantami.

Kratke

Slovenska skupnost / V občinskem svetu s samostojno svetniško skupino

“Slovenska skupnost je ponovno v goriškem občinskem svetu s svojo samostojno svetniško skupino”. S temi besedami se začenja tiskovno sporočilo, ki nam ga je poslalo pokrajinsko tajništvo Slovenske skupnosti. V sredo, 7. oktobra zvečer, so namreč trije občinski svetniki, Božidar Tabaj, Marilka Koršič in Walter Bandelj, opravili vse potrebne formalnosti. V goriškem občinskem svetu je SSK imela zadnjič svojo samostojno

svetniško skupino v obdobju 1990 – 1994, ki jo je zastopal dr. Bernard Spazzapan. Za načelnico svetniške skupine je bila izbrana Marilka Koršič, njen namestnik pa je Walter Bandelj. Obenem so trije goriški občinski svetniki SSK vložili tudi resolucijo v zvezi z zaprtjem poštnega urada v Štandrežu. Poštni urad so namreč zaprli v prvi polovici septembra in to je sprožilo val negodovanja med prebivalci, ki so tako prikrajšani za pomembno javno storitev. Skrb zbujaajoče je tudi dejstvo, da so z zaprtjem štandreškega poštnega urada ostali brez te pomembne javne storitve vsi mestni zaselki, kjer so Slovenci večinsko prisotni v občini Gorica. Trije slovenski svetniki opozarjajo tudi, da je Deželno upravno sodišče že razveljavilo zaprtje poštnih uradov in odredilo njihovo ponovno odprtje. To se je zgodilo v občini Buia v videmski pokrajini. Proti zaprtju poštnih uradov pa so se že uprli tudi drugi župani v FJK. Zaradi tega Bandelj, Koršičeva in Tabaj zahtevajo od goriškega župana Romolija, da naredi vse potrebno za ponovno odprtje poštnega urada v Štandrežu.

Druga Pravljična urica v Feiglovi knjižnici Velikanska repa, ki se ni hotela izpuliti

Kakih trideset predšolskih otrok ali takih, ki obiskujejo prve razrede osnovne šole, je v ponedeljek, 5. oktobra 2015, v mladinski sobi goriške Feiglove knjižnice posedlo po mehkih blazinah in čakalo, da jih bo tokratna pripovedovalka popeljala v čarobni svet pravljic, kjer je vse mogoče. Tudi to, da na njivi zraste ogromna repa, ki se noče izpuliti iz zemlje. Med otroke je stopila skupina mamic, ki govorijo rusko, saj so rojene v državah nekdanje Sovjetske zveze, a jih je življenjska pot oz. moč ljubezni

tiho zrlj vanjo in skušali razumeti kratko besedilo. Potem pa je malim radovednejšem postregla s pravljico vsebino še v slovenskem prevodu, ki je, resnici na ljubo, bil daljši od izvornika, saj v pravljici dedku in babici pomaga izriti ogromno repo kar nekaj živali: krava, dva prašička “s trebuščkom kot sodčka”, tri črne muce, štiri grahaste kokoške, pet belih gosk, šest rumenih kanarčkov in drobna miška, ki je bila tako zelo lačna, da je pojedla največ repe, ki jo je vsem ponudila babica. Pri-povedi je sledila še “animacija”.

pripeljala v naše kraje. Da bi ohranile domače navade, so se te mamic združile v “društvo” Teremok; srečujejo se enkrat ali dvakrat na mesec. Predvsem lepo jim je ob novoletnem praznovanju (utrenik), ko se zberejo pod novoletno jelko in čakajo na prihod Dedka Mraza ob pesmi, plesu ali celo predstavi. Teremok pomeni leseno rusko hišico, v kateri je vzdušje toplo in prijetno. Prav tako ozračje je ustvarila Irina Zichichich, ki je ob soudeležbi Elene Kartochkina, Angelike Villani in Iane Dubrovina ter svojega in njihovih otrok, Maxima, Alme, Daniela in Michela, povedala pravljico iz velike ruske ljudske zakladnice *Repa velikanka* kar v ruščini. Otroci so

Nekaterim “bolj pogumnim” otrokom je Irina pripela na rokav risbico nastopajoče živalice (le-te je narisala knjižničarka Breda, ki spretno suka barvice) in spet se je začela pravljica pripoved ob živahnem sodelovanju malčkov, ki so pulili repo; le-to je s svojim dolгим čopkom las predstavljala Irina. Ob koncu so jo vendarle “iztrgali” iz zemlje in, “kot se spodobi”, z veseljem vsi popadali na tla. Ob tokratni pravljici urici so najmlajši obiskovalci knjižnice spoznali drobec iz ruske ljudske literature, pa še poslušali, kako zveni ruski jezik, in izvedeli, da slovensčina in ruščina spadata v slovansko jezikovno skupino.

IK

“POD LIPAMI” O raziskavi ZSSDI-SLORI: I. Peterlin, M. Maver in N. Bogatec

Podatki raziskave silijo v nova razmišljanja

Naš manjšinski prostor se močno spreminja. No-silne vrednote danes so v veliko skromnejši meri tiste, na katere so se naslanjali prejšnji rodovi. Zato stojimo pred izzivom, kako naj danes “priklenemo” mlade na našo stvarnost, da ta, vsaj številčno, še ostane pomembna in vitalna in da ne zapade v neke vrste folklorne geta. To izhodiščno misel, ki je že obrodila konkreten sad, je 8. oktobra v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž poudaril predsednik Združenja slovenskih športnih društev v Italiji Ivan Peterlin, eden izmed treh gostov *Srečanja pod lipami*, posvečenega raziskavi o šoli, družini in zunajšolskih dejavnostih, ki jo je opravilo Združenje slovenskih športnih društev v Italiji v sodelovanju s Slovenskim raziskovalnim inštitutom. Gre za novo spodbudo za proučevanje nas samih in za razmišljanja o naši skupni prihodnosti.

Omenjena strateška vprašanja nas morajo privedi do tega, da “se usedemo, napnemo možgane in povsem nanovo zarišemo skupne, programsko dogovorjene strateške poti, kako naj še naprej ohranjamo osnovne vrednote, ki nam omogočajo, da smo kot jezikovna narodnostna manjšina še danes tu in bi tu tudi radi ostali”, je dejal Peterlin na četrtkovem večeru, ki sta ga privedila kulturni hram in Krožek Anton Gregorčič. Podatke dolgega, kapilarno zastavljenega in strokovno vodenega dela bo treba “do potankosti preštudirati in potem potegniti zaključne niti”. Odgovori, ki so jih dobili, “zahtevajo nove pristope, nova znanja, gradnjo novih programov, predvsem pa nove in drugačne investicije”. Pomembno je, da se o vsem tem dogovarjamo “z vsemi komponentami našega sveta, in to vedno brez fige v žepu”. Podatki, ki jih ponuja raziskava, silijo v nova razmišljanja; o njih ne moremo razpravljati samo v športni sferi. V to temo se morajo zagristi vsi dejavniki, ki organizirano ustvarjajo naš skupni vsakdan: od šole prek kulture do politike. “Odgovori so za marsikoga šokantni, ker nanje še zdaleč ni bil pripravljen, za druge so mogoče delno tudi pričakovani. Tipanja v neki negotovosti, kar smo počeli do danes, mora biti že enkrat konec”. Pred novo sliko si ne smemo zatiskati oči! Ta slika je kruta, mogoče nam tudi ni všeč, a vendar je realna. K odgovornosti je poklicana naša politika, “vsaj tista, ki ji je še kaj do naše slovenskosti”. Vsi se morajo zamisliti in nanovo morajo zarisati strateške poteze, kako naprej. Treba bo spremeniti tudi kriterije financiranja naših dejavnosti. V ospredje mora stopiti skrb za kadrovanje, in to na vseh področjih. Z vsemi silami je treba podpreti vse zunajšolske dejavnosti. Raziskavo so gradili v tesnem sodelovanju s Slorijem, je dejal Peterlin, ker “močno verjamemo v stroko”. Ponosen je, da so s skupnimi močmi prišli do dokumenta. Z geslom *Skupaj zmoremo*, ki so ga uporabili na letošnji Prešernovi proslavi, so “še enkrat zadeli v črno”. Predsednik ZSSDI se je zato zahvalil ravnateljici Slorija Devanu Jagodicu, Norini Bogatec, “ki jo lahko imamo za stebra naše raziskave”, uslužbencem ZSSDI, ki so v projekt vložili ogromno energij, navdušenega pristopa in znanja,

foto dpt

predvsem pa Martinu Maverju, “ki je vlogo glavnega nosilca projekta opravil res z odliko”.

Maver je za goriški večer pripravil sintezo rezultatov raziskave in izpostavil nekatere pomembnejše vidike. Anketiranje so opravili med marcem in junijem 2014 na vseh slovenskih šolah v Trstu, Gorici in Špetru. Skupno je na vprašalnike odgovorilo 2135 anketirancev med 7. in 21. letom od skupno 2464 vpisanih. Anketa je najprej vsebovala vprašanja o pogovornem jeziku v družinskem okolju: 35% anketirancev se doma pogovarja v slovenskem jeziku, 46% v “mešanem” (kombinacije različnih jezikov, ki vključujejo tudi slovenskega), 18% pa v neslovenskem, t. j. pretežno italijanskem. Zanimivo je, da so “naleteli na skupno 67 kombinacij različnih jezikov”. V razpunu od osnovne do višje šole je slovenski pogovorni jezik vedno bolj prisoten, “mešani”, še bolj pa neslovenski, vedno manj, je dejal Maver. Analiza pogovornega jezika družine glede na kraj bivanja kaže na določene razlike in “kritične točke”. Glede Goriške je povedal, da je neslovenski pogovorni jezik v okoliških občinah prisoten kar v 26% primerih, “to je celo več v samem mestu Trst” (24%). V goriški občini je neslovenski pogovorni jezik prisoten v 16% primerov, mešani v 55%. “Mešani” pogovorni jezik je “stalnica in v vseh okrajih stalno prisoten; suče se med 40 in 56% primerov”. Ostala vprašanja ankete so se tikala udeleževanja s športom, razlik pri športnem udeleževanju glede na spol, izbire društva glede na pogovorni jezik v družini, jezika

vanje”.

Maver je sklenil svoje razmišljanje z nekaj ugotovitvami. Populacija slovenskih šol je močno spremenjena, saj so slovenski zakoni danes v manjšini. Vpisov otrok iz mešanih in neslovenskih zakonov v naše šole je vedno več, po drugi strani pa del slednjih opušta slovenske šole pred koncem šolskega obdobja. Športna dejavnost je med mladimi najbolj priljubljena izvenšolska dejavnost, naša športna društva imajo še velik potencial. Če hočemo privabiti več šolske populacije, pa moramo posodobiti in obogatiti ponudbo v nekaterih okrajih (predvsem na goriškem in v videmski pokrajini) in v nekaterih ponudbah (npr. ples). Pri izbiri strokovnega kadra je pomembna jezikovna načelnost.

Norina Bogatec je podčrtala, da so pri takem raziskovalnem delu potrebni “vztrajnost, sistematičnost, natančnost, spoštovanje pravil in postopkov”. Opozorila je, da nekateri podatki izražajo “perceptivne anketirancev, to, kar učenci in dijaki

“Pri izbiri strokovnega kadra je pomembna jezikovna načelnost”.

doživljajo na osnovi izkušenj”. Izpostavila je tudi nekatere splošne trende glede spreminjanja sestave šolske mladine. “Temu pojavu smo priča na Goriškem od druge polovice 90. let, na Tržaškem pa z letom 2000”. Naraščanje vpisov je odvisno od vedno večjega zanimanja neslovenskih družin za slovensko šolo. Ta pojav pa označuje drugačne medkulturne in medetnične odnose med ljudmi na tem območju. Bogatec je povedala, da sta na Tržaškem že dve italijanski nižji srednji šoli vključili v učni program kot kurikularni predmet slovensčino, sicer - s formalnega vidika - kot tuj jezik. “Ti procesi se razvijajo ponekod hitreje, drugod počasneje”. To je z ene strani “izraz pozitivnega razvijanja medkulturnih in medetničnih odnosov med različnimi skupnostmi”, v razredih, športnih društvih in drugih ustanovah pa ta prisotnost lahko ustvarja težave. Poleg tega je lahko imeti

občutek, da se v novih razmerah zanemarja pomen narodne pripadnosti. “Vsi ti občutki so utemeljeni, dokazujejo pa, da nove razmere oblikujejo situacijo, ki je zelo kompleksna”. Razvoj manjšinskih šol in ustanov je v današnjih časih izpostavljen še velikim pritiskom migracijskih tokov in globalizacijskih procesov. V takih razmerah je zato potrebno, da šola ali društva sodelujejo v čim večji meri. V ta prizadevanja je treba vključiti tudi starše, ki imajo veliko vlogo v vsem tem.

“Nekateri pojavi so neizogibni”, nikdar ne bomo imeli mreže višjih šol z vsemi smermi in niti športnih društev, ki bi gojila vse panoge. Zato bodo nekateri vedno obiskovali italijanske šole ali društva. Pomembno pa je z njimi ohranjati vezi in jim nudimo instrumente oz. medkulturne kompetence, ki jim dajejo možnost, da ohranjajo svojo narodno in jezikovno pripadnost tudi v drugačnem narodnostnem okolju. Razmere so se korenito spremenile in potrebni so drugi pristopi. T. i. medkulturna vzgoja kot instrument lahko veliko pripomore k temu, da ohraniš, štitiš

in ovrednotiš svoj jezik v okolju, ki ni več tako, kot je bilo. “Tega se moramo naučiti, ker bo družba vedno

Razvoj manjšinskih šol in ustanov je v današnjih časih izpostavljen še velikim pritiskom migracijskih tokov in globalizacijskih procesov.

bolj mešana”.

V razpravi po uvodnih mislih treh gostov so navzoči načeli več zanimivih tem. Na dan je med drugimi prišlo razmišljanje o tem, ali je šport še kraj združevanja med osebami, kjer se gojijo in posredujejo določene vrednote, saj danes v ospredje ne stopa več agregacija, temveč tekmovalnost. “Vprašanje je, ali želimo iti naprej po tej poti in kam nas ta pot vodi”, se je vprašal Peter Černic. Naša vloga je predvsem ta, da odgovarjamo na potrebe ljudi, da ustvarjamo skupnosti, v katerih je nujen jezik, to pa je premalo. Potrebni so vrednote, ponos, čut pripadnosti. To je pravi izziv za danes. Ivan Peterlin je še enkrat poudaril skrb ZSSDI-ja za slovenski jezik. “Če je v italijanski, mi tistega ne podpiramo”. Po opravljeni raziskavi so komponente ZSSDI-ja sklenile, da bodo od nove sezone dalje zahtevali od včlanjenih društev ZSSDI, da do 16. leta poteka vadbeni proces same in izključno v slovensčini, ne glede na to, ali so med člani ekip tudi italijanski otroci. Vadbeni proces mora biti samo in izključno v slovensčini. “Naleteli bomo na težave, in to predvsem na nogometnem področju, toda neka načelnost mora biti”. To pa zato, “ker rabimo kadre, nimamo zadostnega kadra ... Če hočemo iti na novo pot, mora imeti trener v sebi še drugačne naboje; poleg učenja metanja na koš ali strela na gol mora zraven dati tudi nekaj, kar spominja na Prešerna, na Cankarja, na slovensko besedo, na navezanost otroka na okolje, v katerem raste”. / DD

PD Štandrez / Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin Štandrez 2015

Naj komedije preženejo jesensko otožnost!

Ko se začne megla valiti po Sabotinu in se ob dežnih kapljicah in temi, ki zmeraj bolj zgodaj lega na zemljo, prikrade otožnost v srce, se v župnijsko dvorano v Štandrežu prismojejo komedije, ki jih pod imenom *Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin* ponuja Prosvetno društvo Štandrez, ki mu že veliko let predseduje Marko Brajnik. V letošnjem jubilejnem "zlatem" letu štandreškega društva delavni člani in zagnani neutrudni vodja dramskega odseka Božidar Tabaj že petnajsto leto zapored razpisujejo ta abonmajski niz za vse tiste, ki radi spremljajo ustvarjalno raziskovanje ljubiteljskih gledaliških skupin in občudujejo njihovo navdušenje ob nastopanju, ki vselej prinaša veliko pristnega zanosa. V vseh teh letih je v veselje publike, ki zmeraj zasede vse raz-

položljive sedeže, štandreško župnijsko dvorano obiskalo že nič koliko skupin z raznih koncev Slovenije in tako utrdilo vezi, ki jih vežejo s štandreškimi odrskimi "kolegi". Tako se udejanja sodelovanje, saj tudi štandreški dramski odsek že veliko let gostu-

ko bo v goste prišla KD Gledališka skupina - Dekani in bo v režiji Ingrid Verk (pred leti si je s Tatjano Turko omislila dvojico branjev s tržaškega Rusega mosta, Vanko in Tonco, ki sta razveseljevali občinstvo s svojim žečkljivo kritičnim humornim klepetom) uprizorila

postregel s predstavo *Vse zastoj* avtorja Daria Foja, v režiji Petra Militareva. Igralci KUD Dolomiti - Dobrova bodo prišli v goste v nedeljo, 13. decembra 2015, s predstavo Kena Ludwiga *Sleparja v krilu* v režiji Francija Končana. V novem letu, 10. januarja 2016, se bo zaiskrila komedija Toneta Partljiča *Silvestrska sprava 2000* v izvedbi KUD Valentin Kokalj - Visoko in režiji Nataše Gros.

Kot je že zakoreninjena navada, bo *Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin Štandrez 2015* sklenil dramski odsek PD Štandrez, in sicer 31. januarja 2016, ko bo prva ponovitev nove domače produkcije, komedije Rayja Cooneyja *Denar z neba* v režiji Jožeta Hrovata, člana SNG Nova Gorica, ki že dvajseto sezono umetniško usmerja ustvarjalno pot štandreških igralcev. Predstava bo premiero doživela v soboto, 30. januarja 2016,

Prizor iz lanskoletne uspešnice štandreškega dramskega odseka *Mrtvi ne plačujejo davkov*

je s svojimi predstavami po bližnjih in daljnih odrih naše ljube domovine. Letošnji sklop predstav se bo začel v nedeljo, 18. oktobra 2015,

komedijo Borisa Picige *Družinske zgodbe Zmagota in Vitorje*. V komedijske barve bo nedeljo, 8. novembra 2015, odel Koroški deželni teater - Slovenj Gradec, ki bo

ob 20. uri. Abonmajske predstave bodo vse ob 17. uri v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu. **IK**

ob 20. uri. Abonmajske predstave bodo vse ob 17. uri v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu. **IK**

Po uspešnih poletnih taborih Polni upanja v novo skavtsko leto!

Na poletnem taboru so goriški volčiči in volkuljice pekli kruh in peciva v pekarni Mišmaš pri Žabnicah ter z dobro voljo in skupnim sodelovanjem spreobrili hudobno Jedr in njene mačke. Izvidniki in vodnice so se naenkrat znašli na Skrivnostnem otoku v Lokah pri Mozirju, kjer so se dogajale nerazumljive stvari. Vsakič, ko so brodolomci imeli hudo stisko, sta se začuda pojavili pomoč in rešitev. Šele po končnem krvavem boju proti gusarjem so ugotovili, da jim je ves čas pomagal in jih

varoval pred nevarnostmi kapetan Nemo. Roverji in popotnice so se odpravili na poletni potovalni tabor v Kamniško-Savinjske Alpe. Skupaj so osvobodili Ojstrico in druge tri manjše vrhove ter imeli sveto mašo z Brankom Cestnikom pri gorskem jezercu na planini Vodotočnik. Na Veliki planini pa je klan podpisal listino, temeljni dokument, ki bo v prihodnjih letih usmerjal delovanje skupnosti RP.

Goriški skavti in skavtinja smo po nepozabnih poletnih izkušnjah zopet začeli delovanje. Za začetek no-

vega skavtskega leta smo se zbrali v popoldanskih urah v nedeljo, 11. oktobra, na Vrhu Sv. Mihaela. Skupaj smo odšli na sprehod na Brestovec, kjer smo v kavarnah imeli prestopne iz veje v vejo. Srečanje smo sklenili skupaj s starši in domačini s sveto mašo, ki jo je daroval naš novi cerkveni asistent, msgr. Renato Podbersič. Letošnje skavtsko leto začnemo polni upanja in dobre volje. Čeprav imamo zadostno število voditeljev za redno delovanje, bomo veseli vsake pomoči nekdanjih voditeljev in staršev, saj le s skupnimi močmi se bo goriški skavtizem še naprej krepil in razvijal. Naj še omenim, da smo na petkovem pokrajinskem občnem zboru izvolili novo pokrajinsko vodstvo, ki bo goriško organizacijo vodilo prihodnja tri leta.

Stegovodja Bistrootki gams

Concordia et pax

Združenje Concordia et pax iz Gorice in Nove Gorice vabi na srečanje Poti spomina in sprave, ki bo v Palmanovi v soboto, 24. oktobra 2015. Dogodek bo v zaporu sodnije v Palmanovi (ul. Scamozzi 3/b, za stolnico) ob 10.30 v spomin in pričevanje o trpinčenju furlanskega ljudstva in prebivalstva spodnjega Posočja med prvo svetovno vojno in kasneje v nekdanjih zaporih vojašnice Piave, kraju, ki je pod zloglasnim imenom Fossa di Palmanova v letih 1944-45 bilo mesto zatiranja, mučenja in likviriranja upornikov in borcev za svobodo. Prisotna bosta tudi goriški nadškof Redaelli in koprski škof Bizjak. Za informacije (0039) 333 3561718.

Soyodnje / Slovo od ge. Marinke Batič "Žena dobrote, ki je prinašala blagoslov"

Na dan Rožnovenske Matere Božje, 7. oktobra, se je v Soyodnjah ob Soči velika množica z žalnim obredom poslovila od gospe Marinke Batič por. Tommasi. S svojim velikodušnim srcem je delila ljubezen okrog sebe, bila je "žena dobrote, ki je prinašala blagoslov", je dejal dekan Karel Bolčina pri maši v farni cerkvi sv. Martina. Ob Lazarjevi smrti se je Jezus zjokal, piše apostol Janez. "Pa bi ne jokali mi"? se je vprašal g. Karel v homiliji. "Vsa ko naše sočustvovanje je človeško in hkrati božje". Vera nam pravi, da je Jezus vzela sebi gospo Marinko, ker jo je imel rad in jo je odrešil trpljenja. Ne imejmo dvomov, ne sprašujmo zakaj, imejmo vero, je mašnik pozval prisotne. Pred 40 leti je kot Abraham zapustila svojo zemljo, popolnoma je zaupala Gospodovi obljubi "in postala vsem nam blagoslov". Hvala za vse, kar je dobrega naredila, saj to, kar je posredovala, je tudi živela. Zato "naj nam ostane v blagoslovljen zglede!" Ob koncu maše se je sin Štefan srčno

zahvalil za milost take mame, za njen zglede v dolgem boju proti bolezni, za vzgojo v vrednotah in veri, za njeno dobroto in rahločutnost do vseh trpečih, za vzor pokončnosti in optimizma. Bila je tudi odlična žena, ki bo otrokoma ostala, skupno z očetom, "svetilnik v zakonskem življenju"; in ne nazadnje nenadomestljiva nona. Gospa Olga Černic se je pokojnici kot dolgoletni članici župnijskega sveta iskreno zahvalila v imenu župnijske skupnosti za vse delo, ki ga je posvetila vsem, ki so bili deležni njenega plemenitega poslanstva. Krasila je domačo cerkev, obiskovala bolnike, poklanjala je tople besede in modre nasvete.

Po upepelitvi so žaro v soboto, 10. oktobra, položili v grobnico na soyodnjski božji njivi. Pri krajšem obredu, ki ga je vodil msgr. Renato Podbersič, se je spet zbrala množica svojcev, prijateljev in znancev, ki so pokojno Marinko imeli radi. Prisotna je bila tudi županja Alenka Florenin, ki je prebrala poezijo Janeza Povšeta *Še je čas*.

ŽUPNIJA SV. ANDREJA AP. PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

Ob 50-letnici

odprtja Župnijskega doma Anton Gregorčič v Štandrežu in ustanovitve Prosvetnega društva Štandrez

Petek, 23. oktobra 2015, ob 20.30
Predstavitev publikacije ob 50-letnici Prosvetnega društva Štandrez in odprtje dokumentarne razstave

Sobota, 24. oktobra 2015, ob 20.30
Slavnostni večer ob 50-letnici Prosvetnega društva Štandrez
S pogledom nazaj in s ponosom naprej

Nedelja, 25. oktobra 2015
ob 10. uri sv. maša za pokojne kulturne delavce
ob 11. uri odkritje spominske plošče
ob 18. uri prireditev ob 50-letnici župnijskega doma Anton Gregorčič
Mladina, naše bogastvo in bodočnost

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Obvestila

V nedeljo, 18. oktobra, na MISUONSKO NEDELJO, vabljene v Štandrež! Ob 16. uri molitvena ura za misijone, ob 17. uri gledališka predstava in bogat srečelov za misijone.

KD Sabotin vabi na 26. Pohod na Sabotin, ki bo v nedeljo, 18. oktobra. Sv. maša bo ob 10.30 pri razvalinah cerkvice sv. Valentina.

V galeriji Kulturnega doma v Gorici je na ogled do 16. oktobra 2015 mednarodna fotografska razstava "17. Fotosrečanje - Fotoincontro 2015". Razstava je odprta od ponedeljka do petka: od 10. do 13. in od 16. do 18. ter v večernih urah med prireditvami.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča članom in prijateljem, da bo dr. Simon Špacapan predaval o rakastih boleznih v četrtek, 22. oktobra, ob 20. uri v Gorici, v Tumovi dvorani na Korzu Verdi 51 v 3. nadstropju nad knjižnico Damir Feigel. Toplo vabljeno!

Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek za družbena vprašanja Anton Gregorčič vabita na Srečanje pod lipami ob 60. obletnici podpisa Videmskega sporazuma in 40. obletnici podpisa Osimskega sporazuma. O tem bo spregovoril diplomat, publicist in družbeni delavec Jože Šušmelj. Večer bo vodil zgodovinar Renato Podbersič. Dogodek bo v četrtek, 22. oktobra 2015, v komorni dvorani KC Lojze Bratuž v Gorici ob 20. uri.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča članom in prijateljem, da bo v nedeljo, 25. oktobra, v Kulturnem domu F. Prešeren v Boljuncu pri Trstu tradicionalna pevska revija Starosta Mali princ z nastopi 4 zborov primorskih mest. Koncert bo ob 17. uri. Članice društvenega ŽePZ in spremljevalce bo odpeljal avtobus iz Gorice s trga Medaglie d'oro/na Goriščku ob 13.30. Zaradi omejenega števila mest na avtobusu je obvezna čimprejšnja prijava po tel. 0481 532092.

Prosvetno društvo Štandrez vabi ljubitelje gledališča, naj se pridružijo dramskemu odseku. Dodatne informacije na tel. 328 6669048 (Božidar) in 347 9748704 (Vanja).

Mešani pevski zbor Štandrez toplo vabi nove pevce v svoje vrste.

Fejglava knjižnica na Verdijevem korzu je odprta od 10. do 18. ure vsak dan razen ob sobotah.

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na nakazate na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CREDITC s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. št. 00386 30 325 558.

Varujem starejše, pomoči potrebne osebe, in sicer 24 ur ali pa samo čez

dan ali varstvo ponoči. Sem človek dobre srca in imam nekajletne izkušnje! Sem upokojenka, vse ostalo (vrednotnice) in vprašanja na štev. 040 621 424 (v poštev pride celotno primorsko in goriško območje).

Gospa z večletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam za 24 ur na dan. Tel. št. 00386 40 432304.

Zanesljiva in izkušena gospa pomaga pri likanju in čiščenju stanovanj. Tel. št. 00386 40 153213.

40-letna mati nudi dnevno nego starejšim na domu. Ne 24 ur. Lahko tudi kuha in pospravlja stanovanje. 3-letne izkušnje. Tel. št. 00386 41 390244.

20-letna študentka z izkušnjami nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.: 0038631478807.

Urejena gospa išče delo za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. št. 0038631449311.

Masaže: protistresna - relaks, protibolečinska, refleksna masaža stopal, tajska masaža itd. Zelo ugodno, blizu meje. Pokličite na 00386 40 575805.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam tudi 24 ur na dan. Tel. št. 0038640484339.

40-letna mati z večletnimi izkušnjami in znanjem italijanščine nudi dnevno nego starejšim na domu (ne 24 ur dnevno) ali pomoč pri gospodinjstvih delih in kuhanju. Tel. 00386 41 729548.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 16.10.2015 do 22.10.2015)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97,5, 91,9 Mhz; za Furlanijo 103,7, 103,9 Mhz; za Kanalsko dolino 95,7, 99,5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98,2 Mhz; za Karnijo 97,4, 91, 103,6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 16. oktobra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studija 2.

Sobota, 17. oktobra, ob 21. uri (vodi Iliara Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 18. oktobra, ob 12. uri: Ponovitev sobotne oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 19. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kotichek - Novice iz naših krajev - Obvestila in večerni vic.

Torek, 20. oktobra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 21. oktobra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Prvi slovenski letalci - Izbor melodij.

Četrtek, 22. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti iz sveta - Obvestila in večerni vic.

Kulturni center Lojze Bratuž

Krožek Anton Gregorčič

SREČANJA POD LIPAMI

60. obletnica Videmskega sporazuma in 40. obletnica Osimskega sporazuma

Na to temo bo spregovoril diplomat, publicist in družbeni delavec **Jože Šušmelj**

Večer bo vodil zgodovinar Renato Podbersič.

Četrtek, 22. oktobra 2015, ob 20. uri
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

Razstava v Goriškem muzeju Industrijska dediščina na Goriškem

V Goriškem muzeju so pred dnevi odprli razstavo *Industrijska dediščina na Goriškem*, s katero so se pridružili letošnjim *Dnevom evropske kulturne dediščine (DEKD)*, ki so si za podtemo določili prav industrijsko in tehniško dediščino. Kustosinja razstave je Inga Miklavčič Brezigar, ki s pričujočim projektom končuje svojo dolgoletno strokovno pot v Goriškem muzeju; to je njena zadnja razstava pred odhodom v pokoj.

Kolo z menažko, s katerim so se prevažali delavci na delo; majhen parni stroj, ročno izdelani korci v frnaži, prvi elektronski mediji, usnjeni fotelji in luči tovarne Meblo ..., to so le nekateri predmeti

Inga Miklavčič Brezigar

z razstave, ki prikazuje razvoj industrije v naših krajih, od prvih mlinov v 14. stoletju preko svilar-

stva in predilnic bombaža, papirnic in valjčnih mlinov, rafinerij sladkorja in predelovalnic sadja ter fužin in kovačij, do obrtnih združenj, strokovnih šol, železnice, elektrarn in tovarn, ki jih je po drugi svetovni vojni po vsej tednji državi na gosto posejala prva petletka.

Kustosinja etnologinja Inga Miklavčič Brezigar je še posebej želela poudariti nekdanje delavske vrednote, zato so na razstavo postavili tudi šolsko tablo, ki obiskovalce vabi, da se spomnijo nekdanjih vrednot, ki se tako hitro spreminjajo in izginjajo, kot bi jih brisali z gobo. Pomaga se nam spomniti na nekdanje pridobitve, kot so skrb za delavce, izobraževanje, delavska stanovanja, 8-urni delavnik, poletni kolektivni dopust, zdravstveno varstvo, socialno varstvo, pokojnine, sindikalno delo, zabava, šport, kultura. V sklopu razstave so tako začeli zbirati pričevanja nekdanjih delavcev, ki nam danes še lahko povedo, kako je potekalo delo in življenje v tovarnah.

Kljub dejstvu, da je pomen industrijske dediščine pogosto prepoznano po vsej Evropi, ostaja danes velik del industrijske dediščine zanemarjen, predvsem v deželah

jugovzhodne Evrope. Z zavedanjem, da je industrijska dediščina ogrožena, je cilj DEKD in tudi razstave na gradu Kromberk spodbujanje poznavanja in zavedanja o vrednosti industrijske dediščine v sodobni družbi in izzivih, dilemah in primerih, povezanih z varstvom industrijske dediščine. Poudarek je na varstvu industrijske dediščine v okviru njene ponovne uporabe. Zato na razstavi izpostavljajo tudi sedanje, velikokrat razpadajoče stanje nekdanjih tovarn in navajajo tudi evropske in slovenske primere dobre prakse, ki so iz nekdanjih tovarn in

Milan Klemenčič:
Ajdovska tovarna (predilnica) ob sončnem zahodu, 1927 (po študiji iz leta 1906). Last: Goriški muzej.

Strokovni ekipi, ki jo sestavljajo mag. Inga Miklavčič - Brezigar, Klavdija Figelj, Boris Blažko, dr. Branko Marušič, Aleksandra Pavšič - Milost, se je s kaligrafskim prispevkom pridružila še Loredana Zega, ki je zgodovinske prelomnice in imena tovarne pohištvu, kasnejšega Mebla. Odslej bo prav ta direktorja tovarne pohištvu, narejena po zgledu Titove sestavi tudi pisarno za direktorja tovarne pohištvu, narejena po zgledu Titove del stalne muzejske postavitev Goriškega muzeja, na razpolago jo bodo dali tudi za protokolarna in druga pomembna srečanja.

Delavke v Idealu, Nova Gorica, Foto Mirko Ličen - Prepih, Primorske novice

skladišč ustvarile nove sodobne prostore z novimi funkcijami. Vsi poznamo primer Tate Modern, ki je zrasla na temeljih nekdanje londonske tovarne, med primerne dobre prakse pa so dali tudi novogoriški kulturni center Mostovna.

spremljajo video intervjuji s prvim sekretarjem tovarne pohištvu Borisom Ferlatom, sedanjim direktorjem Mebla Holding Borisom Lozejem ter z znanima oblikovalcema Meblovega pohištvu Ljerkom Finžgar in Oskarjem Kogojem. V sklopu projekta so bi-

la posneta tudi pričevanja Jožka Pavlina in Albina Staniča - nekdanjih vajencev oziroma delavcev v solkanski mizarški delavnici Alojza Žerjale, kjer so leta 1955 izdelali pisarno za Josipa Broza Tita, ostalo pa je tudi dovolj materiala, da so po zgledu Titove sestavili tudi pisarno za direktorja tovarne pohištvu, kasnejšega Mebla. Odslej bo prav ta direktorja tovarne pohištvu, narejena po zgledu Titove del stalne muzejske postavitev Goriškega muzeja, na razpolago jo bodo dali tudi za protokolarna in druga pomembna srečanja.

V sklopu razstave so razpisali fotografski natečaj o industrijski dediščini. Odzvalo se je 6 avtorjev, strokovna žirija v sestavi Rajko Bizjak, Maša Lancner, Matjaž Prešeren in Filip Rijavec, je izbrala tri najboljše fotografije. Od prvega do tretjega mesta si sledijo David Verlič, Mirko Bijuklič in Stane Lokar, Verlič pa je bil deležen tudi največ pozornosti na družabnem omrežju facebook. Razstava bo na ogled eno leto. Vabljeni!

Foto David Verlič

Pogovor / Robert Šabec

Mravljinci na uri pravljic v knjižnici

Na torkovo pravljico uro v knjižnici smo konec januarja povabili gosta: Robert Šabec, tudi sam očka dveh malih nadobudnežev, Svita in Sama, je otrokom pripovedoval pravljice o mravljicah. Objavljene so bile v tržaški otroški reviji Galeb, na polici pa lahko najdete tudi njegovo slikanico o prigradah škratek Perkmandlca. Ta škratec je pogost obiskovalec idrijskega rudnika živega srebra, zato tudi ilustracije, ki dopolnjujejo povest, malce prikazujejo rudarje pri delu. Ker je iz Idrije tudi pisatelj Robert Šabec, čeprav zadnja leta živi v Izoli, nas je zanimalo, kako se je odločil, da bo povestico zapisal in izdal v knjižni obliki. Tule si lahko preberete pogovor s pisateljem.

Robert, vi prihajate iz Idrije, po poklicu pa ste pisatelj. Je morda naključje, da ste za prvo slikanico izbrali prav škratek Perkmandlca?

Zadeva je šla nekako tako, da so me zaposleni pri Rudniku živega srebra povabili k sodelovanju. Turistični del rudnika so namreč želeli približati tudi najmlajšim obiskovalcem. Zamislili so si multivizijo in me zaprosili za tekst. Ker je tekst brez neke osnovne zgodbe precej težko zapisati, sem najprej postavil neko določeno obliko, celoto, zgodbo. Knjiga Prigode jamskega škratek Perkmandlca je tako nastala kot neke vrste kolateralna škoda primarnega projekta. Lahko pri tem še dodam, da, čeprav je jamski škrat Perkmandlc v Idriji, pa tudi po drugih rudarskih krajih, fragmentarno prisoten že nekaj stoletij, pa le ta v (za) pisani obliki, vsaj kolikor je meni poznano, v obliki neke celostne zgodbe ni bil nikoli predstavljen. Štejem si nekako v čast, da predstavitev Perkmandlca od sedaj uspeva tudi širše.

So vam v otroštvu pripovedovali veliko pravljic? Ste jih radi poslušali? Precej so mi jih pripovedovali. Zelo rad

sem jih tudi poslušal, kasneje bral ...

Kam pa ste hodili v šolo? Ste bili priden učenec ali ste med poukom sanjarili?

Osnovno šolo sem obiskoval v Idriji. Glede na uspeh sem bil relativno priden učenec. Učne obveznosti mi niso predstavljale posebnih težav in sem si lahko privoščil tudi številne pobege v svet domišljije. Kasneje sta sledili srednja šola in puberteta. To pa je povsem druga zgod-

poznam in mislim, da praktično ni mogoče najti "pisatelja/ice", ki bi od pisateljevanja (pre) živel. So novinarji, prevajalci, lektorji, režiserji in podobno, ob tem pa tudi pisatelji. Podobno je tudi z mano.

Otrokom ste na pravljicni urici pripovedovali o mravljincih. Ena od pravljic govori o tem, kako morajo mravljinci biti složni. Kako pa so vajinima sinčkoma všeč vaše povestice?

ba, po kateri pa bi morali povprašati mojo mamo (smeh).

Kako ste se odločili za poklic pisatelja?

Za poklic pisatelja se pravzaprav niti nisem odločil. Pisateljevanja konec koncev niti ne razumem kot poklic, v smislu načina preživetja. Veste, od pisateljevanja je pri nas nemogoče (pre) živeti. V Sloveniji literarno sceno relativno dobro

Mislim, da so jima všeč. Je pa res, da večkrat posežemo po klasičnih pravljicah, kot so na primer Zvezdica zaspanka, Pekarna Mišmaš ... Fran Milčinski - Ježek, Svetlana Makarovič in tudi številni drugi domači avtorji so izjemni pisatelji. Nasploh menim, da imamo obilo odličnih domačih pisateljev/ic, na katere (pre) pogosto povsem neupravičeno pozabljam.

Takrat ste rekli tudi, da si sploh ni

teško izmisliti pravljice. Nam, prosim, poveste, kako se pravljice rodijo v vaši domišljiji in kakšno pot prehodijo, preden se znajdejo na knjižni polici?

Pogosto se mi dogaja, da se najmlajši sin zbudil ob povsem nemogočih urah. Edini recept, ki se je obnesel, so nočno-jutranji sprehodi z vozičkom po mestu. Takrat me srečate v Izoli in takrat se pogosto porodijo tudi ideje. Potem pa je vse stvar dela, sedenja in podobno.

Objavljate v reviji Galeb, ki izhaja v Trstu. Kaj pa v slovenskih mladinskih in otroških revijah? Ali pa na radiu?

Prvo zgodbo sem napisal za radijski natečaj. Pravljica ni bila izbrana in je nekaj let počivala v mapi z neobjavljenimi teksti. Kmalu zatem sem sklenil, da tovrstno ad hoc pisanje preneham. Malce mi je pri tem šla na roko tudi dobro sprejeta pravljica o Perkmandlcu. Sedaj so se name že pričeli obračati naročniki. Prvi so bili prav pri Galebu in z njimi zelo dobro sodelujem. Seveda si pa želim, da sodelovanja tudi razširim.

Izdali ste tudi knjigo za odrasle, ki je bila tudi na bralnem seznamu Primorci beremo. Kdo je ta Rdeča pošast iz naslova?

Idejno se naslanjam na pošast komunizma, s katero sta Karl Marx in Friedrich Engels "začnili" "začnili" manifest. Danes bi pod to pošastjo lahko razumeli vseljudsko gibanje, ki, tudi z zadnjimi dogodki v Grčiji, v ljudeh ponovno vzbuja vsaj kanček upanja v boljši jutri. Vladajoče elite bi za ohranitev svojih privilegijev storile vse, da se tovrstna ljudska gibanja prikažejo kot pošastna. O tovrstnih zadevah govorijo tudi (anti) junaki v zbirki kratkih zgodb z naslovom Rdeča pošast.

Zdaj že nekaj let živite v Izoli in ste pogost obiskovalec naše knjižnice. Kaj vas je pripeljalo v Izolo? Morje, ljubezen, podnebje, prijatelji ali kaj drugega?

V Kopru sem pred leti dobil delo tekstopisca in vrsto let to delo tudi opravljal za Studio Kernel. Izola mi je bila všeč od vsega začetka. Mislim, da ima nekaj pri-

tem tudi cel niz podobnosti z Idrijo. Tukaj prostranost morja, v Idriji prostranost podzemnih globin. Tam "zajebano" rudarsko življenje, ki (iz) umira, tukaj pa se podobno dogaja z ribiči in ribištvom... Tovrstne zadeve te podzavestno izoblikujejo, z leti postajajo del tebe in k njim (hočeš ali nečeš) težiš. Bržkone je nekaj na tem.

Radi zahajate v našo knjižnico. Bi kaj posebej pohvalili v naši knjižnici ali posebej na kaj opozorili?

Knjižnica je postala del mojega delovnika. Tukaj najdem svoj ustvarjalni mir in vse, kar za delo potrebujem. Z družino smo tudi pogosti obiskovalci pravljicnih uric. Resnično se tu dobro počutim/o. Glede potencialne kritike bi edino dodal, da zagovarjam filozofijo brezplačnega članstva. Mnenja sem namreč, da bi moralo biti znanje dostopno vsakomur ne glede na socialni status, kar pa bržkone ni problem "naše" knjižnice, temveč širše nacionalne politike.

Načrtujete še kakšno slikanico, nov roman, nove pravljice?

Načrtov je precej. Upam, da vsaj del le-teh tudi realiziram.

Rekli ste, da je vaša pravljica tudi uprizorjena kot lutkovna igrica. Lahko kaj več poveste o tem?

Ravno sedaj končujem tekst za lutkovno predstavo. Prigode jamskega škratek Perkmandlca naj bi že letos spomladi zaživele tudi na lutkovnem odru.

Kako si zamišljate vašo prihodnost? Tudi v prihodnje imam namen se posvečati pisanju, tudi pisateljevanju.

Bi želeli bralcem še kaj sporočiti, česar vas nismo vprašali? Morda bi kakšno posebno misel v zvezi s pravljicami namenili staršem z majhnimi otroki? Otroci si paralelni svet pravljic preprosto zaslužijo. Kot starši smo soodgovorni, da smo v zadnje četrto stoletje naš realni svet precej radikalno spremenili, in bojim se, da na slabše. Na naših zanamcih je zato ogromno dela. Navdih za prepotrebne spremembe ponuja prav znanje, ki ga ponuja branje, tudi branje pravljic.

Hvala za pogovor in veliko uspehov še naprej!

Kratke

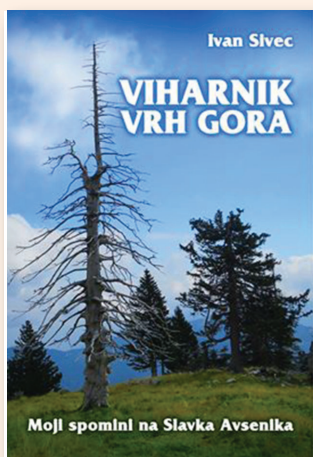
17. Primorski dnevi na Koroškem 2015

Načrtna kulturna izmenjava med Koroško in Primorsko se je začela leta 1983, ko so predstavniki Zveze slovenske katoliške prosvete v Gorici, Slovenske prosvete iz Trsta in Kršćanske kulturne zveze iz Celovca na srečanju v Ukvah sklenili, da se bodo kulturna srečanja vrstila vsako leto sredi oktobra izmenično na Primorskem in Koroškem. Poleg Gorice in Trsta so vključene tudi Ukve. V enem tednu gostujejo na Koroškem oz. na Primorskem posamezniki in skupine in z različnimi prireditvami pokažejo prerez svojega kulturnega delovanja. Zvrstijo se nastopi glasbenikov, gledališke predstave, likovne razstave in predstavitev najnovejših knjig, pa tudi srečanja političnih organizacij, na katerih razpravljajo o aktualnih vprašanjih in problemih zamejstva. Dejansko so te prireditve pomemben prispevek k skupnemu slovenskemu kulturnemu prostoru in krepijo vezi med rojaki, ki živijo na prepihu raznarodovanja in potujčevanja.

Letos so prireditve Primorskih dnevov razdeljene na pet dni oz. večerov med 19. oktobrom in 29. novembrom; pri tem je treba povedati, da lahko v enem dnevu poteka več različnih stvari (npr. predstavitev publikacij, radijska oddaja in srečanje odbornikov z ogledom Galerije Gorše 19. oktobra). Prireditve obsegajo predstavitev publikacij razstave, srečanja glasbenih šol, mladinske in otroške gledališke predstave in politične okrogle mize in gledališke predstave. Na Koroškem se že iskreno veselijo bogate ponudbe in srečanja s prijatelji iz Gorice, Trsta in Ukve.

Pisatelj Ivan Sivec je izdal spomine na Slavka Avsenika

Pisatelj Ivan Sivec je izdal spomine na letos preminulega Slavka Avsenika. Knjigo je naslovil po eni od njegovih skladb Viharnik vrh gora, izšla je pri založbi ICO iz Mengša. "To niso samo moji spomini, so tudi tvoji spomini, najini spomini, naši spomini", je prepričan avtor, ki je za Avsenikov ansambel prispeval tudi besedila. "V slovenskem glasbenem prostoru se je od leta 1953, ko so Avseniki začeli nastopati, nekaj premaknilo, jaz pa sem imel to srečo, da sem Slavka Avsenika lahko obiskoval osebno, da sem spoznal tudi njegovo človeško širino in toplino, da sva se veliko pogovarjala o glasbi, da je želel tako Sloveniji kot celotnemu svetu samo dobro", je Sivec povedal za STA. Po njegovih besedah je bil izredno toplec človek, zato ga je želel ljudem predstaviti tudi po tej plati. Poudarek v knjigi je po njegovih besedah v tem, kakšen je bil Avsenik kot glasbenik in kot človek: "O njem lahko povem le vse najboljše". Kot zanimivost je omenil prvo izvedbo skladbe Slovenija, od kod lepote tvoje v ljubljanski Hali Tivoli. Takrat je "5000 ljudi vstalo in jokalo od sreče, da je tako lepa skladba in da nam je Avsenik pokazal nekaj, česar sami niti ne vidimo". Sivec je za Ansambel bratov Avsenik napisal 89 besedil, devet skladb še ni posnetih, za to bo, kot je razkril, poskrbel vnuk Sašo Avsenik. Glasbenikom je posvetil tudi magistrsko nalogo z naslovom Fenomen ansambla bratov Avsenik. Slavko Avsenik, ki je obveljal za utemeljitelja slovenske narodno-zabavne glasbe, je umrl julija letos v 86. letu starosti.

Moji spomini na Slavka Avsenika

Festival upokojenskih zborov v Ljubljani

V sklopu 15. Festivala za tretje življenjsko obdobje je potekalo 30. septembra v Cankarjevem domu v Ljubljani 40. Državno srečanje pevskih zborov Društev upokojencev Slovenije. Prireditelj je bila letos posvečena spominu na 70-letnico zmage nad nacifašizmom. Zato so bile v program vključene temu primerne pesmi. S pevsko revijo ima Zveza društev upokojencev Slovenije namen podpreti krepitev kulturne dejavnosti tudi Slovenec izven matične države in skupaj prispevati k razvoju ter utrjevanju slovenskega kulturnega prostora. Na prireditvi je v Linhartovi dvorani nastopilo 15 zborov iz raznih pokrajin Društev upokojencev, npr. Osrednjeslovenske pokrajine, Severne in Južne Primorske, Celjske, Pomurske, Koroške ter drugih dežel. Iz Italije sta bila povabljena Združena pevsko zbor Fran Venturini "Domjo" in Tabor-Opčine, Trst (zborovodji Ivan Tavčar in David Žerjal) ter Ženski pevski zbor Društva slovenskih upokojencev za Gorisko (DSUG) (zborovodja Tanja Pelicon). Zbrane pevke in pevce ter njihove spremljevalce je nagovoril predsednik Zveze Društev upokojencev Slovenije (ZDUS) Anton Donko. Slavnostna govornica pa je bila ministrica za kulturo Republike Slovenije Julijana Bizjak Mlakar. Prireditelj je snemala RTV Slovenija. (ed)

Gorica / Šola za starše z Godijem Kellerjem

Zavod za razvoj waldorfskih šol in vrtec ter Združenje staršev vrtca Pikapolonica iz Pevne organizirata Šolo za starše in sporočata, da v Gorico prihaja mednarodno znan in priljubljen norveški pedagog Godi Keller. Delo v sklopu šole za starše je zasnovano tako, da krepki samopodobo in pogum med starši, poveča njihovo razumevanje otrokovega razvoja ter izboljša njihovo sposobnost opazovanja otroka. Tokrat bosta obravnavani temi opazovanje in razumevanje otroka ter vprašanje avtoritete. Godi Keller že več kot 35 let deluje kot učitelj, samostojni mednarodni predavatelj in pisec, je tudi zunanji strokovni sodelavec mnogih javnih in zasebnih pedagoških ustanov in ima redno oddajo na norveškem radiu. Zaradi potreb sodobnih staršev je začel voditi Šolo za starše, ki je zaradi njegovega duhovitega, srčnega pristopa povsod naletela na izredno pozitiven odziv. Z izjemnim poslušom za vprašanja mladih svetuje in pomaga tistim, ki so predčasno zapustili redno šolanje in iščejo svoje mesto v družbi.

Kotizacija za Šolo za starše, ki bo v Gorici 3. in 6. novembra 2015 med 17. in 20. uro, znaša 40 evrov. Delo bo potekalo v manjših skupinah, zato je število mest omejeno. Program vključuje praktične vaje, zato bo potekal v dveh terminih. Prijave do zasedbe mest in informacije na: drustvo.lampyr@gmail.com, tel. št. (+39) 347 7300222 (Michela) in (+386) 41 760671 (Suzana).

S 1. strani

Večkulturnost in ...

Tipična večkulturna družba so že dolgo Združene države Amerike, njim podobna pa čedalje bolj postaja tudi naša evropska stvarnost. Če se povrnemo v naš prostor, lahko rečemo, da je večkulturnost že od začetka zgodovine, saj so se tu vedno srečevali pripadniki različnih narodov, jezikov in izvorov, kar je v preteklosti te kraje kulturno in materialno bogatilo, pa tudi povzročalo spore, vojne in medsebojna obračunavanja. Medkulturnost pa stoji od večkulturnosti še korak dlje. V današnjih časih, ko smo dejansko prisiljeni živeti skupaj, to pa želimo delati v miru – ne samo v našem, manjšinskem prostoru, ampak tudi širše –, je gojenje medkulturnosti že skoraj prava nuja. V zvezi s tem se spominjam dogodka izpred slabega desetletja, ko sem za krajši čas stopil v politične vrste. Ob neki priložnosti je nekdo iz moje bližine izjavil, da mešani zakoni ne morejo polnopravno spadati v našo narodno skupnost. Take in podobne epizode so me nato prepričale, da v skupini, ki goji nacionalistične poglede, zame ni prostora. Dovolj bi bilo namreč, da bi si, kdor tako misli, ogledal narodnostno oziroma jezikovno podobo naših šolskih razredov, da bi razumel, da je njegova vizija že na kratki rok ne samo povsem nerealna, ampak tudi politično nesmiselna, torej mazohistična.

Če se vrnem k prvotno zamišljenemu konceptu, se moram upravičeno vprašati, kaj meni samemu pomeni biti večkulturn. Morda dejstvo, da se tekoče pogovarjam in pišem v dveh jezikih? Najbrž ne, saj je to danost, v kateri sem zrastle in se zanjo nisem tako ali drugače trudil. Sem torej večkulturna tedaj, ko skušam razumeti, kakšno vizijo Boga imajo pripadniki druge veroizpovedi, ali v trenutku ko prestopim prag eksotične restavracije in se prepustim zapeljevanju daljnih arom in okusov? Ker gre za zavestno odločitev, sta zgornja odgovora na moje vprašanje zagotovo primernejša. Medkulturnost torej od posameznika in družbe zahteva neki dejaven

pristop. Začetek letošnjega šolskega leta me je presenetil z delovno ponudbo na Nižji srednji šoli Ivan Cankar pri Svetem Jakobu. Daleč naokrog ta šolska institucija slovi po tem, da jo obiskuje najnižji odstotek slovenskih dijakov nasploh. Tu so namreč zbrane vse mogoče narodnosti, predvsem s področja nekdanje Jugoslavije, torej Balkana. Že v začetku moram demantirati tiste, ki so prepričani, da je taka narodnostna oziroma jezikovna slika 'škodljiva' oziroma 'neugodna'. Zavedati se je namreč treba, da bi brez takih, ki jim slovenščina ni materin jezik, ta

(in še marsikateri) naš šolski zavod že zdavnaj prenehal delovati. Tako realnost pa danes pozna malodane vsaka večja italijanska šola, saj je priseljenec pri nas že ogromno. Predvsem pa je zanimivo ugotavljati, da je odnos otrok s koreninami v krajih južno od nas (Balkan, Azija, pa tudi jug Italije) do slovenskega jezika in naše stvarnosti popolnoma sproščen, morda bolj sproščen od tistega, ki vlada v marsikaterem jezikovno in narodnostno 'čistem' ali 'manj kontaminiranem' okolju. Sla po čistosti utegne namreč biti – tu se bom navezal na misli dr. Edvarda Kovača, ki jih je izrekel na letošnjih študijskih dneh Draga – vir marsikatero napetosti, diskriminacije, pa tudi (hvala Bogu pri nas v današnjih časih ne več) vojn, maščevanj in pokolov.

V času svojega že omenjenega političnega udejstvovanja pa sem bil priča še eni svojevrstni razlagi oziroma pogledu, in sicer da ka-

toliško-nacionalni del naše narodne skupnosti svoje šolske zavode vidi predvsem kot narodnostne, medtem ko se za levico ti omejuje zgolj na jezikovne šole. Resnica stoji nekje vmes, saj so uradno naši zavodi "šole s slovenskim učnim jezikom", njihov nacionalni naboj pa je brez dvoma treba ohranjati, čeprav ga gre prilagajati novim okoliščinam. Naši šolski zavodi zagotovo ne morejo in zato ne smejo postati jezikovni tečajji, saj je te proti plačilu moč prostovoljno obiskovati v popoldanskih urah. Že velikokrat omenjeni medkulturni pristop pa je moč s pridom uporabiti marsikje in marsikdaj. Povsem jasno je, da pri nas slovenščine ni mogoče poučevati tako

kot v Ljubljani oziroma tam, kjer je ta vsem materin jezik, ni pa rečeno, da rezultati učencev zaradi tega ne bodo na dobri ali celo zavirljivi ravni. Če je res, da se jezikovna sposobnost znižuje, to velja za celoten svetovni prostor, ne samo za našo stvarnost (idem po Kovaču).

V zvezi s tem, torej z jezikovno zmožnostjo slovenščine pri nas, pa se odpira še eno, in sicer zelo zanimivo vprašanje o vlogi učiteljev oziroma profesorjev slovenščine. Marsikdo, predvsem s področja civilne družbe, jim (nam) namreč pripisuje večje odgovornosti in pomembnejše poslanstvo kot ostalemu šolskemu kadru. V zvezi s tem naj povem,

da so si danes splošno sprejete pedagoške in didaktične metode enotne, da se nekega jezika – v našem primeru slovenščine – učimo pri vseh šolskih predmetih, pri katerih je ta učni jezik, torej ne samo pri pouku slovenskega jezika, ampak tudi drugod, denimo pri matematiki, zgodovini ali telovadbi. Če pa je naša srenja še vedno (po mojem sicer zmotno, a vsekakor) prepričana, da s (m) o (samo) tisti, ki poučujemo materinščino, nekakšni svečeniki oziroma vestalke slovenskega jezika in kulture, naj to dokaže tudi in predvsem tako, da začne do omenjenih poklicnih figur oziroma njihove vloge gojiti nekoliko bolj naklonjen odnos. Raznovrstne plakete, priznanja in nagrade naših združenj ter organizacij gredo namreč bolj poredko v roke kakega pedagoga – figuri, ki je dolgoleten ali celo življenjski nosilec bremena izobraževanja, vzgoje, predvsem pa slovenskega opismenjanja prihodnjih rodov naše stvarnosti.

Katoliška knjigarna / Na kavi s knjigo: prof. Mateja Gomboc

"Vsi otroci so vredni dobre knjige!"

Na jesen se v prijazno "sprejemnico" Katoliške knjigarne, najstarejše tovrstne trgovine v Gorici, vračajo zanimiva srečanja, poimenovana Na kavi s knjigo, ki jih prireja goriška knjigarna v sodelovanju drugih ustanov – tokrat je to bila Javna agencija za knjigo Republike Slovenije. Na vsakem srečanju zadiši po slastni kavi, ki jo ponuja tržaška pražarna PrimoAroma, katere lastnika sta Fabrizio Polojaz in Corrado Bassanese. Po poletnem premoru je prvi tak pogovor ob kavi stekel v četrtek, 8. oktobra 2015, ko je k nam v goste prišla prof. Mateja Gomboc, avtorica številnih strokovnih knjig, učbenikov, literarnih del in prispevkov v otroških revijah. Lani je zagledal beli dan njen roman Dajtejeva hiša. Po uvodnem pozdravu dr. Damjana Paulina je z Matejo Gomboc, ki se je rodila v Postojni 25. marca 1. 1964 kot šesti otrok in je otroštvo preživela v Ajdovščini, ob prostem času pa se pogosto mudila pri najstarejši sestri Klari, omoženi v Sovodnjah ob Soči, v živahnem kramljanju odstiral njeno življenjsko, predvsem pa poklicno in ustvarjalno pot odgovorni urednik našega tednika Jurij Paljk, s katerim sta v "navezi" na FB. Glede na to, da sta se srečala dva "brbljava" Vipavca, je bilo njuno sočno pogovarjanje še bolj privlačno in včasih dobrohotno zbadljivo. Kot je bila npr. Paljkova opazka, da se

je Gombočeva navzela "ljubljanške" govornice, v kateri ni več razpoznavna njena rodna, pojoča vipavščina, ki jo sam in njegovi prijatelji, razseljeni vsepovsod, skušajo ohranjati čim bolj pristno. V isti sapi je tudi priznal, da njenega zadnjega romana Dajtejeva hiša, ki je izšel pri ljubljanski Mladiki 1. 2014, ni še prebral. Kar le po število poslušalcev, med katerimi so bili tudi sorodniki in znanji gostje, je izvedelo, da se je po srednji šoli v Novi Gorici vpisala na Filozofsko fakulteto in l. 1988 diplomirala kot profesorica slovenskega in italijanskega jezika. Najprej je bila samostojna prevajalka, nato pa je celo desetletje (1990-2000) poučevala slovenščino in italijanščino na Srednji ekonomski in trgovski šoli v Novi Gorici. Od l. 2000 je prof. slovenščine na Škofijski klasični gimnaziji v Ljubljani, kjer tudi živi, a jo srce zmeraj znova vleče na Primorsko, kjer si je na Pedrovem na Krasu – ki je po Paljkovih besedah postalo sanjski počitniški kraj za ljubljancane – uredila hišo. V njej najraje ustvarja in se srečuje s prijatelji in sorodniki, ki jih ima kar nekaj. Kje je njen

pravi dom, pa še sama ne ve, ker jih je imela veliko. Poročena je s Premurcem, arhitektom Janezom, ki je živel v Kočevju, kjer sta tudi prebivala v prvih letih poroke. Imata tri hčere: 28-letno violinistko Klaro, ki živi v Španiji, 26-letno Terezo, ki končuje študij

na Gregorčiča in seveda "mohorjevke". Spomnila se je, da je sama porabila pol štipendije za knjige, predvsem Kondorjeve, in se "hranila" s klasiko. V odraščajočih letih je pisala pesmi, a si jih ne upa niti pogledati, ker je njena hčerka zelo talentirana pesnica – prejela je Župančičevo frulico – in ji sama ne seže "niti do kolen". V srednji šoli ni pisala. Sprva je začela pisati kratko prozo

za odrasle in se je uspešno udeleževala literarnih natečajev, kar ji je dalo veliko zagona in samopodtrditve. Ko se je preselila v slovensko prestolnico, se ji je odprla pot v revije Mavrica, Ciciban, Cicido in Kecek. Njeno strokovno delo se je začelo ob srečanju s prof. Jožetom Toporiščem

(1926-2014), ki ji je dal prve usmeritve za raziskovanje. Čeprav se je sprva vsa posvetila družini, je ostala v njej trdno zakoreninjena ljubezen do jezika. Konec 90. let ni bilo nobenih učbenikov za slovenski jezik, primernih za poklicne šole, zato je napisala brošuro za ekonomsko šolo v Novi Gorici, na kateri je poučevala, potem pa še za druge šole, ker so jo prosili za to. Tako je nadgradila prvi učbenik, ki ni bil zgolj slovnica.

/str. 15
Iva Koršič

foto dpid

DSI / Prvo srečanje letošnje sezone

Novi tokovi migracij še povečujejo razdor med kulturami

Gregor Preac je časnikiar in publicist, pisatelj in pesnik iz Maribora, ki je obiskal sto držav in v njih preživel tretjino svojega življenja. Študiral je novinarstvo na ljubljanski Fakulteti za družbene vede. O svojih potovanjih je napisal vrsto reportaž za Večer, Delo, Dnevnik, Polet ter Radio Slovenija. Na svoji poti uči v dobrodelnih šolah otroke iz revnih četrti ali brez staršev ter zbira zgodbe in modrosti. Izdal je šest zbirki otroških pesmi in ugank, pred izidom so štiri ilustrirane pravljice in pesniška zbirka za odrasle iz Afrike. V Sloveniji ostaja do novembra, ko se odpravlja na filmski festival v Kairo, nato pa v Sudan in Eritrejo ter morda še na jug Afri-

ke. Na prvem večeru nove sezone Društva slovenskih izobražencev je svetovni popotnik, ki je več let živel v državah, ki so zdaj pod udarom dramatičnih dogodkov, spregovoril o najnovejšem valu migrantov, ki se preko Balkana pomikajo v Srednjo in Severno Evropo z Bližnjega vzhoda, pa tudi iz Afrike, saj pozna njihove navade, kulturo in vero. Prav ta je v zadnjih desetletjih doživela razvoj v smeri skrajnega integralizma, ki je uperjen predvsem proti zahodni civilizaciji. V Peterlinovi dvorani je kot uvod v val migrantov predstavil islamski svet, ki je daleč najbolj zaprt svet, in njegove temelje. Z njim se je po-

govarjal in mu zastavljal vprašanja Marijan Kravos. Pravoverni se morajo ravnati po šeriatskem pravu, ki zajema vsa področja: od družinskega in kazenskega prava do pravil higiene in družinskih vezi. Imajo izredno visoko rodnost, samo v Iraku živi triintriideset milijonov ljudi, in to predvsem zaradi vere ter plemenske kulture. Znano je, da je Mohamed imel dvanajst žena in kopico otrok, zato se z gledujejo po njem. Že v družini velja patriarhat, torej je oče glavni, žena pa je le polovica njegja. Zaradi diktature, ki se odraža tako v družini kot državi, prihaja do novega fundamentalizma. Vojne divjajo predvsem zaradi vere, ki je diktatorska, patriarhal-

na, kruta, moška in nasilna. Mladi muslimani sanjajo o neki integraciji, ki pa po mnenju svetovnega popotnika nikakor ni mogoča. V zadnjih tridesetih letih je namreč v Vzhodno Evropo prišlo petindvajset milijonov muslimanov, ki pa se niso integrirali, saj živijo v getih, v socialno šibkih območjih. Posebej so si organizirali šole in druge ustanove, mi pa trosimo milijarde evrov za nadzorne službe in nadzor internetne, s čimer se zmanjšujejo svobojščine državljanov. Povsod v islamskem svetu vladajo diktature in prihaja do novega fundamen-

Marijan Kravos in Gregor Preac (foto Dami@n)

talizma. V Siriji vlada šiitska manjšina sunitski večini z diktaturo, petintriideset milijonov Kurdov pa je brez države. Vse to prihaja čez noč v Evropo z migracijami, predvsem zaradi sanj o integraciji. Novi tokovi migracij še povečujejo razdor med kulturami, saj so migranti po večini fantje in moški, funkcionalno nepismeni in neizobraženi. V njihovem svetu so ženske manjvredne, ne hodijo v službo in se na javnih mestih ne

smejo pogovarjati z moškimi, doma pa ne smejo nikogar sprejemati, med obiski se morajo skriti. Zato so tako razširjene kavarne oz. čajnice za moške. Ob koncu srečanja je Gregor Preac spodbudil prisotne, naj ne nasedajo vsemu, kar berejo v medijih, in karkoli slišijo, naj jemljejo z dvomom. Pomembno je namreč, da se sami izpopolnjujemo, berno in se poglobljamo v znanju. **Šin**

Kulturni dom / Slavnostna akademija ob 60-letnici delovanja SKGZ V združenih Evropi morata biti mir in prijateljsko sobivanje edina možna izbira

Slovenska kulturno-gospodarska zveza bo svojo vlogo v prihodnje izvajala na temeljih medetnične interakcije in integracije: v sodobnem, novem svetu brez meja je namreč potrebno iskati nove poti za razvoj narodne zavesti. Nedvomno je ta idejna zaslonba že vrsto let temelj delovanja krovne organizacije, svojo idealno podobo pa je to izhodišče našlo na odru Kulturnega doma v Trstu, ko je s slavnostno akademijo proslavilo 60-letnico delovanja. Visoko državno priznanje RS je SKGZ ob tej priložnosti izročil predsednik države Borut Pahor: organizacija si je prislužila red za zasluge pri uresničevanju temeljnih interesov slovenske narodne skupnosti v Furlaniji Julijski krajini. Odlikovanje je sprejel dolgoletni predsednik SKGZ Rudi Pavšič, ki se je predsedniku Pahorju zahvalil za izraženo čast in povedal, da to

odlikovanje razume kot potrditev, da so v letih obstoja odigrali ključno vlogo znotraj slovenske narodne skupnosti in postali povezovalni člen ljudi in idej v obmejnem prostoru. "SKGZ je nastala v hudih povojnih letih na osnovi plemenitih vrednot narodnoosvobodilnega gibanja. Z vsakodnevnim delom svojih ljudi si je prizadevala, da bi na ruševinah preteklosti ustvarila čim boljše pogoje za nov čas. Danes smo del združene Evrope, kjer morata biti mir in prijateljsko sobivanje edina možna izbira", se je predsedniku RS zahvalil Pavšič. V utemeljitvi je zapisano, da je bila SKGZ ustanovljena v politično negotovem obdobju po drugi svetovni vojni neposredno po londonskem memorandumu. Z njeno ustanovitvijo so Slovenci na Tržaškem, Goriškem in Videmskem želeli strniti svoja prizadevanja za uresničevanje interesov

slovenske narodne skupnosti kot celote in zavarovati njen obstoj. Vedno je bila dejavno prisotna ob vseh ključnih trenutkih za slovensko narodno skupnost v Italiji. Skrbno je organizirala življenje manjšine, zato da bi ta lahko živela ne le kot jezikovna in kulturna, ampak tudi kot gospodarska in politična entiteta. Trdovratno je zahtevala uveljavitev pravic Slovencev, veliko vlogo je odigrala pri snovanju in sprejemanju zaščitnega zakona. Danes SKGZ kot nestransko organizacija povezuje več kot dvajset različnih pomembnih ustanov na področjih kulture, gospodarstva, šolstva, športa, medijev, raziskovalnih in drugih dejavnosti, ki ostajajo trdno jedro slovenstva v Italiji. V razmerah, ko sosednji Italijo in Slovenijo povezuje sku-

pen evropski vrednostni sistem, ki vključuje tudi varovanje manjšin, izzivi za SKGZ niso nič manjši. Ostaja pomemben dejavnik notranje povezanosti manjšine in njene

na stičišču dveh narodov in njihovih kultur. Program večera, na katerem je spregovoril tudi tržaški župan Roberto Cosolini, je režijsko zasnoval Marko Sosič. Slavnostni dogodek je bil tako tudi kulturni trenutek, ki so ga sestavljali ples in glasba ter beseda. Prepletali so se namreč verzi Cirila Zlobca in

večer, in Romeo Grebenšek, pevka Martina Feri, plesalke Daša Grgič, Ingrid Gregorič, Nika Pegan, Elen Vežnaver in Ema Weiskler ter tolkalci Alex Kuret, Matija Tavčar in Jani Leban; videoposnetek pa je prispeval Antonio Giacomini. Slavnostni govornik je bil akademik dr. Boštjan Žekš. Spomnil je na čas, ko je bil kot minister v Vladi RS odgovoren tudi za Slovence v zamejstvu in je v tem prostoru spoznal veliko sijajnih, pametnih in pokončnih ljudi, ki so zavedni Slovenci in obenem dobri italijanski državljani, saj se to dvoje ne izključuje. Izrazil je svoj razmislek o pomenu spreminjanja sveta za razvoj manjšine, vsaj v tem delu sveta, spoštujejo in so na razne načine zaščitene ter stimulirane, svet postaja do manjšin vseh vrst bolj toleranten, kar pa postavlja pred jezikovne manjšine nove izzive: "V novem svetu brez meja smo vsi prijatelji in moramo najti nove poti za razvoj narodne zavesti, najti jih moramo skupaj in ne na škodo drugih", je še poudaril akademik.

zaščite, hkrati pa dejavnik odprtosti pri iskanju zaveznikov za ustvarjanje produktivnega sožitja

Srečka Kosovela. Na odru so s svojo umetnostjo nastopili igralca Janko Petrovec, ki je tudi vodil

Zakon "dobra šola" / Tiskovna konferenca poslanke Tamare Blažina Zjutraj sonce, popoldan pa oblaki...

Decret, ki v sklopu zakona 'dobra šola' obravnava specifično slovenskega šolstva v Italiji, je bil objavljen v popoldanskih urah 12. oktobra. Dokončno besedilo, ki so ga prečesali ministrski uradi za šolstvo, pa je bilo manj spodbudno od tistega 'nedokončnega', o katerem je spregovorila poslanka Tamara Blažina na tiskovnem srečanju, ki je bilo v jutranjih urah istega dne.

Parlamentarka pred novinarji ni skrivala zadovoljstva z razpletom nekajmesečnih pogajanj, ki jih je v sodelovanju s predsednico paritetnega odbora Ksenjo Dobrila (sama je bila pred upokojitvijo didaktična ravnateljica) in načelnikom Urada za slovenske šole pri Deželnem šolskem uradu, Igorjem Giacominiem, imela z ministrico Gianninijevo in predvsem z ministrskimi funkcionarji. "Ministrski dekret po eni strani upošteva specifično naše šole, po drugi pa same iztočnice zakona, kar pomeni, da to besedilo ni iz trte izvit varnostni pas za

Ministrica Giannini

Poslanca Blažina

potrebe šole s slovenskim učnim jezikom. Kot sam zakon dopušča nekatera dopolnila (zlasti v zvezi s pravili pouka v predšolskem obdobju), je tudi ta dekret pomembna startna točka, na podlagi katere budno spremljati nadaljnje poteze: ne nazadnje tiste, ki bodo privedle do izvršilnih norm", je obrazložila Blažina. Po njenem mnenju pa je besedilo zaključena vsebinska celota, njegovi učinki pa bodo blagodejni le v primeru,

"da bodo znali ravnatelji maksimalno izrabiti avtonomijo, ki jo ponuja reforma". In prav glede tega vidika je poslanka DS poudarila, da je ključnega pomena norma dekreta, ki poverja Deželnemu šolskemu uradu pristojnosti za izvedbo dekretnih določil (glede razpisov za ravnatelje, ostalo učno osebje, nadzornike itd.), ki jih bo deležna naša slovenska šola. Poslanca je nato razpredla ključne vsebinske vidike dekreta, ki se na-

slanja na popravek v zakonu, ki ga je sama Blažinova svojčas vložila. Spregovorila je najprej o triletнем načrtu didaktične ponudbe, ki bo upoštevala geografsko in etnično danost našega področja, predvsem pa bo omogočila večjo mobilnost slovenskih dijakov v Slovenijo in na splošno večje sodelovanje s slovenskim šolskim sistemom v matični domovini (prizadevanje je tudi v tem, da bi en del šolskega programa naši dijaki izvedli v Sloveniji, a za to je potreben dogovor z RS); dodatna šolska ponudba pa bo usmerjena v še bolj intenzivno utrjevanje slovenskega jezika. Z dekretom bo slovenska šola stopila v korak z italijansko tudi glede digitalizacije in informatizacije npr. šolskih učbenikov in spletnih vpisnih prošelj, pri čemer bo pozornosti deležna zlasti slovenska pisava imen in priimkov dijakov, imen šol ter krajevnih imen: to nalogo naj bi napravili brez dodatnega proračunskega denarja. Tudi ocenjevanje in implementacija našega šolskega sistema naj bi po bese-

dah Blažinove končno lahko celovito zaživela, saj se bodo pristojni pri ocenjevalnih postopkih Invalsi lahko posluževali zunanjih sodelavcev z znanjem slovenskega jezika in z izpolnjevanjem nalog v slovenščini; v pričakovanju natečaja za nadzornike bo lahko na tem področju takoj, sicer začasno, delovala usposobljena oseba z znanjem slovenskega jezika. Pozitivne novice zadevajo tudi usposabljanje in rehabilitacijo našega učnega osebja, ki bo koristilo prednost t. i. elektronske karte, na podlagi katere bo obiskovalo različne izobraževalne tečaje: v doglednem času bo namreč poenoten način zaposlovanja, in sicer z natečajem, ki bodo glede na število nezasedenih mest na deželni ravni izvedeni vsaka tri leta. Na tiskovnem srečanju sta se oglašila tudi Ksenja Dobrila in Igor Giacomini: oba sta poudarila temeljno vlogo, ki jo je pri izposlovanju dekreta imela poslanka Blažinova. Po mnenju Dobrile je ta korak eden najpomembnejših, kar jih je bila deležna slovenska šola v Italiji v povojni zgodovini (poleg seveda ustanovnega zakona iz leta 1961 in zakona Belci-Škerk iz leta 1973). "Odllok ni alfa in omega našega šolstva, je le iztočnica za nadaljnje delo. Sedaj

pa si moramo šole zavihati rokave", je ob bok tiskovnega srečanja dejal Giacomini. Kaže namreč, da bo dela še in še, saj je iz dokončnega besedila izostalo kar nekaj ključnih postavk, ki so za življenje in razvoj naše šole tudi v sklopu zakona o 'dobri šoli' pomembne. Dejansko je moralo besedilo skozi rešeto ministrskega pravnega urada. Ta je iz dokončnega besedila izločil tiste norme, ki niso bile vezane na vsebino samega zakona. To pomeni, da v dokončni verziji dekreta ni govora o financiranju šol iz sklada za redno delovanje (to vprašanje bodo obravnavali naknadno): mišljeno je bilo, da bi morali za slovenske šole glede te tematike upoštevati drugačne parametre, ki po sili razmer ne morejo odgovorjati številčnemu standardu 'večinskih šol'. Prav tako ni v dokončnem besedilu prisotno določilo o ločenem seznamu učnega in tehničnega osebja (upravnega in tehničnega) kot tudi ne možnost sklepanja konvencij med različnimi dejavniki, deželno FJK, univerzami v FJK in RS ter Deželnim šolskim uradom. Skratka, če je zjutraj sijalo sonce, so se na našo šolo v popoldanskih urah zgrnili oblaki ...

POGOVOR Lučka Susič, predsednica Društva Finžgarjev dom

V duhu katoliškega etosa in demokratičnih vrednot

Nadaljujemo pogovore s predsedniki naših društev. Na Opčinah je zelo dejavno društvo Finžgarjev dom, ki mu predseduje duša ljubiteljskega tržaškega gledališkega gibanja Lučka Susič.

Ali bi lahko našim bralcem predstavili delovanje društva Finžgarjev dom? Katere so njegove značilnosti in katerih smernic se pri svojem delovanju držite?

Društvo Finžgarjev dom deluje že skoraj 50 let na Opčinah in ima svoj sedež v stavbi Marijanišča. Pri svojem delovanju se večkrat povezuje z opensko župnijo, vendar izvaja predvsem samostojno kulturno in prosvetno dejavnost.

Delovanje društva Finžgarjev dom lahko delimo v dva glavna sklopa: v aktivnosti, ki potekajo skozi celo sezono, in večere, ki jih prireja za javnost večinoma dvakrat mesečno.

Mnogim je društvo Finžgarjev dom znano le po tistem delovanju, ki je bolj opazno, ker je namenjeno širši javnosti. Gre za predavanja ter gledališke in glasbene nastope. Tu bi omenila še posebej kakovostne in zelo dobro obiskane vrste predavanj, ki pomagajo pri osebni rasti, ozaveščanju ter reševanju splošnih in osebnih problemov in dilem (o teh bom kaj več povedala kasneje) in, seveda, igre ali recitale obiskovalcev naših gledaliških skupin, pa tudi gostujočih igralskih ali pevskih skupin iz drugih sorodnih društev. Manj vidno, a najbolj redno delo-

“Vsako redno delovanje pusti za sabo pomembno sled in večkrat gradi osnove za trajno rast in razvoj”.

vanje pa poteka skozi celo leto (razen dveh poletnih mesecev) tudi večkrat tedensko v prostorih društva, torej v dvorani Finžgarjevega doma in v sobici zraven nje, širša publika pa večinoma tega ne opazi, razen na produkcijah. Gre predvsem za aktivnosti, ki so posvečene otrokom in mladim, pa tudi odraslim, pretežno na splošno kulturnem in vzgojnem področju. Nekatere veje delovanja začasno zamrejo (več let smo imeli zelo uspešne tečaje slovenščine za Italijane, kakih šest let je deloval otroški - pozneje mladinski - glasbeni ansambel U'penska mularija), takoj pa se pojavijo druge vrste delovanja (zdaj je npr. že nekaj let zelo uspešen mladinski šahovski krožek). Vsako redno delovanje pa vsekakor pusti za sabo pomembno sled in večkrat gradi osnove za trajno rast in razvoj. Smernice, katerih se društvo drži, so tiste, ki so skupne večini društev, ki so včlanjena v Slovensko prosveto: društvo želi izvajati kulturne, družabne, osveščevalne dejavnosti v duhu katoliškega etosa in demokratičnih vrednot. Tako ima društvo več srečanj, ki so značilna samo zanj, npr. miklavževanja, praznovanja dneva družine, predavanja s področja krščanske etike oz. vzgoje in psihologije.

Veliko pozornost namenja tudi slovenskemu jeziku. Na Krasu je mor-

da manj ogrožen kot v mestu samem, vendar tudi tu ohranjanje in izboljšava znanja jezika ni samodejna, ampak mora biti predmet usmerjenega in pozornega vsakodnevnega truda posameznikov in društev. Pomembno je, da se ljudje lahko pri organiziranem druženju v Finžgarjevem domu v svojem jeziku izražajo in govorijo o temah, ki segajo na vsa področja in vse ravni. Argumenti predavanj in pogovorov, ki jih organizira Finžgarjev dom, skušajo vključevati vse človekove dimenzije in vsa zanimanja: praktična in vsakodnevna, kulturna, duhovna, razvedrilna. Z nastopi na raznih proslavah pa društvo želi spodbujati kulturno oz. umetniško ustvarjalnost domačih odraslih ljudi in otrok.

Začenja se nova sezona: ali bi nam lahko razkrili program letošnje ponudbe, ki bo nedvomno ugodila zanimanju mlajših in starejših?

V zadnjem desetletju je Društvo iskalo in našlo nekatere neizrabljene niše v splošnih ponudbah naših društev in jih je - tako se zdi - zelo uspešno napolnilo. Govorim o gledališki dejavnosti (predvsem otroški in mladinski) ter o predavanjih o vzgoji, pozitivnih odnosih v družini in družbi ter do samega sebe.

Te izbire bodo tudi letos rdeča nit naše ponudbe. Tudi letos bomo namreč ponudili novo serijo predavanj s predavatelji, ki so med najboljšimi in najbolj popularnimi v slovenskem prostoru. Spet bodo tematike take, da zadenejo v živo, so nam v oporo, povečajo naše znanje o nas samih in ljudeh na splošno in nas duhovno obogatijo. S tem pomagajo k dvigu kakovosti v odnosih in povečajo naše znanje o nas samih. Kot v zadnjih letih bo predavanj šest, vmes bo pa še kakšno presenečenje.

Seveda bomo tudi letos ponudili več gledaliških iger za otroke, mladino in odrasle. Nekatere od teh bodo nastale “doma” in jih bodo izvajale naše skupine, povabili pa bomo medse tudi druge gledališke skupine. Društvo Finžgarjev dom je pred nekaj leti namreč sklenilo, do bo dalo priložnost mladim igralcem, ki včasih izvedejo kako igro le enkrat na šoli ali v domačem kraju, da svoj trud pokažejo širši publiki vsaj še enkrat. Razveseljivo je, da je to naletelo na veliko odobravanje in da so dvorano polnili tudi mladi prijatelji nastopajočih. Na ta način smo tudi spoznali nekaj zelo mladih avtorjev in režiserjev. Tejnudbi smo dali naslov Gledališče mladih za mlade.

Ker skrbimo za vse starostne stopnje, imamo v načrtu še marsikaj: za mlade starše in otroke (npr. branje najmlajšim, pravljicne ure, zabavne popoldneve in ustvarjalne delavnice itd.), za mlade (npr. družabna srečanja, plesne tečaje) in še marsikaj koristnega in zabavnega za odrasle. Ne bi pa želela razkriti vsega. Marsikateri načrt je namreč povezan s stroški in zato ne moremo biti gotovi, da bomo lahko vse uresničili. Deželne in druge prispevke namreč uporabimo predvsem za

kritje najemnine in ogrevanje ter razsvetlavo prostorov. Vsi delamo zastonj, prav malo nam ostaja za vse

pomen ima ta dejavnost za razvoj znanja slovenskega jezika. Poleg tega je dokazano, da je gledališka dejavnost zelo koristna za razvijanje spretnosti, ki pomagajo pri premagovanju različnih težav. Otroci razvijajo svojo ustvarjalnost, saj gre za umetniško interpretacijo besedila. Učijo se nastopanja in ob javnem nastopu krepijo svoj pogum in samozavest. Obenem gre za učinkovito sredstvo, pri katerem pride do napredovanja v komunikaciji v knjižnem jeziku. S tem da memorirajo besedilo v slovensščini, se namreč tudi naučijo izražanja, obenem spoznajo nove načine komunikacije. To jim bo še kako prišlo prav v šoli in na splošno v življenju.

Katere so stalnice vsake sezone?

Pravzaprav sem jih večinoma že omenila: poleg vrste predavanj je decembra vedno miklavževanje, zadnjo soboto v mesecu februarju Prešernova proslava oz. Večer slovenske pesmi in besede (v sodelovanju s Cerkvem pevskim zborom Sv. Jernej), spomladi pa materinski oz. družinski dan. Vmes pa je nasutih (proti koncu sezone kar precej, saj hočejo takrat vsi pokazati na odru sad celoletnih gledaliških tečajev) vsak mesec še nekaj predstav, predavanj itd.

Poglejmo v zgodovino društva. Kdaj je nastalo in kateri so bili vzgibi za njegovo ustanovitev?

Statut je bil podpisan 6. oktobra 1967. Mislim, da je bila poglobljena želja ustanoviteljev (eden glavnih pobudnikov in prvi veliki “motor” je bil prof. Jože Peterlin) ta, da bi društvo uresničevalo kulturne prireditve za tiste prebivalce Opčin, ki sprejemajo kot svoje ne samo ideale demokracije in slovenstva, pač pa tudi krščansko gledanje na svet.

Kako se je razvijalo njegovo delovanje?

Kot vsako društvo je imelo tudi naše boljše in slabša obdobja. Pozornost pa je bila vedno namenjena prvenstveno mladim. Prva leta so prirejali pevske točke, recitale, pa tudi družabne večere s plesom. Pozneje je bilo nekaj let znano predvsem zaradi cele vrste kakovostnih ansamblov narodno-zabavne glasbe (Tajms, Galebi, Zvezde, Rdeči nageljini itd. - v njih se je v sedemdesetih in osemdesetih letih vrstilo več kot petdeset mladih), ki jih je vodil g. Franc Pohajca. Pozneje se je iz raznih razlogov delovanje nekoliko osiromašilo, zdaj pa se je spet okrepilo in mislim, da je bolj polno zaživel predvsem zaradi zelo široke palete ponudbe, namenjene vsem starostnim obdobjem in vsem socialnim slojem.

Kaj pa bi nam povedali glede vraščenosti društva samega v župnijsko življenje krajevne openske skupnosti?

Povezava med društvom in opensko župnijo je zelo tesna. Poleg že omenjenega Večera slovenske pesmi in besede, kjer je soorganizator prireditve Cerkvni pevski zbor (ki na prireditvi vedno nastopa in tudi sooblikuje program), naše društvo večkrat podpre razne koncerte, ki so v cerkvi in jih organizira ali župnija ali Cerkvni pevski zbor. Društvo Finžgarjev dom je tudi založnik letnega župnijskega glasila Naša beseda. Tesno je tudi sodelovanje z društvom Vesela pomlad. Večina

obiskovalcev naših prireditev in predstav je članov openske župnije, čeprav se je, posebno po zaslugi psiholoških in vzgojnih predavanj, krog obiskovalcev zelo razširil.

“Želela sem dati društvu novega zagona. Zdi se mi, da se je moja želja v veliki meri uresničila in se še uresničuje”.

Kakšno vlogo pa ima Marijanišče, se pravi hiša kot taka z vsem simbolnim pomenom vred, pri delovanju Društva Finžgarjev dom?

Mislim, da Marijanišče kot tako nima posebnega vpliva na delovanje društva. Kot sem že omenila, je bilo od samega začetka, že pri njegovem snovanju, v mislih ustanoviteljev, da bo to društvo delovalo v katoliškem duhu. Potem ko je dvorana Finžgarjevega doma po mnogih za-

pletih in dolgoletnih pogajanjih leta 1967 doživela svoje odprtje v poslopju Marijanišča, je po pogodbi postala sedež društva Finžgarjev dom. Društvo jo je opremilo predvsem s svojimi sredstvi. Vendar pa je v dvorani gost in za uporabo prostorov plačuje najemnino.

Dvorana pa je tudi primeren prostor za delovanje različnih sorodnih skupin, npr. skupin pevskega društva Vesela pomlad, ki z društvom sodeluje, ne spada pa vanj, ali (pred leti) raznih ansamblov; v njej redno ali občasno potekajo dejavnosti z versko ali kulturno vsebino za širše območje, kot npr. serije predavanj dr. Bajzka v organizaciji Duhovske zveze, tečaji za zaročence, vaje Združenega cerkvenega pevskega zbora, skavtska srečanja ipd.

To omenjam, ker marsikdo ne loči društva Finžgarjev dom od prostorov oziroma dvorane in ju včasih istoveti.

S kakšnimi željami in načrti ste svojčas sprejeli predsedniško mesto?

Želela sem dati društvu novega zagona. Zdi se mi, da se je moja želja v veliki meri uresničila in se še uresničuje.

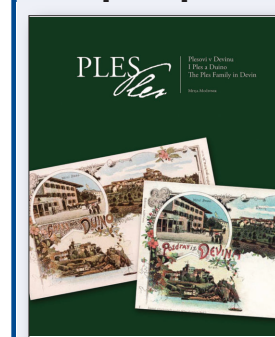
IG

Kratke

Predstavitve knjige Stadion 1. maj

SKD Slavko Škamperle, SZ Bor in Založništvo tržaškega tiska vabijo na predstavitve knjige Stadion 1. maj avtorjev Bogomile Kravos, Brančka Lakoviča in Igorja Kocijančiča. Predstavitve bo v nedeljo, 18. oktobra, ob 17. uri na Stadionu 1. maj, popestril ga bo nastop Borovih ritmičnih gimnastičark, program pa bo povezoval Rado Šušteršič.

Izšla je trojezična knjiga Plesovi v Devinu

Pri Založništvu tržaškega tiska je izšla knjiga “Plesovi v Devinu” avtorja Mitje Močivnika. Knjiga je trojezična, v slovenščini, italijanščini in angleščini. Predgovor je napisala Jasna Merku'. Pokrovitelja knjige sta občina Devin Nabražina in Inštitut za narodnostna vprašanja iz Ljubljane.

Knjiga je kronika družine Ples in zajema časovno obdobje od srede 19. stoletja do konca 20. stoletja. Osrednja oseba družine je Miroslav Ples, avtorjev praded, ki je bil dolgo let devinski župan (1887-1902) in hotelir. Objavljena so županova pisma in geografska karta občine, ki je imela večinsko slovensko prebivalstvo. Ples je bil ustanovitelj in prvi predsednik bralnega in pevskega društva “Ladja” v Devinu. V njegovem času je bil zgrajen občinski dom, v katerem je imela svoje prostore slovenska šola. Bil je član izvršilnega odbora Narodno napredne stranke za goriško deželo.

Sedaj se spominjamo stoletnice prve svetovne vojne. Dokumenti v knjigi pričajo o velikem razdejanju, ki ga je vojna prizadela Devinu na liniji fronte in Plesovi posesti. Štirje bratje Ples so bili avstro-ogrijski oficirji. Najstarejši brat Rudi je padel na vzhodni fronti v Galiciji, ostali trije pa so vojno preživel. Ivan Ples, doktor prava, in Leopold Ples, avtorjev ded, ki je od očeta kasneje prevzel posest in hotel, sta preživela ujetništvo v Rusiji. V Tomsku sta se leta 1919 priključila polku Matija Gubec, ki je imel v svoji sestavi slovenski bataljon. Ta del zgodovine je slovenski javnosti skoraj popolnoma neznan. Obdobje med obema svetovnima vojnama je bil v Devinu čas raznarodovalne politike, spreminjanja slovenskih imen, zapiranja slovenskih šol in društev. Leopold Ples je v težkih okoliščinah obstal in nadaljeval gospodarsko dejavnost in hotelirstvo. Hotel Ples je deloval od leta 1834, v času prve svetovne vojne je bil porušen in kasneje obnovljen, do leta 1994, ko so v njem dobili svoje prostore učenci mednarodne gimnazije Jadranskega zavoda združenega sveta.

Obvestila

Društvo slovenskih izobražencev vabi v ponedeljek, 19. oktobra, ob 20.30 v Peterlinovo dvorano na večer, posvečen Pavlu Merkuju ob prvi obletnici smrti. O njegovem liku in kulturni dediščini bo govoril Miloš Pahor.

Radijski oder sporoča, da se vsipujejo abonmaji za 18. Gledališki vrtljak od ponedeljka do petka, od 9.00 do 16.30, po telefonu na številki 040 370846 ali osebno na ul. Donizetti 3, III. nadstropje (pozvoniti Mladika).

Narodna in študijska knjižnica na ul. S. Francesco je odprta od 10. do 18. ure vsak dan, razen ob sobotah.

Vincencijeva konferenca vabi člane, sodelavce in prijatelje na občni zbor

volilnega značaja (za odbor in predsednika), s pregledom opravljenega dela in skupnim razmislekom za prihodnje delovanje: v sredo 21. 10. 2015, ob 16. uri v Peterlinovi dvorani, ul. Donizetti 3, I.nad.

Cestitke

Mali Mathias je s svojim prihodom osrečil Andreja in Dejo: čeprav nekoliko v zamudi, želimo mladi družini mnogo dobrega, svoji dragi Branki Sulčić pa radosti in modrosti v novi vlogi none-vse prijateljice in sodelavke.

Darovi

Za Društvo Rojanski Marijin dom daruje Marija Zanevra 20 evrov.

Zahteva pokrajinskega svetnika Fabrizia Dorboloja

“Naj statute unij pregleda še paritetni odbor”

Statuti medobčinskih teritorialnih unij v videmski pokrajini v glavnem prezirajo zaščito slovenske manjšine. Zato videmski pokrajinski svetnik Fabrizio Dorbolo (SEL) zahteva, da statute preuči paritetni odbor, katerega član je tudi on.

V pogovoru za oddajo Okno v Benečijo je Dorbolo v beneškoslovenskem narečju povedal: “Statut Nediške unije je zlo slabo nared. Nieso bli sparjeti popravki, ki sta jih predstavila sauonski in srienski šindik. Sada muoramo videt, kaj narest. Komisar je odobril statut v sriedo, 23. šetemberja, ga bo pošju na naše kamune in se bomo go’ mez tuole pogovarjali, ampa se na bojo mogle spremeniti reči, ki so že odobrene, če ne pride komisar tud na kamune. Po političnem vidiku muoram reči, de tela operacijon nie pametna. Bi korlo sednit za ‘no mizo in nomalo vič govorit, kaj je pru in kaj nie pru o telih teritorialnih unijah za našo Benečijo”.

“Paritetni odbor za slovensko manjšino muora pogledat, kaj lahko nardi - poudarja Dorbolo”. Nie druge poti. Muoru bo pregledati statute, ki pridejo na naše kamune. Sam že guoriu s predsednico Ksenijo Dobrila. Bi korlo, de bi se paritetni odbor sestau čim prej in pregledu, če so teli statute v skladu z zaščito Slovincu, in de bi, če bo korlo, nardiu kajšno izpodbijanje. Ist mislim, de bi bluo tuole pametno, zak’ slovenska manjšina muora bit varvana v Nediških dolinah, v Reziiji, v Terski in Kanalski dolini. Če pa nie takuo, moramo iti naprej do konca.

V statutu terske unije, ki so ga sparjeli šindiki, slovenska manjšina nie še omenjena in celuo pravi o nekih slovanskih ljudih. Tudi v telim parmieru bo

Fabrizio Dorbolo

muoru paritetni odbor gledati, če je slovenska manjšina zaščiten ali ne in če je zakon 38 spoštovan v statutu. Mene se zdi, de nie. Tiste, ki me stor mislit, je, de so za statut glasovali tudi svetniki iz leve sredine, in tuole nie dobro”. Tipajski občinski svet je statut zavrnil. Ob odsotnosti ene svetnice iz vrst večine je za dokument glasovalo šest svetnikov (pet predstavnikov večine in načelnik opozicije, nekdanji županski kandidat Roberto Bassi). Prav toliko jih je bilo proti. Šlo je za tri predstavnike opozicije in tri svetnike iz vrst večine. Med temi je bil seveda tudi Elio Berra, ki je nedavno odstopil od

funkcije podžupana, ker v statutu Terske medobčinske unije slovenska manjšina ni niti omenjena in ni nobene skrbi za gorsko področje. Berra je na seji občinskega sveta županu Claudiu Grassatu očital, da je pri pripravi statuta in pri glasovanju v okviru konference županov popolnoma prezrl navodila, ki jih je sprejel občinski svet spomladi letos. Da je kriza v levosredinski večini na občini Tipana resna, je pokazalo tudi glasovanje o rebalansu. Predlog občinskega odbora je prejel le pet glasov. Slišati je tudi, da bo kmalu vložena nezaupnica županu.

Statut Terske unije so pa gladko izglasovali 21. septembra v sosednji, prav tako gorski in slovenski občini Bardo. Za je glasovalo vseh devet svetnikov iz vrst levosredinske večine, proti so bili štirje opozicijski svetniki.

Statut Nediške unije ni prejel potrebne večine v nobeni slovenski občini v Nediški uniji. Občine Dreka, Garmač, Podbonesec, Sveti Lenart in Špeter nasprotujejo celotni reformi krajevnih uprav in so vložile priziv na deželno upravno sodišče. V Sovodnji in v Srednjem statutu niso sprejeli, ker tudi deželna komisarka (statut je bil dvakrat zavrnjen na konferenci županov) ni upoštevala popravkov v prid slovenski in furlanski manjšini (na primer trijezičen uraden naziv) ter gorskemu območju, ki sta jih, tudi v sodelovanju z občino Dreka, pripravila in vložila župana Germano Cendou in Luca Postregna.

U. D.

Praznik kostanja v Podcerkvi, Bardu,

Gorenjem Tarbiju in na Livku

Vabljeni na “burnjake”

Mesec oktober v Nediških in Terskih dolinah je mesec praznikov kostanja, burnjakov, ki vsako leto privabljajo polno ljudi in so lepa priložnost za veselo praznovanje, pa tudi za turizem in domače kmete. Zelo poznan je praznik kostanja v Podcerkvi, slovenski gorski vasi v občini Fojda. Začel se je v soboto, 3. t. m., in bo še v soboto in nedeljo, 17. in 18. oktobra. Na programu so tudi slovenske prireditve, kot sta bila koncert moškega pevskega zbora Matajur iz Klenja, ki je nastopil 10. oktobra zvečer v vaški cerkvi, in dvakratni nastop harmonikarskega tria Matajur.

V Bardu, v Terski dolini, “Burjanka”, tako imenujejo tam ta praznik, je bil v soboto in nedeljo, 10. in 11. oktobra, in sicer sejem tipičnih domačih kmečkih pridelkov v sodelovanju s Kmečko zvezo. Pri dvojezični sveti maši je pel zbor Rečan iz Lies. Popoldan je bil v farni cerkvi koncert Komornega orkestra iz Ljubljane. Etnografski muzej je v nekdanji mlekarni ta dan brezplačno odprl vrata vsem obiskovalcem. V nedeljo, 18. t. m., bo burnjak tudi v Gorenjem

Barbilju. Ob 9.30 bo pohod, ki ga pripravlja Pro loco Nediških dolin pod naslovom Natranke: po poti tihotapcev. Ob 9.45 bo sveta maša, pri kateri bo pel zbor Tri doline/Tre valli iz Kravarja. Sledila bo procesija. Ob 10. uri bo odprtje prekomejnega kmečkega in obrtnega sejma. Seveda bo tudi kosilo s pečenim kostanjem. Ob 14.30 bo v cerkvi sv. Janeza Krstnika koncert klasične glasbe z Janošem Jurinčičem, medtem ko bo ob 15.30 v nekdanji šoli koncert ansambla Modrijani. Ves dan bosta odprta muzej Balus o prvi svetovni vojni in zbirka Elia Qualizze-Kaluta v Gniduci. Pripravili bodo tudi igre za otroke in po vasi bodo odmevale domače harmonike. Burnjak organizirajo prebivalci Gorenjega Tarbilja, fara, Polisportiva Gorenj Tarbilj in Kmečka Zveza v sodelovanju s hotelom Nediških dolin, Pro loco Nediške doline, društvom Srebrana kaplja in z društvom Potok pod pokroviteljstvom občinske uprave.

Samo ta dan bo čezmejni burnjak, ki ga Planinska družina Benečije letos pripravlja na Livku, tik ob meji na slovenski strani, skupaj s prijatelji iz te vasi. Ob 8.30 bo pohod z Livka do “Nježne hiše” v Jevščku. Tam bo odmor, med katerim bodo ponudili planincem čaj. Kasneje se bodo vrnili na Livek, kjer bo sveta maša. Po maši bodo postregli s “pašto” ter slaščicami, ki jih bodo pripravili starši učencev dvojezične šole in drugi prijatelji, in seveda burje. Popoldan bo bogat kulturni program in v nekdanji šoli bodo v popoldanskem času prikazali film.

Prvi Mednarodni poletni jezikovni kamp v Doberdolu

Devet tednov zabavnega in ustvarjalnega učenja ter doživetij

Hiša pravljic je letos poletni organizirala prvi Mednarodni jezikovni kamp, ki je potekal ob učenju oz. “igranju z jeziki” in ustvarjalnosti. Od 27. junija do 4. septembra se je v Doberdolu in Novi Gorici zvrstilo 9 tematskih tednov, ki jih je Hiša pravljic organizirala v sodelovanju z jezikovnim centrom Poliglot iz Nove Gorice.

Jezikovne delavnice sta vodili Martina Šolc, strokovnjak na področju zgodnjega učenja jezikov, in Ivana Šolc, vodja jezikovnega centra Poliglot iz Nove Gorice. Poleg jezikovnih delavnic pa so profesionalni, izkušeni in ustvarjalni vzgojitelji in animatorji pripravili za otroke številne druge dejavnosti: športne aktivnosti vseh vrst, vodne igre, plesne in glasbene delavnice, tematske in ustvarjalne delavnice, sproščanje v naravi, vrtec in šola v naravi, izlete in kopanje v bazenu. Pri vseh dejavnostih so otroci nadgrajevali znanje slovenščine, italijanščine, angleščine in nemščine.

Kako je nastala zamisel o jezikovnem kampu?

Zamisel o poletnem jezikovnem kampu se nam je porodila že pred časom in letos je nastopil pravi čas za njegovo uresničitev. Zamisel je nastala ob pogovoru s sodelavci, z vzgojiteljicami in učiteljicami, ki učijo v slovenskih vrtcih in šolah, in seveda s starši. Poletne počitnice so zelo dolge in vsi starši niso v tem času doma, zato potrebujejo pomoč pri varstvu. Predvsem starši predšolskih otrok in prve triade osnovne šole so zelo pozorni na okolje, v katerem so njihovi otroci. Želijo si varno okolje in sposobne vzgojitelje oz. učitelje. Danes se večina staršev ne zadovoljuje samo z varstvom, ampak želi svojim otrokom ponuditi kaj več, želijo jih vključiti v kakovostne programe.

Zamisel o tem kampu so oblikovale tudi moje teorije. Vsak vzgojitelj ima namreč svoje teorije, ki se razvijajo pod vplivom procesa lastnega izobraževanja in neposredne praktične izkušnje. Kot vzgojitelj, in tudi kot mati, sem želela organizirati poletni kamp, ki bi vseboval vse elemente, ki sem jih prej naštel: pozitivno, sproščeno, spod-

budno in vsebinsko bogato okolje, ki bi otrokom dajalo veliko priložnosti za igro in socializacijo. Kot vzgojitelj vem, da so to pomembni dejavniki za otrokov razvoj, bogate učne izkušnje in pridobivanje novega znanja o sebi in svetu, v katerem živijo.

Komu je bil namenjen jezikovni kamp?

Namenjen je bil otrokom od 3. do 13. leta. Zgledovali smo se po primerih dobre prakse, ki prihajajo iz naše matične domovine, kot npr. aktivne počitnice v ČŠOD. Programirali smo 10 tematskih tednov: vsak teden je imel določeno temo, ki je bila rdeča nit; ta je povezovala vse

italijanske narodnosti, katerih otroci med šolskim letom obiskujejo slovenske šole in vrte; ti so si želeli kakovostnih poletnih dejavnosti, kjer bi se njihovi otroci zabavali, saj ne smemo pozabiti, da je to čas poletnih počitnic, in predvsem imeli možnost, da bi se tudi v času, ko ni pouka, pogovarjali v slovenskem jeziku.

Naj povem še, da so se tudi otroci imeli zelo dobro. O tem pričajo vse pohvale in zahvale, ki smo jih prejeli, in predvsem nasmejeni obrazi otrok in vsi objemi, poljubčki in lepe besede, ki smo si jih prislužili.

Kako je potekal teden?

Otroci in vzgojiteljica Martina pri tečaju Igrajmo se slovensko

dejavnosti. Prvi teden je nosil naslov mavrični zaklad, sledil je teden gusarjev in princesk itd. Čeprav je bil poudarek predvsem na učenju jezikov, smo pripravili bogat program, ki je pokrival vsa področja otrokovega razvoja in vsa področja dejavnosti kurikuluma.

Kakšen je bil odziv staršev?

Zelo dober, presejal je vsa naša pričakovanja. Ko smo našim članom in prijateljem ponudili poletni jezikovni kamp, smo vedeli, da bo dobro sprejet, a nismo pričakovali tolikšnega uspeha. Mislili smo, da bomo aktivirali teden ali dva. Od junija do septembra pa smo izpeljali devet tednov.

Kamp je potekal na dveh lokacijah v Doberdolu in v jezikovnem centru Poliglot v Novi Gorici. Obiskovali so ga otroci iz Trziča in okolice, iz Doberdola, Gorice in Nove Gorice. Posebej bi rada omenila starše

Program je bil skrbno pripravljen in izredno bogat. Vsak dan so otroci imeli zabavni jezikovni tečaj “Igrajmo se slovensko”, kjer so se učili slovenščino skozi igro. Učili so se tudi angleščino, italijanščino in nemščino. Preizkusili so se v različnih športih, pripravili smo tematske poligone, zabavali so se z vodnimi igrami, v bazenu, na igralih ter telovadili, plesali, peli in igrali na različne instrumente. Izkazali so se v številnih ustvarjalnih delavnicah in z zanimanjem izvajali aktivnosti in poskuse naravoslovnih delavnic in šola v naravi in Little Einsain. Odpravili smo se tudi na celodnevni izlet v naravni rezervat Isola della Cona, kjer so otroci tudi jahali.

Za konec pa naj vas pozdravim z našim večjezičnim pozdravom, ki nam še vedno doni v ušesih: adiio, čav čav, auf wiedersehen, good bye!

Prejeli smo

Ob slavnostni akademiji za 60. obletnico SKGZ

Tako imenovani “zaščitni zakon”, ki v nasprotju s 6. členom italijanske ustave in 3. členom deželnega statuta ter tremi razsodbami Ustavnega sodišča (da ne govorimo o mednarodnih obveznostih Italijanske republike) odreka in omejuje pravico do rabe slovenskega jezika v odnosih z oblastmi, je neizpodbiten dokaz o popolnem polomu “politike” (v resnici mešetarjenja) Slovenske kulturne gospodarske zveze. Če temu dodamo še polom “družbenega gospodarstva”, je slika popolna. V zadnjih dneh je SKGZ to sliko še

dopolnila s škandaloznim omejevanjem dostopnosti vtilnega imenika.

Danes smo dolžni ugotoviti, da se je SKGZ odrekla izročilu političnega društva Edinost, Tigra in Osvobodilne fronte, iz katere so izšli njeni ustanovitelji. Republika Slovenija je prekršila svojo ustavno dolžnost, da skrbi za avtohtono slovensko narodno manjšino v Italijanski republiki, ker ni vztrajno terjala spoštovanja obveznosti, ki izhajajo iz Osimske pogodbe. Predsednik Republike Slovenije je z odlikovanjem predsednice deželne odbora Furlanije

Julijske Benečije, ki je “dežurna odgovorna” za kršitev 3. člena deželnega statuta (v deželi je priznana enakost pravic in ravnanja vsem državljanom, ne glede na jezikovno skupnost, kateri pripadajo), dopolnil bedno sliko samostojne, neodvisne in suverene države. Te ocene si drznem podati, ker sem kot sin člana začetnega vodstva SKGZ sledil njeni dejavnosti od samega začetka, od leta 1968 do leta 1993 pa sem bil član njenega glavnega odbora. Potem ko sem leta 1992 dosegel drugo nadvse ugodno razsodbo Ustavnega sodišča in kot kandidat Slovenske skupnosti za občinskega svetnika dosegel presenetljivo visoko število osebnih preferenčnih glasov, sem bil leta 1993 odstranjen kot moteč element.

Samo Pahor

Odstavljeno tuje vodstvo slabe banke

Nadškof Zore: "Država naj podpre družino in ji da mesto, ki ji gre"

Pregled dogodkov v Sloveniji kaže, da se v politiki in na raznih ravneh odločanja in upravljanja države nadaljuje spori in polemike, toda po vsebini in racionalnosti razmišljanja se le počasi kaj spreminja. Vlada se še naprej hvali s svojimi domnevnimi dosežki pri pospeševanju gospodarske rasti, v opoziciji pa odgovarjajo, da javni dolg Slovenije še zmeraj znaša okoli 30 milijard evrov, da leta predstavlja veliko breme vsaj še za nekaj let, zaradi česar tudi predloga državnih proračunov za naslednji dve leti naročata nadaljevanje zmanjševanja porabe oziroma nadaljevanje varčevanja. V Sloveniji se pa sočasno nadaljuje vroči razprave o tem, ali lahko pričakujemo vpad novega vala prebuznikov, kdaj bi prišli in koliko bi jih bilo; bo vlada Mira Cerarja zdržala do konca mandata ali pa naj bi se njeni politični usmerjevalci in nadzorniki, ki sicer javno niso znani in ugotovljeni, odločili za nove predčasne parlamentarne volitve; se zares pripravlja ustanovitev nekaj novih političnih strank, tudi na desnem političnem prizorišču, kjer najbolj obravnavajo položaj in nadaljnje možnosti predsednika SDS Janeza Janše v slovenski politiki.

Med sprotnimi aktualnimi zade-

vami v Sloveniji še vedno odmevajo kadrovske spremembe v družbi za upravljanje terjatev bank (DUTB), to je v tako imenovani slabi banki. Njena funkcija naj bi bila prodaja tistih slovenskih podjetij, ki so v domnevno nerešljivih finančnih težavah, ali pa nudenje pomoči tistim družbam, ki jih je še mo-

celotna vlada. Opozicijski poslanci pa so primer slabe banke in kritik njenega vodstva povezovali z zelo dobro plačano službo, ki sta jo v Novi ljubljanski banki dobila nekdanja funkcionarja Komisije za preprečevanje korupcije, upokojeni kriminalist Drago Kos in nekdanji časnikar Rok Praprotnik.

pogodba s podjetjem v lasti upokojenega kriminalista, še prej pa predsednika komisije za preprečevanje korupcije, Draga Kosa".

Med ugibanji in domnevami o nadaljnjem delovanju slabe banke prevladuje to, da bo vlada iz nje odstranila vse tuje strokovnjake. Na njihova mesta bi namestili slovenske izvedence, ki bi lojalno, poslušno in vdanostno izvajali zahteve in interese domačih interesnih skupin in lobijev. Ti imajo v Sloveniji veliko vlogo, a nastopajo in se uveljavljajo brez imena.

Nadaljnja aktualna tema v Sloveniji čedalje bolj postaja pričakovana skorajšnja odločba ustavnega sodišča glede referendumov o noveli zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih. Ljubljanski nadškof metropolit Stanislav Zore je v odmevnem intervjuju, danem tedniku Demokracija, dejal, "da je pošteno, da se ljudje o tem, kaj si mislijo o noveli, izrečejo na referendumu, vendar pa so v Cerkvi stvari glede zakonske zveze jasne, to je, da je zakonska zveza zveza moškega in ženske. S tem ko Katoliška cerkev na Slovenskem nasprotuje omenjeni noveli, ne deluje proti nekomu, ampak zagovarja temeljne resnice naše vere". Glede istospolnih parov je nadškof metropolit poudaril, "da je družba zagotovo odgovorna za ljudi, ki čutijo drugače, vendar je to treba reševati v pogovoru z njimi, ne pa na aktivističnih ravneh. Toda na drugi strani je pomembno in potrebno, da država da družini mesto, ki ji gre. Podpre ji treba

družine in izbrati načine, kako doseči, da bi bila družina v resnici lahko družina".

O zakonski zvezi, o kateri razpravljajo tudi škofje na redni sinodi v Vatikanu, nadškof Stanislav Zore še enkrat poudarja, "da so v Cerkvi stvari jasne. Zakonska zveza je zveza moškega in ženske, sklenjena v zakonski obliki in je trajna. In če so ob sklenitvi izpolnjeni vsi potrebni pogoji, potem je ta zveza zakrament. Takšen zakon je nerazvezan". Ob tem je pripomnil, da tudi papež Francišek glede zakonske zveze "ne počne ničesar takšnega, kar ne bi imelo osnove v Svetem pismu".

Širše gledano, ocenjevano in komentirano pa so razmere v Sloveniji še vedno slabe, ugotavljajo v gibanju Prebudimo Slovenijo. To civilnodružbeno organi-

zacija vodi inž. Jože Strgar, nekdanji ljubljanski župan. V gibanju menijo, "da smo se Slovenci zanemarili že do te mere, da nam v naslednjih sto letih grozi biološko in kulturno izumrtje, o čemer obstaja mnogo dejstev in napovedi". O njih bodo razpravljali na že tradicionalnem Zboru kristjanov in drugih ljudi dobre volje, ki bo v soboto, 31. oktobra, ob 9.30 uri v športni dvorani na Otočcu na Dolenskem. V gibanju pred Zborom ponovno poudarjajo, "naj se ljudje udeležujejo volitev in drugih oblik izražanja svoje volje, s čimer bi pravico vodenja in upravljanja države Slovenije lahko podelili zaupanja vrednim ljudem, ki bodo zagotovili obstoj našega naroda, njegove kulture in vere".

Marijan Drobež

Ljubljanski nadškof metropolit Stanislav Zore (foto Urban Cerjak)

goče usposobiti za nadaljevanje proizvodnje in razvoj. Vlada je po naglem postopku odstavela tuje vodstvo slabe banke, ki sta ga predstavljala predsednik Upravnega odbora Lars Nyberg in član upravnega odbora Torbjorn Masson. Finančni minister dr. Dušan Mramor ju je obdolžil, da sta si neupravičeno delila previsoke plače in druge prejemke, kritike in obtožbe na račun domnevno previsokih prejemkov pa je slednjič sprejela

Nekdanja premierka, zdaj pa neodvisna poslanka Alenka Bratušek, je na seji parlamentarne komisije za nadzor javnih financ dejala: "Država je v zadnjih šestih letih Novi ljubljanski banki dala 2,4 milijarde evrov. Gre za družbo, ki upravlja dva do trikrat več davkoplačevalskega denarja kot slaba banka, pa se nihče ne sprašuje po ukrepanju, ko je samo za eno svetovalno pogodbo v desetih mesecih plačala več kot 765.000 evrov. To je bila

Mestna knjižnica Izola DEKD 2015 - Od zibelke do groba

V Mestni knjižnici Izola se Dnevom evropske kulturne dediščine (DEKD) pridružujejo že enajsto leto. Na temo, ki jo razpišejo koordinatori, pripravljajo različne razstave in dogodke. Letos so bili DEKD posvečeni praznikom in praznovanju. Janez in Marija Janežič sta na razstavi *Od zibelke do groba* prikazala stare fotografije in predmete, ki prikazujejo šege življenjskega cikla, Nataša Fajon pa je v fotografije na razstavi *V Istri ni nikoli dolgčas* ujela trenutke na šagrah, festivalih in drugih prazničnih dogodkih. V sredo zvečer sta Kristina Menih in Špela Pahor pripovedovali ljudske zgodbe, ki se končajo s slavnim, gostijo ali praznovanjem in jih ljudski pravljicarji navadno sklenejo z besedami "Tudi jaz sem bil tam in dali so mi iz gumba jesti in iz naprstnika piti". Naslednji dan so člani Samostojne skupine fotografov, ki delujejo pod okriljem Andragoškega društva Morje - univerze za tretje življenjsko obdobje Izola, pripravili glasbeno diaprojekcijo fotografij, posnetih na letošnjem Istrskem maratonu - prazniku športa, teka, zdravega načina življenja, aktivnega preživljanja prostega časa in druženja v nara-

vi. Fotografiji Stane Čebren, Irena Čarman, Jožef Fabjan, Oskar Jogan, Rudi Semelbauer, Sergio Tončetič, Irena in Jack Lorget, Vlasta in Mirko Štrancar, Pavla Črnac in Sašo Merkanđel seveda niso tekli, pač pa so dogajanje spremljali s fotoaparati. Diaprojekcija se je končala s pesmijo *We are the champions* v znak, da sta tudi vztrajnost in zmagoslavje del tega praznika. V drugem delu večera so prikazali krajši film, ki ga je posnela koprška televizija za oddajo *Na obisku*. V filmu smo se lahko sprehodili po prostorih društva, obiskali različne delavnice - modelarsko, slikarsko, delavnico ročnih del, jezikovne tečaje in podobno ter prisluhnili članom, ki so pripovedovali, kaj jim pomenijo ustvarjalne urice, preživite v družbi s "sošolci in sošolkami" s tretje univerze. V delavnici ročnih del ženske ročno izdelujejo punčke, najprej za potrebe Unicefa, zdaj pa za izolski Rdeči križ, ker "želijo pomagati revnim, posebno otro-

kom". Udeležba na različnih delavnicah je za člane "sproščujoča obveza", "zabava", "training možganov" ali "umska aktivnost". Zdjaj lahko uresničujemo

želje iz otroštva, za katere prej niso imeli časa - potrebno je bilo delati in skrbeti za družino. Največ pa jim pomeni, da se lahko družijo, zabavajo in se imajo lepo, obenem pa ustvarjajo, saj "brez ustvarjalnosti ni napredka".

Na obali sicer delujejo tri univerze za tretje življenjsko obdobje, izolska pa se od drugih razlikuje po modelarski delavnici in skupini, kjer spoznavajo kitajsko civilizacijo in filozofijo. Letos so razpisali 33 delavnic, izvajali pa jih bodo 29. Tatjana Kodarin, predsednica društva, ki je "po naravi takšna, da rada organizira", je povedala, da si v njihovih delavnicah med drugim prizadevajo tudi za ohranjanje dediščine, saj se zavedajo, da novo raste na

temeljnih starega. Tako slikajo stare ulice in hiše, ohranjajo stare istrske pesmi, modelarji potrpežljivo in natančno izdelujejo modele starih bark, od batan do

večjih ribolovnih ladij, kot so bile Trska, Deklica in druge znane ladje iz izolske ribiške flote. Vodja te skupine, modelar Rudi Semelbauer, je mnenja, da se "da z voljo in veseljem vse narediti, še bolje pa, če ti kdo pomaga". Modelarji ob svojem delu uživajo, trudijo se modele delati čim lepše, obenem so ponosni, ker prispevajo k ohranjanju dediščine.

Bo že res, kar pravi neka zgodba, da so stari ljudje kot stare ure - treba jih je le naviti, pa tečejo naprej. Ko namreč človeka nekaj zelo zanima in veseli, mu to daje nov zagon in novo življenje. In kje so ti urarji, ki naredijo, da stare ure spet tečejo? Ja, v Andragoškem društvu Morje vendar!

V petek pa je vse obiskovalce navdušila še ena "stara" gospa - po duhu in v srcu pa mlada - Dušica Kunaver. Profesorica angleščine v pokoju je svoje učence animirala s pripovedovanjem in drugimi inovativnimi pristopi, zanje in za pedagoge je pripravila tudi kreativne mavrične učbenike in delovne zvezke. Kot ljubiteljica dediščine je napisala na desetine knjig z etnološko tematiko. Danes ji pravijo "romantična etnologinja", morda zato, ker se zdi njen pristop premalo znanstven.

Podaljšanje roka za oddajo besedil za NATEČAJ GOVORIČKA za KRATKO PROZO

Goriški literarni klub GOVORIČKA v sodelovanju z Goriško knjižnico Franceta Bevka razpisuje natečaj GOVORIČKA za kratko prozo.

1. Tema: poljubna, vendar goriško obarvana
2. Podaljšani rok za oddajo: do vključno 10. novembra 2015
3. Vsak avtor lahko sodeluje na natečaju z največ dvema besediloma. Vsak prispevek naj ima od 1000 do 1200 besed, zapisanih v pisavi Times New Roman velikosti 12 in z medvrstičnim razmikom 1,5.
4. Besedila v slovenskem jeziku morajo biti izvirna, še neobjavljena in nikoli predstavljena.
5. Natečaj je anonimen. Prispevke pošljejo avtorji po navadni pošti v 3 izvodih najkasneje do vključno 10. novembra 2015 (velja poštni žig). Večja ovojnica naj vsebuje tri izvode besedila, opremljene s šifro, in še manjšo ovojnico, označeno z isto šifro, v kateri so podatki o avtorju (ime in priimek, naslov, e-naslov, telefon in lastnoročni podpis, s katerim jamči avtorstvo prispevka). Naslov za prispevke:

Goriški literarni klub GOVORIČKA

Trg Edvarda Kardelja 4

5000 Nova Gorica

s pripisom: "NATEČAJ GOVORIČKA"

6. Komisija, ki jo imenujeta razpisnika natečaja, bo pregledala samo prispevke, ki bodo ustrezali razpisnim pogojem. Ocenjevala bo izvirnost, kreativnost, sporočilnost, jezik, slog in

celoten vtis besedila. Odločitev komisije je dokončna in se nanjo ni mogoče pritožiti.

7. Avtor najboljšega besedila bo nagrajen z 200 evri, avtorja drugo- in tretjevrščenega besedila pa s praktično nagrado. Vsi udeleženci natečaja bodo prejeli zbornik GLK Govoriča.
8. Ob razglasitvi najboljših zgodb je predvidena krajša prireditev v prostorih Goriške knjižnice Franceta Bevka, in sicer 17. decembra 2015 ob 18. uri. Po tem datumu bo odločitev ocenjevalne komisije objavljena tudi na spletni strani Goriške knjižnice Franceta Bevka (www.ng.sik.si).

Veliko ustvarjalnosti želi Goriški literarni klub Govoriča!

mag. Darinka Kozinc, predsednica

Odlikuje pa jo izjemna ljubezen do domovine, njene narave, zgodovine, neizmerno bogate in dragocene kulturne in etnološke dediščine. S primeri je pokazala, kako so slovenski jezik, med drugim imena mesecev in pregovorov, glasba, ples in druge ljudske šege odraz miroljubnega kmečkega človeka. Slovence odlikujejo tudi trdoživost, delavnost, veselje, dobra volja, samozavest, spoštovanje vrednot, poštenje, smisel za pravičnost in enakost med ljudmi, ki izhaja še iz časov legendarne države Karantanije. "Nihče v Evropi ni imel tako trdega življenja kot naši ljudje, bili so 1000 let tlačani tuji gospodi, 300 let v strahu pred Turki, 400 let so trajali kmečki punkti - pa smo še vedno tukaj!" Dušica Kunaver je ena tistih ljudi s "pedagoškim erosom", ki želi predvsem mladim ljudem vzbuditi ljubezen do naše dediščine,

saj meni, da so "stare vrednote vredne osveščanja". "Mladi imajo tisto, kar jim ponudimo", pravi dolgoletna učiteljica, ki ima z mladimi res ogromno izkušenj. Če bi se bolj zavedali, da so v votlini Divje babe arheologi našli najstarejše glasbilo na svetu, na barju pa najstarejše leseno kolo, da je bila današnja Ljubljana kot križišče jantarske poti nekoč središče Evrope, da ameriška ustava temelji na karantanskem ljudskem pravu, da so naši predniki ustvarili na deset tisočih ljudskih pripovedi in pesmi ... potem bi bili veliko bolj samozavestni in ponosni na svoje korenine in ne bi podlegali tujim vplivom. "Če poznamo svoje korenine, imamo tudi krila" je pravzaprav tudi slogan DEKD, ki letos praznuje 25. obletnico. Tega se žal nekatere izobraževalne in kulturne ustanove večkrat ne zavedajo ...

Špela Pahor

Po Jantarjevi poti ... ali (6)

Reportaža o potepanju po Poljskem

Pri opisu ponudbe hrane na Poljskem moram še dodati, da ne manjka italijanskih restavracij oz. lokalov s ponudbo italijanske hrane. In to ne velja samo za pizzerie, ki so tam enako popularne kot pri nas. Kdor ne prenese nekoliko težje in močne domače poljske kuhinje, se bo lahko v vsakem

vsakem koraku, potrebno pošteno delati, da se jih zasluzi. Nekateri te tekmovalnosti v družbi ne zmorejo; alkoholizem, droga, prostitucija ter brezdolci so tudi del slike sodobne Poljske – a te slike poznamo tudi že od doma. Klasičnega kriminala naj bi po zatrtju poljskih prijateljev ne bilo tako veliko, je

slim, da kar prekaša slovenskega, kar je posledica dobrega gospodarskega stanja družbe. Vozniki pa so, milo rečeno – temperamentni. Hitra vožnja v naseljih in prehitavanje, kjer so mi šli lasje pokonci, je bilo nekaj običajnega. A na avtocestah, kjer bi si vozniki s svojimi močnimi jeklenimi konjički lahko dali

trenutku zatekel k italijanskim špagetom, rezancem, njokom, karbonari – vse na tisoč in en način, kot to zmore le italijanska kuhinja. Glede lokalov s ponudbo nepoljskih jedi pa je še eno moje opažanje: Veliko – res veliko – je sushi barov in restavracij s ponudbo te japonske hrane. Najdejo se skoraj povsod, tudi v kakšnih manjših krajih. Ker na Poljskem nisem opazil, da bi bila ta dežela oblegana z japonskimi turisti, so ti sushi bari namenjeni bolj domačinom. V čem pa tiči enigma navdušenosti Poljakov nad japonskim sushijem, na vsej poti po Poljski nisem razvozlal. To bo očitno naloga za prihodnji obisk Poljske. Seveda se na Poljskem kljub gospodarski rasti, manjšanju nezaposlenosti in čedalje pomembnejši vlogi, ki jo država zavzema v Evropski uniji, ne cedita samo med in mleko – česar oboje je sicer na Poljskem, kot državi z močno kmetijsko dejavnostjo, v izobilju. Na Poljskem vlada klasični kapitalizem, kjer je za dobrine, ki se ponujajo na

pa opazna prisotnost policije v mestu, medtem ko policijskih kontrol na cestah nisem opazil. A bi včasih bile potrebne. Prometnih nesreč res nisva videla veliko, le dve, in še to je bila samo zvit ploščevina. Po njihovem radiu sem pa slišal prometna poročila z omenjanjem nesreč, ki so se zgodile bogve kje in v katerih so bile tudi smrtne žrtve. Poleg vzrokov za nesreče je ob "načinu" vožnje voznikov najbrž kriva tudi cestno-prometna ureditev. Vsaj na nekaterih delih cest sem se čudil ureditvi, ko je bil na običajni avtocestni odsek (nekakšna mestna obvoznica) pravokotno speljan priključek s stranske ceste, brez pospeševalnih pasov, neposredno na vozni pas, po katerem so brez konca in kraja drveli avtomobili s hitrostjo krepko čez 100/km na uro. No, zdaj pa se ti vključi na tak vozni pas! Ne da bi se prekrizal in zmolil očenaš za srečo, skoraj ne gre ... Avtomobilski vozni park na Poljskem je zelo dober, mi-

duška, so me presenetili. Tam je promet potekal umirjeno, zelo malo je bilo cestnih dirkačev. Pa tudi sicer vozniki niso "neprijazni" do drugih, vsaj po mojih lastnih izkušnjah ne. Ob menjavanju razvrstitev v križiščih in iskanju prave smeri v največji gneči (tudi kakšna tabla je manjkala, ni bila kriva samo moja nepozornost), so mi to omogočili brez kakršnega koli razburjenja. Parkiranje v mestnih središčih je zelo dobro urejeno, parkirišče je veliko, lahko so to javna, s parkirnimi avtomati, ali pa zasebna parkirišča, ki obratujejo 24 ur na dan. Cene so zmerne, nič oduševne, navadno pet ali šest evrov na dan. Prenočišča, hoteli, penzioni in hostli navadno nudijo tudi brezplačno parkiranje. Prenočišča je sicer smiselno rezervirati vnaprej, vsaj v glavni turistični sezoni, ko so glavne turistične točke (Zakopani, Krakov, Gdansk, Varšava) precej oblegane od domačih in tujih turistov.

/ dalje
Milan Petek Levokov

Na kaninskem smučišču

Obnova žičnice poteka po terminskem načrtu

Že sredi meseca septembra je bila v grobem zgrajena gradbišna dovozna pot do postaje C. To so 22. septembra potrdili tudi na bovški občini, saj so po njej do postaje C krožno-kabinske žičnice s terenskim kamionom na štirikolesni pogon že pripeljali del opreme za obnovo žičniških naprav. Zdaj je najbolj pomembno to, da dovozna pot za terenska vozila omogoča dostop tudi s tovornjaki na štirikolesni pogon. Le še na posameznih odsekih do višine 2.285 metrov in naprej do zadnje postaje sedežnice Prevala na višini 2060 m je potrebno z drobilcem pot urediti bolj gladko, da bodo potekali ti dostopi za vozila čim bolj gladko in tako omogočali prevažati naenkrat kar največje tovora. Največ ga bo potrebno pri izgradnji sedežnice Prevala, v kasnejših letih pa za gradbena dela pri obnovi objektov, kot je restavracija Prestreljenik, in za modernizacijo celotnega sistema žičnice. To pomeni, da je dostavna pot pomembna naložba tudi za

naprej. Sedaj lahko nemoteno v lepem ali slabem vremenu potekajo obnovitvena dela na krožno-kabinski žičnici. V primeru, da dostopne poti ne bi naredili, bi s helikopterji lahko vozili gor ljudi in material le, ko ne bi bilo megle, kar bi povzročilo toliko zastojev, da letos obnove ne bi mogli končati, kar bi potrdilo napovedi skeptikov pred nekaj meseci. Ker pa nekateri pravijo, da je nastalo ime Kanin iz kamin, ker se gor večkrat "kadi", bodo lahko odslej tudi na tej višini izvajali dela, skorajda neodvisno od vremena, saj lahko v megli letijo le dragi specializirani reševalni helikopterji v Centralnih Alpah, teh pa v Sloveniji ni. Obenem pa so izračuni pokazali, da s predragimi helikopterskimi prevozi ne bi mogli dela opraviti z razpoložljivimi denarnimi sredstvi.

Miran Mihelič

Prva konkretna zagotovila za SSPPS

Deželna odbornica za zdravstvo Maria Sandra Telesca je deželnemu svetniku Slovenske skupnosti Igorju Gabrovcu zagotovila, da bo deželna uprava preverila uresničitev obvez iz resolucije o Slovenski socio-psihološko-pedagoški službi (SSPPS) že ob sprejemanju novega deželnega načrta o materinstvu in otroštvu, ki ga predvideva 37. člen deželnega zakona št. 17 iz leta 2014. Pisanje oz. odobritev, s predhodnim mnenjem pristojne komisije deželnega sveta, bo torej priložnost, da se delovanje SSPPS razširi iz tržaške zdravstvene enote na celotno slovensko naseljeno območje. Gabrovcec je ob zadnjem srečanju odbornici dejal, da bi SSPPS nujno rabila nove prostore, saj so začasni pri Sv. Jakobu nezadostni za potrebe slovenskega oddelka in odročni za večji delež uporabnikov. Telescova je sicer je mnenja, da prostori odgovarjajo potrebam operaterjev in uporabnikov. Odbornica opozarja, da bi bila samostojna nastanitev slovenske službe zelo težavna tudi zato, ker se zdaj SSPPS za nekatere usluge poslužuje

osebja zdravstvene enote, ki deluje v istem posloplju. Napovedala je, da bo z novembrom tej službi dodeljeno dodatno mesto psihologa, ki bo šest ur tedensko na razpolago za potrebe družinske posvetovalnice v slovenskem jeziku. Sporoča še, da deželno vodstvo za zdravstvo že preverja možnost, da bi tej zdravstveni službi dodali še eno logopedinjo.

Gabrovcec je z vsem tem zadovoljen, dodaja pa, da "so za zdaj odgovori samo delni, dokazujejo pa, da gredo prizadevanja v pravo smer. "Osebnost bom vztrajal in stalno bdel nad vsako možnostjo izboljšanja te dragocene službe, ki deluje v korist slovenskim otrokom in njihovim družinam. Prepričan sem, da nam bo s skupnimi močmi in jasnimi cilji gotovo uspelo okrepiti SSPPS, zato sem tudi svoje tozadevne predloge popravkov k pogodbi med Deželno in tržaško zdravstveno ustanovo že poslal vsem ravnateljem slovenskih šol s prošnjo, naj po svojih pristojnostih in močeh podprejo podobne vsebine na celotnem ozemlju, ki ga pokrivajo slovenske šole".

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (84)

NJIVSKA PRESLICA

Preslica je prarastlina, plemenita zdravilna rastlina, ki krepi telo predvsem v ledenem delu. Učinkuje zdravilno, ker krepi ledvice in jetra, organa, ki sta za naše telo najpomembnejša filtra in sta odgovorna za odvod toksinov iz telesa. Preslica vsebuje ogromno silicija, minerala mladosti, saj dejansko pomlajuje tkiva, kožo in zdravilno vpliva na mehur in ledvice. Izvajanje kopeli iz preslice je za telo pomembno predvsem v tem letnem času, saj tako okrepimo telo za celo zimo. Presličino kopel potrebuje, kdor ima mrzle roke in noge, kdor ima stalno potne roke in noge, kdor ima neredno ali močno menstruacijo oziroma komur menstruacija izostaja, kdor ima vneto prostato, mehur, ledvice, kdor ima bolečine v križu, kolkah ali na vratu in hrbtenici. Presličino kopel lahko izvaja, kdor trpi za nočnimi vročinskimi vali, kdor ima veliko madežev po telesu, ki so temno rjavi, lahko celo hrapavi. Ti madeži predstavljajo presežek toksinov v telesu, ki jih šibka jetra ne zmorejo predelati v topne v vodi in ne gredo iz telesa z urinom in drugimi telesnimi produkti, ampak se usedejo v tkiva v obliki madežev ali pa zatrdlin, kot so bolečine v vratu ali križu. Presličina kopel spodbuja znojenje, koža deluje kot filter, ki prefiltrira toksine skozi znoj iz telesa. Presličino kopel naj izvaja tudi, kdor ima težave s sinusi, tinitusom in vnetjem ušes. Te težave izvira zaradi deficita ledvic. Kopel iz preslice krepi prav ledveni del in tako posredno odpravlja tinitus in ostale omenjene težave. Presličino kopel izvajajte enkrat tedensko čez celo zimo.

Kako se pravilno izvaja presličina kopel:

100g preslice damo v 3 litre mrzle vode in pustimo stati čez noč. Naslednji dan damo na ogenj in pustimo vreti 30 minut, da se zelišče čisto iztroši in odda vse od sebe. Potem precedimo, zelišče ostane v situ in rjava voda gre v kad. Nato dolijemo vročo vodo do prsi. Voda mora biti zelo vroča, tako vroča, da, ko vstopamo vanjo, moramo vstopati počasi, ker peče! Usedomo se v kopel, voda nam seže do prsi, v kopeli je potrebno imeti tudi nadledvično zlezo. V presličini kopeli sedimo 20 minut. Pomembno je, da izzovemo potenje, saj gredo toksini iz telesa prav s potenjem. Zato je smiselno, da v kopel vstopimo že napojeni z vodo in da tudi med kopeljo veliko pijemo. Ventili telesa prej ali slej popustijo in telo se prične potiti. Preslica je zdravilna in že sama izzove dolgotrajno potenje. Najprej se začne potiti del telesa, ki je izven vode, torej glava. Če se po 20 minutah še potimo, se dvignemo iz kadi, se ne obrišemo, ampak se zavijemo v kopalni plašč in gremo v posteljo. Se močno pokrijemo, vzamemo s seboj vodo in se potimo, dokler iz telesa teče znoj. Lahko se zgodi, da telo izloči toliko toksinov, da lahko trajajo potenje tudi 2 ali 3 ure in takrat preznemo blazino, rjuhe, kopalni plašč in celo žimnico. Kopel iz njivske preslice naj izvaja tudi, kdor je letos ali lansko leto veliko shujšal, saj so ledvice prefiltrirale iz telesa veliko kilogramov toksinov in so zato šibke, navadno ima taka oseba tudi podočnjake. V vseh teh primerih presličina kopel pomaga! Pozor! Presličina kopel se odsvetuje tistim, ki imajo izrazito poudarjene krčne žile, tistim, ki imajo velike težave s srcem in povišanim krvnim tlakom. Iščimo zdravje!

www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljki, e-mail paljki@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik prof. Peter Černic
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu
www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C, naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publistar, ul. Treppo 5/B - Videm. Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publistarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 13. oktobra, ob 14. uri.

Neizbežne nadloge občanov tudi v Trstu

V vrsti za svoj denar

V Trst grem nerada, pa čeprav je moje rodno mesto. Tistega mesta izpred petdesetih let itak ni več. Sedaj so samo prepolne ulice, umazanija, smrad in ta stalni, kam bi del, ko se od daleč v mesto pripelješ z avtom. Trst že itak prekipeva, še najhuje pa je, ko se tam dogaja Barcolana in vse, kar se vrta okoli nje. Tržaški zaliv je eden najlepših, Barcolana je ena najmogočnejših regat na svetu, vzdusje je enkratno, samo mesto ni primerno za prireditve, ker Barcolana napolni še tisto malo prostora, ki ga je ostalo za ljudi. In je tedaj res vse prepolno. In Trst je praznično neznošen, vsaj za tiste, ki niso prišli, da bi letali po nabrežju in stojnicah, ampak enostavno po opravkih. Brezupno iščem parkirišče in gledam stojnice, ki še prazne čakajo na Barcolano in ljudi, ki ne najdejo prostora med morjem, parkiranimi avtomobili in praznikom, ki je baje osvojil Trst. Zame ima beseda Barcolana veliko globlji pomen. V njej je breg, kamor me je vodil oče, slivova drevesa, edino, kar nam je ostalo od njegove mladosti,

morje z mamo in očetom. Potem, pozneje spet morje, Topolini, sama ali s prijatelji, sprehodi, pogovori, iskanje, žalost in sanje. Vse to je v tej besedi in ime kraja, v katerem se je rodil moj oče in je sedaj samo logo velike manifestacije. Barcola, Barkovlje. Ulice, kamor avtomobili še sedaj ne morejo, breg, ki ga zaraščajo bloki, preteklost, ki izginja zaradi denarja. In morje, morje, ki ga imam v krvi, kot imam v krvi gore, kot imam v krvi ves svet. Tako kot moj oče. Barkovljan po duši in sanjah.

V Trstu sem, da bi uredila že zastarele račune, pravzaprav zato, da bi se postavila v vrsto za svoj denar. Pred točno letom dni smo zaprosili za odklop vseh števec, vode, elektrike in plina, na maminem domu. Točno pred enim letom. In smo potem novembra lani vrnili ključne stanovanja v petem nadstropju, v katerem sem preživela mladost in kjer sem odrasčala ob knjigah in utesnjujoči samoti. Položnice nam še prihajajo domov, na ime mame, ki je žal že več mesecev ni več. In po zadnjih izračunih mi mestno pod-

jetje, ki trži električno energijo, dolguje skoraj 400 evrov.

Ker parkirišča ne najdem, se mož odloči, da me počaka v avtu, v drugi vrsti, jaz pa z dokumenti v roki korakam nekam za trg Unita', tja, kjer je urad za stranke tržaške Acegas, nekdanje Acegas, kajti sedaj je tržaško podjetje, pri katerem je bil pred leti zaposlen tudi moj mož, baje last videmske Amge, ki je spet last močnejše in večje Here. Imena in lastništva, cilj pa čim boljša kotacija na borzi. In dobiček za tisto peščico izbrancev, o katerih govorimo že itak vsak dan, čeprav dejansko ne vemo, kdo so. In kam nas peljejo. Vemo le, da so oni vsak dan bolj bogati, mi zaradi tega vsak dan bolj revni. V imenu boga, ki mu pravijo denar, so nam vzeli svet, narejen po meri človeka, in ga zamenjali s call centri, zelenimi telefonskimi številkami, avtomatičnimi storitvami in regi-

stracijami brez konca. Za nas, a vse bolj daleč od nas. Za nas, a zato, da na naš račun bogatijo samo nekateri. In vse to pod krinko reklam s sanjskimi hišami, nasmejanimi obrazi, presrečnimi družinami, prelepimi otroki in idličnimi pokrajini. Samo, da se prodaja, samo, da je konkurenčno, samo, da ljudje nasedajo in izberejo. Zavajanje v imenu nečesa, ki nas požira. V čakalnici je kot vedno vrsta. Okenc naj bi bilo deset, po številkah sodeč, ko pogledam na

ekran, pa vidim, da delujeta samo dve. Ljudje sedijo, nekateri še čakajo v vrsti pri pultu na številko. Tretji se živčno prestopajo na dvorišču pred uradom. Zrak je zatohel, meni, ki sem vajena svobode in gozdov, smrdi. Kljub vsemu sedem in se zabuljam v ekran, trideset številke je pred mano, ne vem, če bo ura, dve. Na koncu sem ugotovila, da jih je bilo pet, pet ur čakanja. Čakanja za svoj denar. Za ta prekleti denar, ki nam ga kradejo. Ljudje v vrsti so nekako otopeli. Spominjam se, ko sem bila še

otrok in sem z mamo čakala tako v vrsti, tedaj je bilo drugače. Tedaj so vsi klepetali. In bilo je skoraj veselo. Tudi moja mama, ki je bila sicer bolj zadržane narave, se je vključevala v pogovor in spominjam se je, kako se je včasih celo iz srca nasmejala. Tu do pogovora ni nikomur, čeprav se jaz zvedavo oziram naokoli in iščem katerikoli stik z ljudmi. Ne vidijo me. Mlad fant ima s seboj prenosni Mac in je ves zatopljen v ekran.

/ dalje
Suzi Pertot

Z 9. strani

“Vsi otroci so vredni ...”

Ob izidu učbenika *Preproste besede* 1. 1999 sta se dve založbi, DZS in Modrijan, zanimali zanjo. Izbrala je Državno založbo, ker je poznala urednico, in tako je nastalo 28 učbenikov. Šole najbolj uporabljajo njeno slovnico in vadnico z nalogami in rešitvami. Pri pisanju učbenikov jo vodi izziv, “da je slovensčina težka”. V resnici se jo da zelo lahko razložiti, ker je v njej vse logično, samo radi jo moramo imeti! Zato se sama trudi, da bi jo vzbujili tudi na poklicnih šolah. Njena slovnica je zelo dobrodošla tudi na naših šolah v zamejstvu. Mimo-

Polonca, mala in velika (Družina, 2013), otroški knjigi *Kdo si pa ti?* (Mladika, 2014), *Polonca na kvadrat* (Družina 2014), *Drobni koraki velikih junakov, smarnice za otroke* (Mojorjeva, 2015), pa knjige za odrasčajoče bralce, kot npr. mladinski roman *Ime mi je Jon* (Mladika, 2013), prevod romana *Kaj sploh veš o ljubezni* (Družina, 2013). Med klepetom je Mateja Gomboc povedala tudi, kako se še zmeraj spominja, da je začela pisati v Novi Gorici, nekega petka. Še vedno ustvarja najraje konec tedna, čeprav jo sedaj vodi načelo, da mora vsak

Tinke detektivke, ki kasneje ugotavlja, da so najtežje rešljivi problemi v srcu, zato začne živeti življenje Tinke svetovalke. To je interaktivna knjiga, ki jo lahko mladi bralci dopolnjujejo. Ob drobnih debati med sogovorcema, kaj so črtice, novele itd., je avtorica dejala, da sama piše kratko prozo, ki dopušča bolj sproščen tok dogajanja. Take kratke zgodbe so recimo tiste - 27 jih je - pod naslovom *Pozneje se pomeniva*. O zadnjem romanu *Dantejeva hiša*, ki je tudi roman o umetnosti, je razkrila, da je protagonist kipar Dante, ki ima s “pravim” Dantejem kar precej skupnega, npr. pregrezanje v pekel. K Danteju pride študentka, slikarka, ki se ne strinja z njegovim umetniškim pristopom. Njun odnos se zaplete in padeta v lasten pekel, a preko očiščenja ju pot vodi v odrešitev. Dogajanje je umeščeno v kraj V, nekeje pri “Zidanem mostu”, v kar težko dostopnem kraju. Odzivi na roman so dobri in to je dober znak za “primorsko” ustvarjalko. Po Paljkovem prepričanju je uspešen le tisti literarni umetnik iz Primorske, ki se preseli v Ljubljano! Na vprašanje, kaj piše sedaj, je odgovorila, da prvič knjigo po naročilu, in sicer *Ekologija za otroke* na to pa, kako ji uspeva usklajevati poučevanje na “elitni šoli” - tu je Paljk pikro pripomnil, da današnje škofjske gimnazije sploh niso primerljive z nekdanjim semeniščem: kje so namreč vsi tisti, ki so na njih maturirali? -, je povedala, da najprej opravlja delo v šoli, nato kot vsaka gospodinja domače, potem pa se loti pisanja. Dejala je, da lahko počenja tisoč del, kar je značilnost njene rodne družine: vsi so bili angažirani vsepovsod in tako je tudi njena zdajšnja družina. Ko se je pogovor zasukal okrog različnih šol oz. učencev, je odločno poudarila, da je treba spoštovati vse otroke, vsi so vredni dobre knjige in svetlega sveta, tudi tisti, ki se usmerijo na poklicno šolo. A priori ne smejo biti zapečateni, da so “manjvredni od tistih, ki so na gimnaziji”.

grede je Paljk povedal, da so klasični “sovražili” Toporišiča - tudi njegova slovnica za tujce je neprebavljiva -, ker je vnesel v slovnico svoj strukturalizem. Gomboc je poudarila, da je sama pri njem vzela to, kar je bilo uporabno. Toporišič ji je zaupal, da je gradil na Brezniku, zato je še sama segla po njem, ko ga je končno našla - njegovo slovnico iz l. 1916! - v ljubljanski starinarini. Tako je nastala njena *Mala slovnica slovenskega jezika in Mala vadnica slovenskega jezika* za solo in vsakdanjo rabo. Med njenimi dosedanjimi deli zasledimo med drugim slikanico za otroke *Matic in Meta vsepovsod* (2012), zbirko otroških zgodb

dan kaj napisati. Najprej je pisala kratko prozo za odrasle, Nataša Konc Lorenzutti pa jo je nagovorila, naj ustvari kaj za otroke. Tako se je začelo njeno sodelovanje pri otroških revijah. Najbolj ponosna je vselej na zadnjo knjigo, “ker je pač zadnja”, to je zdaj *Dantejeva hiša*. Prva je bila *Matic in Meta vsepovsod*, 15 zgodbic o tem, kako se morajo otroci vesti ob raznih priložnostih. *Ime mi je Jon* je njen roman za odrasčajočo mladino; zelo rada ga je pisala, ker vsebuje kar nekaj humorja. Okrog junaka Jona se vrta ves svet, ki se podre, ko dobi sestrici dvojčki. *Tinka na kvadrat* govori o deklici, ki živi dvojno življenje: najprej

JURIJ PALJK

TAKO PAČ JE!

17

“Tako pač je”, je rekel slovenski policist pred časom točno na mestu, kjer je nekoč stala vidna državna meja na Goriškem med Slovenijo in Italijo, ja, tako pač je, sem pomislil, policist je zares nesramno oglobil italijanskega voznika, ki je prehitro pripeljal po avtocesti iz Furlanije, omejitvev je 50 kilometrov na uro, furlanski voznik je najbrž peljal 70 kilometrov, več ne, a dovolj, da ga je za dobrodošlico policist nekaj deset metrov po prehodu nekdanje državne meje oglobil. Tako pač je, ja, ali, kot je duhovito rekla naša Ivica v uredništvu te dni, ko imamo delavce pod oknom, po samo nekaj letih ponovno, na naše stroške seveda, zamenjujejo tlakovce na Travniku: “Ta kopač je”!

Ta “dum, dum, duuuuum, dum, dum, duuuuum” nas spremlja te dni. Kopač pač nabija in rije, delavci s posebnimi žagami režejo pločnike in kamnite robnike, srce se mi trže, ko gledam, kako se zametuje kamen, dragoceni kamen, saj sem potomec tistih, ki so kamenje spoštljivo zlagali leta in leta v suhe in ne samo suhe zidove, da so imeli njivice ali pa gmajne lepo urejene, pa tudi vem, kaj pomeni sam kupiti tak kos kamna, ki ga bodo sedaj odpeljali nekam na kako gradbišče, da bo postal samo podlaga za vseprisotni beton, cement.

“Tako pač je”, sem si rekel, ko sem sam vsak teden priča policijski, finančni, orožniški kontroli na mestu, kjer je nekoč bila državna meja med Slovenijo in Italijo, višek je bil pred slabim mesecem, ko sem na nekdanjem solkanskem maloobmejnem prehodu najprej moral italijanskemu orožniku na vprašnje, če sem “kosovaro”, odvrniti, da nisem, nato je sledilo vprašanje, če sem “bosniaco”, ko sem že postal nestrpen, saj je imel v rokah moje italijansko vozniško dovoljenje, a sem se ga vseeno usmili in mu povedal, da sem rojen na Vipavskem. Pa ni razumel, kolegu je namreč v računalniku pokazalo, da sem rojen v Republiki Srbiji, nato je ponovno vnesel podatke in je “ven prišla” Črna gora. Združno smo potem ugotovili, da Vipavska dolina le ni v Črni gori, saj sem jima z roko pokazal, kje se nahajata, in jima še prijazno svetoval, naj se le zapeljeta v moje rodne kraje, saj je tam dobro vino doma pa tudi kako gostilno bosta našla. Klepet je postal sproščen, oba sta bila iz Južne Italije in zanimalo ju je, kje se kaj dobrega lahko poje pri Ajdovščini, ki sta jo poznala kot Aidussina. Že sem hotel reči, da se danes povsod lahko dobro je, hvala Bogu, a sem se ugriznil v jezik in mirno naštel nekaj gostiln ljudskega značaja in skromnih cen, nikdar namreč, nalašč in zavestno, ne delam reklame nobeni dragi restavraciji, izhajam pač iz sveta, kjer je bila na mizi enolončnica že bogastvo in kos kruha cenjena lepota brez primere. Še navset sem jima dal, naj kupita vino raje pri kakem zasebniku, ker je ceneje, kot južnjaka sta ta moj poudarek zelo

cenila. Ko sem se samo dobre pol ure kasneje iz Solkana vračal v Gorico, sta me na istem mejnem prehodu ustavila slovenska policista na slovenski strani, spet sem vlek na dan dokumente in na vprašanje, ali sem kaj pil, bila je 9.30, sem že hotel odgovoriti z imenitnim odgovorom, ki ga je o sebi nekoč povedal meni zelo ljubi pisatelj Pavle Zidar, ko je dejal: “Jaz sem svoje že spil”. A sem se spet ugriznil v jezik in odgovoril, da sem spil kavo s kolegico, drugega ne. Slovenski policist me je gledal v oči, sam sem zahvalil Boga, da nisem bil prehlajen, saj bi sicer pihal, usmili se me je in sem lahko odpeljal, petdeset metrov naprej, na italijanski strani, je čakal avto italijanske policije in spet so me ustavili, odprl sem okno in globoko vdihnil, policist je bil Furlan, pogledal me je in me vprašal, zakaj tako globoko diham, sem rekel, da sem v pol ure že dvakrat dal dokumente na pregled, posmejal se je in pripomnil, da gre v tretje rado. Ko sem odpeljal, sem še enkrat v glavi prekel vse tiste, ki prazno besedičijo o tem, kako je danes meja ostala samo v glavah. Sam sem človek meje, rojen za mejo, delam tik za njo, živim malce oddaljen od nje, danes na italijanski strani, včeraj na jugoslovanski in slovenski strani. Potrebna so bila leta, da sem se navadil na prost pretok, a padec državnih meja sem simbolično zaznamoval, ko je Slovenija končno stopila v Schengen, ki je pomenil prost pretok blaga, sem zgodaj zjutraj v rojstno vas na Vipavsko očetu peljal, na zadnjem sedežu, na vidnem mestu, nov barvni televizijski sprejemnik; na meji so me z iskrivo radovednostjo gledali tako slovenski kot italijanski cariniki, ki še niso dojeli, da jim ni več mesto tam, ampak kje drugje, medtem ko sem padec meje, vstop v Evropsko unijo, prost pretok ljudi čez mejo, simbolično obeležil tako, da so morali na mejo opolnočiti priti z mano zmrzovat vsi člani družine, tudi niti ne štiriletni sin Luka, da si bodo ja zapomnili, kako je bilo. Na te stvari mislim danes, ko nemočen gledam postavljanje novih mej tam, kjer so še do nedavnega stale, in sem bil iskreno vesel, ko sem prebral novico, da so Nemci ustavili izvoz jeklene bodeče žice na Madžarsko, tako da se je moral madžarski predsednik vlade kar javno opravičevati, da nimajo več bodeče žice, ker so jo naročili na Kitajskem, edino Kitajci, da jim jo bodo še dobavili.

Te dni sem prebral neko novo knjigo o zgodovini Ogleja. Saj sem jih že več, a sem pred kratkim kupil najnovejšo. In sem ženi rekel, zgodaj zjutraj, ko takoj po peti uri vsak dan pijava skupaj prvo kavo, jaz že sveže obrit in oblečen za odhod v svet, ona pa navadno še v spalni halji, da je prav zares to, kar mi je smeje odvrnil neki znan slovenski zgodovinar, ko sem ga vprašal, ali je res, da je zgodovina učiteljica življenja: “Lepo vas prosim, dejte, no, dejte”!

Ob izidu antologije Svet je kakor ringaraja Vsak otrok potrebuje pravljice

Založba Mladinska knjiga iz Ljubljane je 70-letnico izhajanja revije Ciciban in založbe počastila na najprimernejši način: z novo, prelepo knjigo *Svet je kakor ringaraja* (v nadaljevanju *Ringaraja*). V njej je izbor pesmic in pravljič iz izjemno bogatega opusa Anje Štefan (r. Lipušček). Uveljavljena pravljičarka, pesnica in pisateljica se je rodila v Šempetru leta 1969. Anja Štefan je profesorica slovenščine in angleščine, zatem se je izpopolnjevala kot pravljičarka, in sicer je magistrirala iz folkloristike, kot pripovedovalka pravljič pa se je izpopolnjevala v tujini, predvsem v Angliji. Takšne specializacije v Sloveniji namreč ni.

Bibliografija njenih knjižnih del, objavljena v *Ringaraji* in pripravljena prav za to izdajo, obsega 12 tiskanih strani; večkrat je bila nagrajena ali ("samo") nominirana za pomembne slovenske literarne nagrade. Njeno delo ni samo priznano pri kritikih, temveč tudi izredno priljubljeno. Marsikatera njena uglasbena pesem je tako znana, da bi jo iskali uvrščati med ponarodele.

Kljub tolikšnemu obsegu in pomenu njenega dela, pa tudi popularnosti, ki jo spremlja kot izvrstno pripovedovalko pravljič, pobudnico in glavno organizatorko najprej Pravljičnega maratona in nato vseslovenskega, dalj časa trajajočega Pripovedovalnega festivala, je obsežna antologija (358 strani) nastajala dolgo in premišljeno, s sodelovanjem med avtorico in urednico Ireno Matko Lukan, marsikatero besedilo v njej je objavljeno prvič, podobno velja za precej ilustracij. Tako kot je napisano na ovitku knjige, so "I.../prelepo zakladnico izjemnih besedil likovno obogatili najboljši slovenski ilustratorji: Zvonko Čoh,

Marjanca Jemec Božič, Ančka Gošnik Godec, Polona Lovšin, Marjan Manček, Jelka Reichman, Alenka Sottler, Hana Stupica,

Marlenka Stupica, Peter Škerl in (Solkanka) Ana Zavadlav".

Istočasno je izšla tudi zgoščenka z avtoričinimi 15 uglasbenimi otroškimi pesmicami. Njen urednik Boštjan Gombač je večino "na novo oblekel" in posnel z 11 sodelavci. Vseh 12 se je že uveljavilo na glasbenem področju.

Na tiskovni konferenci v Ljubljani (6. 10. 2015) je urednica Mladinske knjige Irena Matko Lukan Anjo Štefan predstavila kot "hišno avtorico", povedala je tudi, kako so jo odprtih rok in srca sprejemali starejši ustvarjalci, npr. nepozabna urednica Mladinske knjige Kristina Brenkova in izjemna pesnica Svetlana Makarovič. V izjavah prisotnih ilustratorjev pa se je pokazalo, da Anjino delo kot svoje sprejemajo in priznavajo vse generacije. V spremni besedi Gaje Kos preberemo, da je Anja Štefan svoje življenje zapisala pravljičam - kot ustvarjalca avtorskih pravljič, pesmi in ugank ter prirejevalka ljudskih pravljič, prevajalka in pravljičarka pripovedovalka. Ureja tudi zapuščino Milka Matičetova.

Ob iskanju motiva oz. gibala za tako uspešno delo se gotovo ne bomo zmotili, če ga pripisujemo izjemnemu pomenu, ki ga imajo pravljičice za zdrav razvoj otroka in s tem človeštva. Anja Štefan kot mama štirih otrok to dobro ve. Tako pesmice kot proza, izbrane v tej knjigi, so delo nadarjene, pa tudi izobražene in izjemno delavne avtorice. Na tiskovni konferenci je bilo ob umetniškosti večkrat poudarjeno tudi njeno obrtno mojstrstvo.

V Anjini *Ringaraji* je ob igri tudi veliko življenjsko resničnega in resnega, vendar naj zaključim s trditvijo, da nam bo, otrokom in odraslim, knjiga pomenila predvsem izvir veselja in estetskega razkošja.

Marija Mercina

Z leve: Boštjan Gombač, Gaja Kos, Anja Štefan in Irena Matko Lukan.

S 1. strani / G. Valter Milocco "Nismo klicani, da bi ljudi spraševali..."

Čutiva pa se osamljena in izpostavljena, ljudje za hrbtom godrnjajo... To je deloma tudi razumljivo, saj problem ni zanemarljiv, zato razumem skrb in strahove. Ti pa so včasih pretirani; nekateri ljudje namreč iz ideoloških razlogov zavračajo ljudi. V moji župniji se je zgodilo, da so nekateri mladi opustili nauk iz strahu, da bi se nalezli kakšne bolezni... To me kot župnika žalosti, toda res nočem dati te težje takim muham - po mojem so namreč zgolj to -, po drugi strani pa opuščati dejanja usmiljenja. Mnogi se sprašujejo, zakaj jih toliko prihaja prav k Madonnini, kar je težko ne opaziti.

Gotovo jih je tu toliko tudi zato, ker sem tu župnik jaz, ki sem vezan na Karitas. Ljudje morda mislijo, da priseljenec finančno bremenijo župnijo; to sploh ne drži, saj župnija nima lastnih virov. Inštitut Nazareno ima konvencijo, zato za njegove potrebe skrbi prefektura. Pri Madonnini tega ni: za hrano beguncev skrbi Karitas, nekaj prispevajo velikodušni ljudje. Za nas torej skrbi Božja Previdnost. Kar se tiče živih stroškov, nam prihaja na pomoč tudi nadškof.

Glavni razlog, zaradi katerega moramo sprejemati in ki ga tudi vedno ponavljam vernikom, je vsekako občutljivost, ki je lastna kristjanom. Nismo klicani, da bi gledali ljudi v obraz ali da bi jih spraševali za osebno izkaznico. Ko je kdo v stiski, mu ponudimo, kar moremo.

Nekdo bo lahko tudi rekel, da si veliko ne moremo privoščiti. Če pomislimo na Okuse ob meji..., bomo uvideli, da možnosti so, in še kako! Kar pa se tiče skrbi in strahov nekaterih glede morebitnega muslimanskega vdora itd., so to lahko resnični problemi, s katerimi se pa moramo soočiti na drugačen način, gotovo ne v duhu odvrčanja in nasprotovanja. Na zgodovino ne smemo gledati zgolj s človeškega vidika, ampak tudi s kriteriji, ki nam jih svetuje evangelij.

Evangelij in papež nam to narekujejo. Nedavno smo na zasedanju Migrantes in Padovi razpravljali o tem, kako bi lahko združevali sprejemanje z oznanjevanjem. Prav je, da se gostje zavedajo, da nismo tu zato, ker bi bili sami po sebi dobri, ampak zato, ker nas Božja ljubezen sili k pozornosti in ljubezni do bližnjih. Mnenja se tu delijo in razlikujejo,

je pa v mnogih ta skrb oz. želja, da bi delovali ne v lastnem imenu in z lastnimi cilji, temveč zato, da bi odgovorili na našo krščansko poklicanost.

Pri maši ste tudi omenili, da ste na svoji koži okusili, kaj pomeni begunstvo...

Osebnost sem to izkusil kot otrok. Starši so se izselili v Francijo, oče tri leta, mama samo eno. Ta izkušnja me je gotovo zaznamovala, tako da sem dobrohoten do bližnjega. Begunci, ki se zbirajo pri Madonnini v zadnjih mesecih, niso prvi gostje. Odkar sem tu župnik, sem imel v župnišču vsaj 30 gostov, ki so se ustavili za krajši ali daljši čas.

Kako gledate na sedanje izredno stanje kot vodja Karitas in kaj pričakujete v naslednjih mesecih?

Nismo pripravljeni in žal niti dovolj dobro opremljeni, da bi na primeren način sprejeli tiste, ki so že tu. Zima začneja trkati na vrata, na vse načine iščemo varna zavetja vsaj za noč. Poleti je še kolikor toliko sprejemljivo, da spijo na bregovih Soče; z mrazom,

ki se bliža, pa tega ne smemo dopustiti. Zato si prizadevamo, da bi na ustrezen način zadovoljili vsaj najosnovnejše potrebe teh fantov. Val priseljenec se po vsej verjetnosti ne bo kmalu ustavil. Je pa tudi res, da mnogi, ki so sedaj tu, grede kmalu naprej. Velika večina jih namreč nima namena ostati v Gorici. Skoraj vsi imajo druge cilje.

Kaj dela škofija za priseljenec?

Nadškof Redaelli, pač v skladu s svojimi značilnostmi, je zelo občutljiv za to vprašanje. Del duhovščine je bil takoj za sprejemanje, drug del je bolj "previden". Po pozivu papeža Frančiška pa sta se pozornost in razpoložljivost gotovo okrepili. O sprejemanju priseljenec smo govorili tudi v duhovniškem svetu. Ne vem, ali bomo dosegli, da bo vsaka župnija sprejela po eno družino beguncev; res pa je, da je pozornost za to vprašanje bolj živa. Vzdušje se je gotovo izboljšalo, nekatere župnije so že dale svojo razpoložljivost.

Z 2. strani

Slovenske skupnosti ...

Pred dobrim desetletjem je bila v Chicagu uknjena slovenska župnija sv. Štefana in v Lemontu so, da se rojaki ne bi porazgubili, postavili Slovenski katoliški kulturni dom, kjer se rojaki ob koncu tedna zelo radi zbirajo. Kako se ne bi, za razliko od ponorelega Chicaga gre za mirno posestvo sredi narave, z ogromnim parkom, ki ima celo jezero, na sredini pa blejski otok s cerkvico.

Zadnji kraj, ki sem ga na tokratni poti obiskal, je bil Milwaukee, ki je iz Chicaga oddaljen dobro uro vožnje. Na poti skozi zvezno državo Wisconsin proti Milwaukeeju potnika ob cesti pričaka ogromen kozolec, boje največji na svetu, ki ga je postavil, seveda, navdušen slovenski rojak. Tudi tukaj najdemo tako predvojnega kot povojnega seljence. Zanimivo pa je, da sem prav za tukajšnjo skupnost dobil občutek, da je bilo sodelovanja med obema skupinama najmanj. Povojni naseljenci imajo veličastno posestvo Triglav (na sredi ima prav tako jezero z blejskim otokom in cerkvico), predvojni naseljenci pa so bili žal prisiljeni svoj dom prodati. Tukaj je v preteklosti delovala slovenska župnija, a kot marsikje drugje se za zaradi pomanjkanja duhovnikov morali le-tej odpovedati. Tako je v cerkvi slovensko le še ljudsko petje.

**Slovenians...
like short masses
and long klobase**

Šaljiv napis

Na posestvu Triglav sem doživel situacijo, ki tako resnično prikazuje stanje v vseh slovenskih skupnostih v ZDA. Ob veliki dvorani stoji še manjša koča, ki je v resnici bogato založena knjižnica. Med brskanjem po knjigah sem se navdušil nad nekaj med njimi in si začel zapisovati naslove, da bi jih poiskal po vrnitvi domov. A gostiteljica je knjige takoj vzela s police in mi jih položila v roke z besedami: "Kar vzemi jih, tukaj jih nima kdo več brati, slovenščina je med mladino pač zelo omejena. Na boljše to ne bo šlo, tebi bodo knjige veliko bolj koristile". Dejstvo, ki se mu ne da uiti, je, da ameriški asimilacijski sistem tako deluje, da je prišlek relativno hitro prisiljen odvreči materni jezik. A za razliko od zamejstva, kjer je jezik meja in branik narodne zavesti in bi toseljenje izguba jezika pomenila smrt skupnosti, si za izseljenstvo upam trditi, da temu ni tako. Jezik se kar nenadoma spremeni v najmanj pomembno identifikacijsko znamenje, v ospredje stopijo odlično poznavanje lastne in narodne zgodovine, slovenska kuhinja in hrana, narodne noše, glasba in idealiziran odnos do Slovenije. Tudi ko jezika ni več, ostajajo (in se celo krepijo) narodna zavest, ponos in ljubezen do domovine prednikov, ki za vse ostaja nekakšen košček nebes na Zemlji.

70. obletnica Dijaškega doma Simon Gregorčič v Gorici Živahno in s sodobnim pogledom v nova desetletja!

Sedemdeset let je minilo, odkar je začel v letu 1945 delovati Dijaški dom v Gorici. Njegova ustanovitev je bila tesno povezana s povojnim odprtjem slovenskih šol, ki so morale nasilno utihniti zaradi zatrtja vsega, kar je bilo slovensko, v času vladanja fašističnega škornja. V tem dolgem obdobju se je v tej pomembni vzgojni ustanovi v popoldanskih urah mudilo ničkoliko osnovnošolcev in nižješolcev. Včasih so otroci iz okoliških vasi Goriške ali Benečije tudi bivali v njem. Avtobusnih povezav ni bilo toliko kot sedaj, Benečani pa niso imeli druge možnosti se izobraževati v slovenskem jeziku kot v Gorici ali v še bolj oddaljenem Trstu. Dijaški dom je v prvih letih imel svoj sedež v poslopju nekdanje karabinjerske postaje, l. 1948 pa se je preselil v lepo stavbo z vrhom v Svetogorsko ulico (ul. Montesanto), na severni del mesta, kjer še danes nadaljuje svoje poslanstvo, s seveda novimi pristopi, saj je podoba šolske populacije bistveno drugačna kot nekoč. Vedno več je otrok iz mešanih ali popolnoma italijanskih zakonov, pa tudi današnji mladi imajo drugačna zanimanja in starši, ki so vse bolj zaposleni, veliko pričakujejo od takih vzgojno-izobraževalnih ustanov. Vsekakor, kot je na slavnostni prireditvi v nedeljo, 4. oktobra 2015, popolne v goriskem Kulturnem domu zatrdila sedanja ravnateljica Dijaškega doma, Kristina Knez, temeljne vzgojne smernice in cilji ostajajo nespremenjeni. Skrb in prizadevanje za oblikovanje celostne osebnosti njihovih varovancev ostajata enaka, seveda le načini uresničevanja le-teh so se v času nujno

spremenili zato pač, ker se je z leti marsikaj predrugačilo. Tako je tudi prireditve v poklon 70. obletnici izzvenela sodobno, sveže, vzneseno in lahkotno. Nad petdeset otrok in najstnikov je v razgibani režijski zamisli Andreje Benedetič in pisanih koreografijah Danjele Simič ter Lili Grudina, navezujočih se na razigrane, plesa polne ameriške musicale, dovršeno in igrivo iz-

vedlo muzikal *Vesna - This is it*, ki ga je Damjana Golavšek priredila po nekoč znamenitem slovenskem filmu *Vesna* iz leta 1953. Glasbena oprema je bila povzeta po pesmih Michaela Jacksona, ki so jih za to priložnost prevedli in priredili ob pomoči Golavškove učenci doma in jih seveda tudi zapeli. Ob koncu se jim je še sama pridružila na odru, kot so se v plesni vrtinec za trenutek spustili tudi vsi današnji vzgojitelji doma z ravnateljico vred. Središnja tema predstave, ki uresničitvi katere sta prispevala tudi Jani Fortuna (kostumi) in Robert Makuc (grafična priprava), so izpiti in strah zbujajoča matematika pa še najstniške lju-

bezenske klice, porojene v šolskih klopeh. Tema je seveda nadvse primerna za "starost" nastopajočih, zato so jo izvajalci zlahka osvojili in jo prikazali razgibano in z mladostnim zanosom. Na v glavnem praznem odru - tu so se med nagovori in veznim tekstom vrstili fotografije za utrinki iz nekdanjih dni Dijaškega doma in video posnetki iz današnjih časov - s primerno opremljenim ozadjem so gibko pokazali predvsem pridobljene plesne veščine, ki tako navdušujejo otroke in odraščajočo mladino. Da veje med mladimi popolnoma drugačen veter in da so delček svoje vsakdanje realnosti želeli ponesti tudi na oder, je bilo dovolj zgovorno to, da so štirje brhki povezovalci nedeljskega sporeda imeli v rokah namesto tradicionalne klasične črne mape z listi tablične računalnike. Nekdanji učenec doma, sedaj časnikar na deželnem sedežu Rai v Trstu, Fabio Gergolet, je imel osrednji nagovor, svoj čas bivanja v Dijaškem domu je strnil v besede: "Delavno, zabavno in enakopravno".

Na slavnostni prireditvi je ravnateljica Knezova izročila priznanje za pomembno vzgojno delo gospe Marini Lavriha, dolgoletni kuharici, ki "zmeraj sprejema otroke z nasmehom in spodbudnimi besedami" in ne odstopa od svojih vzgojnih načel. Ob koncu so na oder pristopili ravnatelj Dijaškega doma iz Nove Gorice in že prej omenjeni Mirjam Bon Klanjšček in Vesna Tomsič, da bi izrekli čestitke vodstvu Dijaškega doma za opravljeno delo in zaželeli še veliko uspeha.

Slavje se je nadaljevalo z obujanjem spominov ob kulinaricnih dobrotah v prostori doma na Svetogorski ulici.

Iva Koršič